

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ТА ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ**

СЬОМА ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ

**«ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ТА
СВІТОВОГО ПОЛІТИЧНОГО ПРОЦЕСУ»**

25 травня 2017 Р.

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

МАРІУПОЛЬ — 2017

ББК 66.4я431
УДК 327(063)

Тенденції розвитку сучасної системи міжнародних відносин та світового політичного процесу: Збірник матеріалів Сьомої Інтернет-конференції (25 травня 2017 р.) / Під заг. ред. К. В. Балабанова. — Маріуполь : МДУ, 2017. — 119 с.

Редакційна колегія:

К. В. Балабанов, д.політ.н., професор, ректор МДУ; **В. Ф. Лисак**, д.і.н., професор кафедри МВ та ЗП, декан історичного факультету; **Трофименко М. В.**, к.політ.н., професор кафедри МВ та ЗП; **М. В. Булик**, к.політ.н., доцент кафедри МВ та ЗП; **Н. В. Гаврилова**, к.і.н., доцент; **С. П. Пахоменко**, к.і.н., доцент; **Є. В. Рябінін**, к.політ.н., доцент; **О. О. Черепченко**, к.політ.н., доцент кафедри МВ та ЗП.

Затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики (протокол № 12 від 12.05.2017).

Рекомендовано до друку вченою радою історичного факультету Маріупольського державного університету (протокол № 10 від 19.06.2017).

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ДЕРЖАВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

УДК: 327(438):061.1ЕС(043)

ОПЫТ ИТАЛИИ И ПОЛЬШИ ДЛЯ УКРАИНЫ В ПРОЦЕССЕ ЕВРОПЕЙСКОЙ ИНТЕГРАЦИИ

Андреева В. Ю.,

студентка II курса специальности «Международные отношения» Мариупольского государственного университета

На современном этапе Украина находится на пути в ЕС. И для успешной интеграции в Европейский союз, желательно воспользоваться более удачным опытом на примере таких стран как Польша и Италия. Польша интегрировалась удачнее своих восточно-европейских братьев, вступивших вместе с ней в ЕС в 2004 году. Из всех стран Восточной Европы поляки выторговали для себя наилучшие условия для вступления в ЕС. Они выбрали огромные субсидии на сельское хозяйство, развитие инфраструктуры. За 7 лет Польша получила от ЕС 85 млрд евро. В следующем бюджете ЕС на 2014–2020 гг. для Польши предназначены 105,8 млрд евро. Поляки стали активно внедряться в бюрократическую систему ЕС и захватили многие высоты в структурах европейской бюрократии. В 2011 году их представитель возглавил Европарламент. У поляков есть политическая воля и консенсус в обществе в вопросах европейской интеграции.

Как и всем странам, Польше при вступлении в ЕС предъявили довольно высокие требования. Правительство решило, что целесообразно будет закрыть шахты и предприятия металлургического комплекса – модернизация обошлась бы слишком дорого. Закрытие ряда предприятий, конечно же, привело к сокращениям. Это предусматривали и реформы. Безработные подались в другие страны в поисках лучшей жизни. Но Польша смогла создать привлекательный инвестиционный климат – и туда хлынул западный капитал. Новые рабочие места удержали поляков от массовой миграции, а это положительно сказалось и на экономике, и на бюджете страны. В итоге Польша меньше пострадала вступивши в ЕС, чем другие страны.

В экономическом плане – по качеству жизни и благосостоянию общества – польское государство сегодня стало совсем другим. Сегодня соотношение ВВП Польши составляет уже более 70% ВВП развитых стран Запада. Все это привело к таким положительным тенденциям, как увеличение продолжительности жизни населения, улучшение состояния здоровья нации, снижение количества бедных, улучшение образовательных программ, развитие инфраструктуры, реформирование промышленной модели Польши, появление значительного по размеру сектора частного предпринимательства – малого и среднего бизнеса. Ключевой этап польской перестройки – стремительная приватизация. Всего за два года в руках корпоративного сектора оказалось 45% всей промышленности [2].

Польша – это государство, которое является своего рода примером европейского успеха. Страна смогла использовать все инструменты и двигатели развития, которые предоставил Европейский Союз, – от юридических и правовых инструментов до финансовых средств и ноу-хау. Поляки смогли воспользоваться историческим моментом, шансом, помощью Европы. Но Польша заметна не только как экономика, ее видно в европейских организациях, на которые она способна влиять. И это связано с инициативами, с которыми польское государство выступает. То есть это показывает, что новые члены Евросоюза сейчас в состоянии вдохновлять и предлагать новые идеи.

Италии в послевоенный период было значительно сложнее интегрироваться в Европу, чем ее европейским партнерам. После войны итальянская политическая, экономическая и социальная сферы находились в упадке. Можно выделить ряд факторов, представляющих

собой серьезные препятствия на пути к успешному членству страны в объединяющейся Европе: отсталое сельское хозяйство; плотная населенность территории; безработица; социальный и региональный антагонизм; многочисленная и влиятельная коммунистическая партия. Однако не менее серьезными были факторы, влияющие на решение Италии участвовать в европейском интеграционном процессе: наличие исторических связей со странами Европы, политическая воля итальянского руководства проводить проевропейскую политику, объективность самого процесса интеграции, который привел к образованию такого субрегиона, как Европа, а также препятствование формированию франко-немецкого альянса. Италия с самого начала принимала активное участие в процессах интеграции.

Италия была одной из стран-основателей Европейского Экономического Сообщества – теперь Европейского Союза (ЕС). В 2003 году Италия председательствует в Евросоюзе.

В целом, интеграция в европейское сообщество сказывается положительно на экономике Италии. Степень интеграции Италии в Евросоюз можно оценить как высокую. Италия, и особенно ее внешняя торговля, напрямую зависти от экономической конъюнктуры стран-лидеров ЕС: Германии, Франции, Великобритании. Также безусловным преимуществом для туристов и самих итальянцев является введение единого визового режима в большинстве стран ЕС в рамках Шенгенского соглашения. Также участие Италии в Европейских организациях помогло стране стать высокоразвитой экономической державой.

Италия открыто артикулирует и отстаивает свои внешнеполитические интересы в Средиземноморье и на Балканах. Обеспечение энергетической, миграционной и международной безопасности определяют ее восточный вектор политики, от Ближнего Востока до Центральной Азии. У Италии две основные внешнеполитические задачи. Первая: последовательно реализуя внутренние реформы, восстановить международное доверие к Италии. Вторая сводится к обновлению общей внешнеполитической стратегии, учитывающей новые европейские и международные вызовы. Прежде всего, речь идет о существенном пересмотре миграционной и оборонительной политики. В обмен на реализацию конкретных реформ Италия рассчитывает на налоговые послабления со стороны Брюсселя.

Несмотря на нелегкий путь в конечном итоге для Италии все завершилось благополучно, и страна была принята. Достижение этого можно назвать очень серьезным успехом правительства Романо Проди, которому удалось добиться того, во что многие не верили: значительно улучшить за короткий срок финансово-экономические показатели страны и переломить антиитальянские настроения в общественном мнении Евросоюза. Программа действий, которую осуществил кабинет Проди, стала своего рода новым модернизационным проектом, позволившим удержать Италию в группе ведущих экономических стран Европы. Именно итальянские события могут быть рассмотрены как весьма характерный пример адаптации экономики и политики конкретного государства к изменившимся международным требованиям.

На данный момент Италия поддерживает политику ЕС в отношении Украины как в вопросах евроинтеграции, так и в территориальной целостности, но не считает, что изоляция России – это выход. Говоря о Польше и Украине, то они имеют сходный исторический опыт, будучи разделенными между соседними государствами. Польша, как и Украина, в начале 90-х годов XX века была одной из самых бедных европейских стран, со взрывоопасной социальной обстановкой. Оба государства имели похожую экономическую структуру и поляризованную социальную систему. В конце концов, поляки смогли показать свой успешный опыт в европейской интеграции, что показывает хороший пример для Украины.

Список использованных источников

1. Дубасенюк О.А. Модернізація освіти України у контексті євроінтеграційних процесів: історико-педагогічний аспект / Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2008. – 295 с.

2. Евроинтеграция: опыт Польши [Электроний ресурс] / Валентин Рыбалка // Лица. — 2016. — Режим доступу : <http://www.litsa.com.ua/show/a/31207/>.
3. Что принес Польше Европейский Союз? Роль Польши в новой Европе [Электроний ресурс] /Алесь Драбчук // Народная Воля. — 2015. — Режим доступу : <http://www.nv-online.info/by/614/printed/107306/Что-принес-Польше-Европейский-Союз-Роль-Польши-в-новой-Европе.htm/>.
4. Баровська А.В. Інституційне забезпечення державної комунікативної політики: досвід країн Європи:аналіт.доп. - К.: НІСД, 2014. – 72с. – (Сер. «Інформаційні стратегії», вип.4). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/>.

УДК 314.7(478)(043)

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО СТАНУ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В МОЛДОВІ ТА ЇЇ ПЕРСПЕКТИВИ

Вегерук В. С.

студентка IV курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського державного університету

На сьогодні міграційні процеси охоплюють весь сучасний світ. Проблема міграції вже не є лише внутрішньою проблемою держави, а виходить на новий масштабний глобальний рівень та стає важливою проблемою сучасності. Саме тому, проблема міграції в світі стає актуальною та викликає багато дискусій з боку науковців та практиків.

Сучасні міграційні процеси за своїм змістом та масовістю суттєво відрізняються від аналогічних процесів у минулому. Основною їх рисою є глобальний характер і стрімка динаміка розвитку. Лише в 2015 року до Європи прибуло майже 1,5 мільйона мігрантів та біженців. За даними Департаменту економічного й соціального розвитку ООН, у 2013 р. 232 млн. людей (3,2 % усього населення світу) проживали поза межами своїх країн (для порівняння: у 2000-у р. таких було 175 млн., а у 1990-у – 154 млн.) [1,с.36].

Щодо Молдови, то слід визначити, що міграційні процеси в цій державі виникали поступово. Відтак, у часи входження Республіки Молдови до Радянського союзу, міграція була заборонна, тобто міграційні процеси охоплювали лише країни Союзу. Розпад Радянського Союзу та проголошення незалежності Молдови поклали початок бурхливому розвитку міграції населення.

Міжетнічне напруження, що вилилося в етнічний та/або військовий конфлікт (тобто, Придністровський конфлікт 1992 року) зумовили збільшення міграційних процесів у бік Росії та України.

Сучасна Молдова характеризується масовою міграцією населення, що обумовлена низьким рівнем життя населення та політично-економічною кризою в державі.

В наукових дослідженнях, виділяють три основні напрямки міграції молдовського населення:

- 1) Комерційна міграція яка обумовлена економічними причинами та розвитком торгових відносин;
- 2) Особиста міграція, яка зумовлена невдоволеністю населення політично-економічною ситуацією в країні та пошуки кращого життя закордоном;
- 3) Трудова міграція викликана необхідністю тимчасового працевлаштування для заробітку.

В цілому, довгострокові молдавські мігранти – це представники всіх соціальних верств, що відбуваються як з міської (25%), так і з сільської (75%) місцевості. Мігранти з Молдови прагнуть, головним чином, у бік двох регіонів: Європейський Союз (в основному, Італія та Португалія і Співдружність Незалежних Держав (в основному, Москва і Санкт-Петербург в Російській Федерації, і іноді - Україна). Характерною особливістю молдавської міграції є

високий рівень об'єднання людей у групи в місцях міграції. Переважна більшість мігрантів зосереджена в декількох регіонах призначення - в десяти містах проживають близько 3/4 всіх мігрантів з Молдови [2,с.17].

Наразі в сучасній Молдові наявні наступні типи міжнародної міграції:

1) Короткострокова міжнародна міграція у напрямку Співдружності Незалежних Держав.

2) Довгострокова міжнародна міграція, яка як правило, має європейський напрямок, тобто у країни Європейського Союзу.

3) Законна довгострокова міжнародна міграція в США і Канаду.

Зовсім недавно в загальній структурі молдавської міграції були виявлені наступні тенденції і зрушення:

- від СНД – до ЄС;

- від короткострокової та сезонної міграції – до довгострокової міграції;

- зростання міграції в бік Сполучених Штатів і Канади [2,с.17].

Слід також визначити, що населення Молдови активно мігрує у напрямку Італії, Іспанії, Франції та Португалії.

Не дивлячись на факт легального оформлення від'їзду та прибуття, багато молдаван порушують термін перебування в країнах призначення. Отже, основною проблемою залишається незаконна міграція.

Характеризуючи сучасний стан міграційні в Молдові, багато експертів наголошують, що недавнє скасування візового режиму ЄС для громадян Молдови стане причиною збільшення міграції в Європейський союз.

Отже, виходячи з вищезазначеного, можливо визначити, що міграції в Молдові є однією з найважливіших проблем, яка замовлена економічно-політичною кризою та змішує більшість населення виїжджати з країни у пошуках кращого життя та більшого заробітку. Міграційні процеси негативно впливають на демографічний розвиток держави та економічний стан, адже зумовлює розпад сімей, зростання кількості так званих міграційних сиріт, відтік молодих працівників, а також «відтік мізків». Таким чином, держава повинна зосередити свої зусилля на вирішенні даної проблеми.

Список використаної літератури

1. Гьокхан Д. Сучасні міграційні процеси: проблема адаптації та інтеграції мігрантів в об'єднаній Європі / Д. Гьокхан // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філософські науки. - 2016. - Вип. 1. - С. 35-44.
2. LückeMatthias, TomanOmarMahmoud, andPiaPinger, PatternsandTrendsofMigrationandRemittancesinMoldova, The CBS AXA Survey 2006, Chisinau: IOM, 2007, p.17.

УДК 323.28(430)(043)

БОРТЬБА З МІЖНАРОДНИМ ТЕРОРИЗМОМ В ЄС НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ: ПОЗИЦІЯ НІМЕЧЧИНИ

Верютина Д. М.,

студентка ОС «Магістр» спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

Боротьба з тероризмом виходить на перший план у внутрішній і зовнішній політиці всієї світової спільноти. Міжнародний характер тероризму передбачає таку ж міжнародну глобальну відповідь на його прояви. У Білій книзі з питань безпеки Німеччини та майбутнього бундесверу говориться: «Міжнародний тероризм є основним викликом і загрозою свободи і безпеці» [1]. Саме тому стратегічна мета німецької політики полягає в

тому, щоб скоротити, наскільки можливо, загрозу безпеки Німеччини і світовому співтовариству з боку міжнародного тероризму, а також німецьким громадянам та їх інтересам. Фактором зменшення небезпеки служить, в першу чергу, превентивна боротьба з причинами і ідеологічною базою тероризму.

Боротьба з тероризмом була актуальною для ФРН ще 70 – х років минулого століття, але саме міжнародний тероризм став тією загрозою, на боротьбу з якою у ХХІ столітті вже докладено чимало зусиль. Новою віхою у зміні антитерористичної стратегії ЄС та активної участі Німеччині у ній стали теракти 11 вересня 2001 року у США. Після цього на міжнародній арені Німеччиною були зроблені істотні зусилля, спрямовані на зміцнення міжнародного співробітництва в даній сфері. Чималу роль при цьому відіграв той факт, що теракти були підготовлені і проведені ісламістами, спеціально підготовленими саме в Гамбурзі.

Після мадридських терактів в 2004 році як компроміс переговорів між країнами був створений пост координатора з боротьби з тероризмом ЄС. В його функції увійшли: координація всією контртерористичною діяльністю на території єдиної Європи, у тому числі питаннями розвідки; забезпечення безпеки та контролю за фінансовими потоками [4]. В області внутрішньої політики ФРН була активована робота з ухвалення різних антитерористичних мір та реформування системи безпеки. Основними німецькими структурами, що займаються даною проблемою, є Федеральне відомство кримінальної поліції і Федеральне відомство з охорони конституції.

Ісламський тероризм, на думку більшості фахівців ФРН, становить найбільшу загрозу внутрішньої безпеки країни і Західної Європи в цілому. Причинами є велика кількість мусульман, що проживають на континенті, безперервний потік біженців-мусульман з Африки, Близького і Середнього Сходу, а також можлива непрогнозована радикалізація цієї категорії населення, яку можуть викликати зовнішні обставини. Починаючи з 2001 року, уряд ФРН створив багатофункціональну антитерористичну стратегію, що включає в себе п'ять пунктів: попередження та запобігання терористичних загроз, знищення терористичних структур, захист населення і зменшення уразливості країни, розширення міжнародного співробітництва у сфері боротьби з тероризмом, боротьба з причинами тероризму.

Коли у 2007 році Федеративна Республіка Німеччина мала зайняти в першому півріччі крісло голови в Євросоюзі, канцлер ФРН Ангела Меркель, виступила 8 листопада 2006 в Берліні з основоположною промовою про головні напрямки політики ФРН як голови ЄС. У ній вона заявила, що пріоритетною складовою діяльності ЄС є зовнішня політика та політика безпеки, а також звернула увагу на характер нових - не блокових, а «асиметричних» загроз у світі, до числа яких відносяться міжнародний тероризм, розповсюдження зброї масового знищення та регіональні конфлікти. Слова А. Меркель про першорядності вирішення проблем безпеки та міжнародного тероризму підтверджує і «Програма головування ФРН в ЄС», в якій цим темам присвячена ціла глава під назвою «Простір свободи, безпеки та права» [8].

Для Німеччини важливою є участь збройних сил ФРН - бундесверу в міжнародних антитерористичних операціях за кордоном. Тодішній міністр внутрішніх справ Вольфганг Шойбле заявив: «Ми не можемо боротися з терористичною загрозою і її причинами тільки всередині власної країни. Нам слід вносити свій внесок у загальну справу, якщо ми хочемо відповідати рівню поставлених перед нами завдань. З тероризмом необхідно боротися там, де знаходяться його коріння, і обхідного шляху тут немає»[2].

Одним з підтверджень даної позиції ФРН стало продовження Бундестагом 10 листопада 2006 року ще на один рік міжнародного мандату бундесверу у рамках антитерористичної операції «Вічна свобода» в Афганістані. Після повалення режиму талібів в Афганістані за допомогою проведення політичного процесу (процес здійснення Боннсько-Петербурзької Угоди) були закладені основи для політичного та економічного відновлення країни. Цей процес підкріплювався присутністю Міжнародних сил сприяння безпеці (МССБ), що знаходилися в країні під командуванням НАТО з серпня 2003 року. Німеччина

активно брала участь у цій місії, надавши контингент в 2000 солдатів, і тим самим будучи найбільшим учасником, що надав свої війська для цієї операції. При цьому німецькі солдати проводили операції в регіоні Кабула, в Гераті, а також у регіоні Кундуз на півночі Афганістану. Там Німеччина також мала відповідальність у рамках регіональної групи з відновлення («Provincial Reconstruction Team»).

Проте якісно нова зміна у характері сприйнятті загрози тероризму для європейського суспільства відбулася у 2013 році, коли бойовики терористичної організації Ісламської держави Іраку та Леванту долучилися до протистояння в Сирії та значно розхитали ситуацію у даному регіоні. Влітку 2014 року Німеччина та вся європейська спільнота починають пошук правильної стратегії боротьби проти ісламістської загрози, що може дестабілізувати ситуацію і в Європі. Причиною цього є ісламісти з громадянством країн ЄС, що, повернувшись із Сирії або Іраку, можуть здійснити теракти на батьківщині. За словами голови Федерального відомства з охорони конституції ФРН, з країни для участі в бойових діях в Іраку і Сирії виїхали в цілому більше 450 чоловік. А згідно з підсумками репрезентативного соціопитування, проведеного телекомпанією N24 та інститутом вивчення громадської думки Emnid, 58 % німців вважають, що у зв'язку з рішенням Берліну поставляти озброєння іракським курдам небезпека терактів в Німеччині зростає. Тим часом коаліційний уряд країни узгодив низку заходів, спрямованих на більш ефективну боротьбу проти ісламістів. Зокрема, планується вивчити можливість позбавлення громадянства ФРН ісламістів, які є громадянами одночасно двох держав. Крім того, обговорюється пропозиція вносити в посвідчення особи ймовірних джихадистів особливі відмітки, які дозволили б перешкодити їх виїзду з Німеччини через Туреччину [5].

За попередніми оцінками, з Європи до Сирії та Іраку виїхали близько 3000 громадян країн ЄС. На батьківщину повернулися близько 120 осіб, з них 25 брали участь у бойових діях або пройшли підготовку в таборах терористів. Крім того, повітряні удари, що наносяться США і їх союзниками по позиціях бойовиків Ісламської держави, збільшують небезпеку терактів у Європі. У цьому плані міністр внутрішніх справ Німеччини Томас де Мезьєр, виступаючи на конференції голів МВС країн Євросоюзу в Брюсселі, 5 червня 2014 року, закликав ЄС до єдиних дій проти терористів, які вирушили на війну до Сирії і повернулися до Європи. За словами де Мезьєра, першим проявом агресивності «поверненців» став, судячи з усього, теракт в Єврейському музеї Брюсселя, коли французький ісламіст, що повернувся з Сирії, застрелив чотирьох людей. Де Мезьєр вважає за необхідне вжити заходів контролю за радикальними ісламістами, що повертаються з Сирії, і створити європейську систему контролю авіапасажирів за прикладом США. Важливим є також обмін інформацією спецслужб всередині Євросоюзу і з Туреччиною, через яку багато європейських ісламістів потрапляють до Сирії [3].

Нового значення проблема тероризму у Європі та самій Німеччині набула після масових терактів у Парижі 13 листопада 2015 року, найбільші з яких відбулися у концертному залі Bataclan та поблизу стадіону «Стад де Франс». Ця серія терактів була найбільшою у Європі за останні десятиліття: одного вечора у результаті атак загинуло більше 128 людей, близько 200 були поранені [6].

Вищезазначені події спричинили свій вплив і на Німеччину: перед країною постала дійсна загроза ісламського тероризму: від спецслужб надходила інформація про можливості терактів на вокзалах Берліну та Дрездена. Крім того, 17 листопада 2015 року німецькими правоохоронцями поблизу міста Ахен було затримано трьох підозрюваних у паризьких терактах.

Нова хвиля терористичної агресії поглинула Європу, коли 22 березня 2016 року відбулася серія терактів у Брюсселі: два вибухи в аеропорту та на станціях метро Maelbeek та Schuman. Після цього 8 квітня 2016 року стало відомо про затримання Німеччиною двох осіб, підозрюваних у зв'язках з ІД. Громадянин Іраку 46 років та громадянин Нігерії 29 років були затримані у Баварії та, за даними поліції, могли готувати значну терористичну атаку [7].

5. Ліпкан В. О. Політика безпеки Німеччини — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://uchebnikionline.com/politologia/natsionalna_bezpeka_ukrayinilipkan_va/politika_bezpeki_nimechchini.htm.
6. Ніч терору у Парижі – як це було. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.dw.com/ru/ночь-террора-в-париже-как-это-было/a-18849695?maca=rus-facebook-dw>.
7. У Німеччині затримали підозрюваних у причетності до терактів у Парижі: — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://tsn.ua/svit/u-nimechchini-zatrimali-pidozryvanih-u-prichetnosti-do-teraktiv-u-parizhi-zmi-535974.html>.
8. Хухлиндіна Л. Політика Європейського Союзу у сфері безпеки і оборони — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://evolutio.info/content/view/201/49/>.

УДК 314.7(430)"2015/2016"(043)

КОНСТИТУЦІЙНЕ ЗАКОНОДАВСТВО НІМЕЧЧИНИ З МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Долгов А. А.,

студент II курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського державного університету

Сьогодні Німеччина переживає не найкращі часи. Міграційні процеси, викликані бойовими діями у країнах близького сходу призвели до погіршення соціальної ситуації у країні. Невдачі власної міграційної політики, спричинені великою кількістю мігрантів, змусили уряд Німеччини переглянути законодавство в сфері міграційної політики та приступити до редагування концепції стратегічної безпеки, базуючись в першу чергу на факту контрольованих міграційних процесів

Біла книга є стратегічним документом в сфері державної безпеки ФРН. Остання редакція датується 2006 роком, за цей період багато визначених загроз державній безпеці перестали бути актуальними, але натомість з'явилися нові. Досить тривалий час уряд Німеччини не вважав за необхідне редагувати концепцію державної безпеки, втім такі фактори, як зміна геополітичної обстановки, криза з біженцями із країн Близького Сходу, що призвела до ускладнення соціальної політики відносно внутрішніх мігрантських діаспор, змусили переглянути ряд положень та включити неконтрольовані міграційні потоки як загрозу державній безпеці. У документі, що був опублікований 13 червня 2016 року, загрозою визначається не внутрішня ситуація, а лише неконтрольована зовнішня міграція. Документ зазначає, що мігранти у Німеччині є джерелом кваліфікованої робочої сили, що становить одну із сильних сторін державної економіки. У майбутньому тенденція може змінитися, тому як високий рівень народжуваності жителів країн Азії та Африки, так і власне становище у демографічній сфері можуть давати значний тиск на Німеччину. В свою чергу, це може бути скореговано кваліфікованою міграційною політикою, але не може бути зупинено [1].

Надання притулку мігрантам, міграційна політика – усе це впливає на політику безпеки Європейського союзу, тоді як головним питанням політики державної безпеки є забезпечення охорони зовнішніх кордонів. Одним із рішень на європейському рівні документ визначає рівномірний розподіл квот відносно прийому біженців та пошук можливих рішень через діалог між країнами походження та транзиту.

Надання допомоги біженцям із країн, де йде війна, чи людям, що зазнають переслідувань на Батьківщині, є обов'язковою частиною політики держави [1], що зазначена у Конституції. Германія потребує мігрантів у якості робочої сили та через демографічні проблеми Тим не менш, міграційні процеси теж можуть нести із собою певні ризики, серед яких найбільш актуальним є питання кримінальних елементів та тероризму. У документі

зазначається, що основна проблема внутрішньої політики Німеччини полягає у можливому колапсі соціальної політики через появу нових біженців.

У документі зазначається, що Німеччина є країною середньою, відносно як демографії, так і розміру території, тож через пряму залежність економічних показників та впливовості Німеччини у світі від економіки та впливу Європейського союзу, щоб зберегти свої позиції. Отже, Німеччині потрібно вирішувати посталі проблеми загрози міграційних процесів на загальноєвропейському рівні.

Міграційне законодавство ФРН у даний момент представлено статтями 16, 116, 119. За статтею 16 Німецької конституції, особи, що зазнають політичних переслідувань, мають право на отримання політичного притулку. 116 стаття регулює отримання громадянства особам, що були прийняті у якості біженця, але слід зазначити, що у даному випадку мова йде про гуманітарну допомогу німецькій етнічній меншині [2]. 119 стаття постановляє, що Федеральний уряд, за схваленням Бундесрату, може видавати постанови, що стосуються біженців та переміщених осіб відносно їх розміщення у федеральних землях. 16 стаття, що регламентує отримання притулку кожному, хто зазнає утисків на Батьківщині, носить дискусійний характер через те, що викликала безконтрольну міграцію та численні зловживання [2]. Дана стаття є предметом дискусії відносно нової політики відносно громадян інших країн та їх прав на політичний притулок. При цьому робиться акцент на наступних пунктах:

- збереження права на отримання притулку для усіх переслідуваних через причини, що носять расовий, релігійний чи політичний характер;
- прискорення адміністративного процесу відносно права на отримання притулку;
- прийняття законів, що регулюють процес міграції.

З причини, щоб знизити притік іноземців, що претендують на отримання політичного притулку, на початку 1990-х років у 16 статтю були внесені поправки, що значно обмежували кількість осіб, що мали право подавати прохання. Наприклад, була визначена низка «безпечних країн», якими оточена Німеччина. Послідовне застосування цієї поправки значило би, що майже усіх, хто перетинає кордон між Австрією та Німеччиною, хоч транзитом, уряд має право депортувати назад. Незважаючи на це, більшість сучасних мігрантів із країн Близького сходу, що має право на притулок, регламентований 16 статтею, доказує слабку ефективність цих заходів. Так, згідно слів міністра внутрішніх справ Баварії Йоахіма Хермана лише два відсотки біженців отримують притулок згідно 16 статті, велика кількість мігрантів отримує тимчасовий захист за нормами Женевської конвенції згідно із нормами ЄС [3].

Таким чином, велика кількість мігрантів та неефективна міграційна політика викликають дискусії відносно доречності сучасного законодавства ситуації, що склалася. У вересні 2015 року німецький єврокомісар з енергетики Гюнтер Еттінгер закликав внести зміни до Конституції Німеччини, що будуть стосуватися надання притулку. А саме, потрібно максимально спростити механізм надання притулку та відмови у цьому, що надасть уряду можливість набагато швидше та ефективніше приймати рішення відносно прохань про надання притулку.

Список використаних джерел:

1. White paper : on german security police and the future of Bundeswehr [Електроний ресурс] — Режим доступу : <https://www.bmvg.de/portal>.
2. Конституція Німеччини. [Електроний ресурс] — Режим доступу : <https://legalns.com/компетентные-юристы/правовая-библиотека/конституции-стран-мира/конституция-германии>.
3. Может ли Германия закрыть границу для мигрантов? [Електроний ресурс] / Никита Жолкер. — Режим доступу : <http://www.dw.com/ru/может-ли-германия-закрыть-границу-для-мигрантов/a-18957737>.

4. Еврокомиссар: ФРГ необхідно изменить миграционное законодательство [Электронный ресурс] / Марина Барановская. — Режим доступа : <http://www.dw.com/ru/еврокомиссар-фрг-необходимо-изменить-миграционное-законодательство/a-18874447>.

УДК: 327(44)''2012/2017''(043)

ФРАНКОФОНІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ФРАНЦІЇ

Кратовський В. В.,

студент ОКР «Спеціаліст» спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

Головною причиною, що дала поштовх до створення Міжнародної організації Франкофонія, стало бажання Франції утримувати контроль та посилити вплив на країни, які в минулому були її колоніями.

Саме слово «francophonie» було розроблено вже наприкінці XIX сторіччя аби мати можливість описати в цілому людей та країни, які користуються французькою мовою в повсякденному житті. Зановником цього визначення став географ Онезім Реклю, який присвятив більшу частину свого життя вивченню Франції та її колоній.

На протязі всієї історії Франції, культурно—гуманітарний вектор був доволі таки важливою частиною зовнішньополітичного курсу держави. Хоча як було помічено вище, раніше не було потреби в створенні певних організацій, оскільки сам факт військових та економічних експансій створював плацдарм для розповсюдження французької культури. Дивлячись назад, ще з XVII ст. можна простежити чіткий зв'язок між використанням «м'якої» та «жорсткої» сили Франції, коли держава була однією за найсильніших у військовому плані, гравців на міжнародній арені, та при цьому залишалася носієм величної культури, яку розповсюджувала по всьому світу.

Французька мова, як мова світової дипломатії залишилася основною до 30—40—х років XX ст., але після Другої світової війни відбулася активізація зовнішньої культурно—гуманітарної політики Французької республіки, що було обумовлено новими політичними та економічними викликами, як пошук місця в біполярній системі МВ, рішення колоніальних питань, та спроби не випустити минулі колонії із зони впливу Франції.

Точкою відліку, від якої почалося приєднання минулих колоній до франкомовного руху, можна вважати 1962 р., коли світ побачив випуск журналу «Еспрі» під назвою «Французька мова у світі», вступом до якого стало звернення Л.С. Сенгора.

На сьогоднішній день Міжнародна організація Франкофонії об'єднує 58 держав, 3 асоційованих члени та 14 не франкомовних спостерігачів, таких як: Вірменія, Угорщина, Грузія, Хорватія, Україна, Білорусь і т.д.. Сферою впливу МОФ є більш ніж 220 млн. франкофонів, включаючи людей з рідною та другою французькою мовою, що в цілому становить 11.28% від всього населення світу

Країни, що входять до Франкофонії становлять привілейовану частину співробітництва для Франції, котра виділяє МОФ як найважливіший структурний елемент зовнішньої політики, через розповсюдження французької мови, культури та ідеології сприяючи подальшій культурній експансії.

Система організації Франкофонії на сьогодні представлена державними та напівдержавними організаціями, неурядовими організаціями, серед яких одними з найважливіших є: Міжнародна асамблея франкомовних парламентарів, Міжнародна асоціація мерів столиць та метрополій (до якої входить більше 80 міст) та ін..

Роль держави в здійсненні зовнішньої культурно—гуманітарної політики Французької Республіки на даний момент є однією з центральних у здійсненні зовнішньополітичного курсу Франції. Так, в МЗС Франції є «Служба по справам Франкофонії», яка виконує взаємодію з

організаціями, що входять до МОФ, займається підготовкою самітів, реалізує стратегічні проекти, в той час, як «Генеральна дирекція по міжнародному співробітництву» координує галузеві програми.

Міністерство культури та комунікацій Франції, а саме «Генеральна делегація по французькій мові та мовам Франції» (DGLFLF) та відділ зовнішніх зв'язків контролює лінгвістичну політику в державі та відповідає за програми співробітництва, такі як Міжнародний день Франкофонії та Тиждень французької мови.

Активне розповсюдження французької мови та культурних цінностей, на сьогодні все більше реалізується через ЗМІ, наприклад через канал TV5Monde та радіо RFI. TV5Monde віщає більш ніж в 200 країнах цілодобово, його дивляться більш ніж 25 млн. чоловік, що робить його третім в світі за рейтингом популярних телеканалів. В свою чергу радіо, щодня знаходить відклик у 46 млн. чоловік. Посилення присутності французьких ЗМІ, підкреслює посилення медіа впливу Франції за межами країни та стає одним з пріоритетних стратегічних проектів державних структур Франкофонії на сьогодні [2, с.86].

Сьогодні МОФ поступово виходить з руслу культурно—гуманітарної політики та, як я вже казав раніше, доволі сильно політизується. Тенденція політизації Франкофонії та поступовий вихід за межі культурно—лінгвістичної організації викликані змінами в обстановці на міжнародній арені після закінчення «Холодної війни» та в зв'язку з цим необхідністю підвищення політичної ваги МОФ та авторитета самих держав—членів організації в питанні вирішення, актуальних в наш час міжнародних проблем. Політична замученість держав—членів в свою чергу дозволяє Французькій Республіці утримувати свій вплив на франкофонні держави, та через них посилювати його на інші держави, включаючи країни—спостерігачі МОФ, та в той же час реалізувати національні інтереси, залучившись підтримкою, тих самих держав—членів МОФ.

Політичні та економічні проблеми міжнародної системи широко інтегруються в зону відповідальності міжнародної організації Франкофонії. Такі структури, як: «Конференція жінок Франкофонії», «Франкофонний діловий форум», «Асоціація франкофонних послів», «Асоціація мерів франкофонних та частково франкофонних міст та столиць» давно вже ведуть свою діяльність на постійній основі.

Процес політизації організації виражено в активній діяльності щодо ряду суто політичних проблем. Так, на саміті в Бейруті, в 2002 р., було розглянуто проблему урегулювання конфлікту на Близькому сході, в руслі мирного вирішення проблеми.

В руслі політики консолідації африканських держав, Франція та члени МОФ підтримали створення «Африканського союзу». Зростаюча активність організації на території Африки, яка вже почала виходити за рамки держав, які в минулому були колоніями Франції, підтверджується тісним співробітництвом МОФ із ООН, вищезазначеним Африканським союзом та ЄС з ряду ключових конфліктів. Так, в декларації, яку було прийнято на конференції в Шарм—Ель—Шейху, в 2004 р., було окреслено позиції держав—членів щодо процесу мирного урегулювання конфліктів у Судані, Кот—д'Івуарі, Гаїті, Гвінеї, ЦАР і т.д.

Таким чином, в сучасних умовах, Франкофонія, як систем заходів по розповсюдженню французької культури, мови та демократичних цінностей, за межами держави, займає одне з найголовніших місць в зовнішній політиці Франції. Цілеспрямована підтримка французької мови та культури за межами держави, стала пріоритетним та ефективним напрямком, як державної політики Франції, так і неурядових організацій країни.

Сучасна діяльність Міжнародної організації Франкофонії, обумовлена політичними тенденціями системи міжнародних відносин. А прагнення Франції посилити політичну роль організації виражає зв'язок культурно—лінгвістичних та політичних факторів, де культурний вектор зовнішньої політики Франції представлено в реальному та практичному вимірі. Відштовхуючись від сучасних реалій, які здебільшого диктують країнам свої умови, Франція, аби зберегти свій вплив на світовій арені, користується потужним культурним та лінгвістичним інструментом у вигляді МОФ. Саме завдяки колосальному впливу країни на

організацію, зараз простежується майже остаточне перетворення із культурної в політичну організацію. І вже навіть відштовхуючись від цього, можна казати, що роль Міжнародної організації Франкофонії у зовнішній політиці Франції просто колосальна.

Список використаних джерел

1. Саркози недоволен засильем англійського мови в політиці і культурі [Електронний ресурс]. — [Режим доступу]: <http://for-ua.com/world/2010/03/21/001408.html>.
2. Спиридонова С. Крепнувший голос франкофонии / С. Спиридонова // Азия и Африка сегодня. — 2003. — №5. — С. 5—10.
3. Чернов И.Международная организация Франкофонии: лингвистическое измерение мировой политики / И. Чернов // — СПб.: Изд-во Санкт-Петербургского университета. — 2006. — С. 201
4. A very special relationship, The Economist, Sep 25th 1997 [Електронний ресурс]. — [Режим доступу]: <http://www.economist.com/node/157704>.
5. Actes du Ier Sommet - Versailles [Електронний ресурс]. — [Режим доступу]: http://www.francophonie.org/IMG/pdf/actes_som_i_19021986.pdf.
6. Anadolu Agency, Sommet de la Francophonie: Ebola et le terrorisme pdominent les travaux d&ouverture / Anadolu Agency [Електронний ресурс]. — [Режим доступу]: <http://www.aa.com.tr/fr/afrique/428418-sommet-de-la-francophonie-ebola-et-le-terrorisempdominent-les-travaux-d-ouverture>.
7. Boutros-Ghali B. Francophonie: vers un espace de cooperations politiques et économiques. Révue française de Geoeconomie. / Boutros Boutros-Ghali // —1999. — №10 — P.9—11
8. Boutros-Ghali, Boutros. La francophonie doit etre un lien entre l'Europe et le monde arabe. / Boutros Boutros-Ghali // — l'Expss. — 17.10.2002. — №4 — P. 2—6
9. T. Francophonie paradoxale. Le Monde diplomatique. / T. Chanda [Електронний ресурс]. — [Режим доступу]: <http://www.monde-diplomatique.fr/2014/09/CHANDA/50795>.
10. Charte de la Francophonie [Електронний ресурс]. — [Режим доступу]: http://www.francophonie.org/IMG/pdf/charte_francophonie.pdf.

УДК 327(469)(043)

ДОСВІД ПОРТУГАЛІЇ В «ЗЕЛЕНІЙ ЕНЕРГЕТИЦІ» ЯК ПРИКЛАД ДЛЯ РОЗВИТКУ ЕНЕРГЕТИЧНОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ

Ліко І. І.,

студент ОКР «Спеціаліст» спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

Енергія в сучасному світі є одним з ключових факторів економічного зростання і в умовах поступового вичерпання дефіцитних ресурсів становить стратегічний характер,тому енергополітика та енергобезпека є пріоритетною задачею для кожної держави. Енергетична політика України в 2016 році продовжила переживати свої ненайкращі часи. Занепад існуючих систем газу і електропостачання призведе до неминучої, термінової та авральною модернізації енергосистеми за кредитні кошти. І це загрожує в майбутньому повною втратою права власності як на об'єкти інфраструктури (газотранспортна система, ТЕС, АЕС, ГЕС), так і можливість отримувати доходи від продажу газу і електроенергії. На жаль, в 2016 можна спостерігався курс в енергетиці, який вибрали і далі підтверджують керівництво уряду і монополій («Нафтогаз України», «Енергоатом», «Укренерго»)який тільки прискорює деградацію енергосистеми держави.І на тлі майбутнього втрати контрактів на газотранспортування в Європу 2019 року за запуску другої гілки Північного потоку 2,[2] Україна залишається в енергетичному тупику. Але розвиток зеленої енергетики може кардинально змінити ситуацію, мабуть деякі скептики скажуть, що зелена енергетика не

може в повній мірі забезпечити сферу енергетики, на це можна відповісти прикладом однієї з найбільш енергонезалежній країні в Європі – Португалії[1].

Португалія по праву вважається сучасною, технологічно розвинутою та екологічно чистою європейською країною, в якій приділяється велика увага збереженню довкілля, проте вона була не завжди такою. У 2007 році Португалія займала 13-е місце в рейтингу "30 найзабрудненіших стран світу" за версією WWF і була лідером серед європейських держав за рівнем Викиди CO₂. Щоб зрозуміти, Який шлях пройшла найзахідніша країна Європи, варто лиш сказати, що нещодавно Португалія поставила сміливий експеримент - більш чем на 4 дні (на 107 годин - з 7 по 11 травня) всю необхідну для країни Енергію виробляли сонячні, вітряні і гідроелектростанції, без участі вугільних и газових електростанцій. За цей час вироблення на вітряних і гідроелектростанціях склало 632,7 гвт год електроенергії або 45% від всієї виробленої. Решта електроенергії було вироблено на сонячних електростанціях і електростанціях на біомасі. Крім того, 153,7 гвт годин електроенергії було експортовано в інші країни, які межують з Португалією.

Це показує, що 100% виробництво електроенергії з поновлюваних джерел можливо, і що Португалія знаходиться на правильному шляху. Португальські «поновлювані джерела енергії пройшли суворі випробування в задоволенні 100% потреб в електроенергії для країни, а також експортували електрику з Піренейського півострова до Франції. Теоретично, поновлювані джерела енергії в Португалії вже зараз можуть повністю покривати потреби країни в електроенергії з кінця весни і до кінця літа, якщо португальський уряд віддасть пріоритет підвищенню використання сонячної потужності, вважають фахівці. Для досягнення 100% відновлюваної електроенергії 365 днів в році Португалії також буде необхідно підвищити ефективність використання енергії та вирішити проблему її зберігання. На думку представників Argen, дана мета може бути досягнута «без серйозних збоїв» до 2040 року. Дана дата враховує перехід на електрифікований транспорт та відповідне зростання попиту на електроенергію.

П'ять років тому лідери цієї країни, обпікаємі сонцем і обдуваємі вітрами, уклали парі: щоб зменшити залежність Португалії від імпорту викопного палива, вони запустили ряд амбітних проектів з розвитку відновлювальних джерел енергії.[6] Цього року майже 45% електроенергії з португальської мережі буде проводитися з поновлюваних джерел, що на 17% більше, ніж п'ять років тому. За цей час, потужність наземної вітрової електроенергії, яку Міжнародне агентство з енергетики в цьому році оцінило як "потенційно конкурентоспроможну", зросла в сім разів. А Португалія стала першою країною, яка в 2011 році створила національну мережу зарядних станцій для електромобілів.[10]. Португальський досвід доводить, що стрімкий прогрес можливий, а й показує і ціну такого переходу на поновлювані джерела енергії . Португальці постійно платили за електрику в два рази більше, ніж американці, а за останні п'ять років ціни виросли на 15%.[8] Але насильницька політика на користь поновлюваних джерел енергії принесла свої плоди в Португалії, щоб сприяти переходу португальської енергетики, уряд реструктуризував і приватизував державний енергетичний сектор з метою створення електричної мережі, більш придатної для поновлюваних джерел енергії. Для залучення приватних компаній на новий ринок в Португалії, влада запропонувала їм укласти контракти на отримання допомоги з боку держави і встановили стабільну ціну на електрику протягом 15 років, змінюючи її в залежності від застосовуваних технологій, ціна спочатку дуже висока, тепер падає після кожних переговорів щодо укладення контрактів.[7] Урядовці стверджують, що трансформація енергетичного сектора не поставила вимогу про ні зростання податків, ні державних позик, тому що нові джерела, які не потребують викопному паливі і не забруднюють навколишнє середовище, прийшли на зміну колишньої електроенергії з імпортного природного газу, вугілля і нафти, які виробляли брудні викиди.

Ефективний підхід Португалії до використання кліматичних умов країни та ефективне реформування енергетичної сфери є чудовим прикладом для України покращити свою

енергетику, країна повинна позбутися залежності від імпортованих енергоресурсів, особливо газу, тим самим довести світовому суспільству, що Україна може бути енергонезалежною.

Список використаних джерел

1. Надеїн І. Альтернативна енергетика в Україні стає привабливою сферою, в тому числі для інвестицій / І. Надеїн // Дзеркало тижня. - 2010. - № 26 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zn.ua>.
2. Альтернативна енергетика в Україні випереджає традиційну 14.02.2012 ЛІГАБізнесІнформ, Інформаційне агентство [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://biz.liga.net/all/tek/novosti/2131675-alternativnaya-energetikav-ukraine-operezhaet-traditsionnyu.htm>.
3. Альтернативна енергія в Україні має становити 30% [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.greenenergy.org.ua.
4. Савицький А. Альтернативною енергетиці України заважає клімат в економіці / А. Савицький [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://eurobusiness.com/de/ecsparvochnik/japan/alternativnye-istochniki-energii.html>.
5. Україна визнали привабливою для «зелених» інвестицій [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://news.finance.ua/ru/~2/0/all/2011/11/25/260252>.
6. Потенціал альтернативної енергетики в Україні високий, ЛІГАБізнесІнформ, Інформаційне агентство [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.liga.net.
7. “Energia em Portugal”, Direção-Geral de Energia e Geologia, maio de 2015, p. 31 [Електронний ресурс] - Режим доступу : <http://www.dgeg.pt/>.
8. “Fatura Energética Portuguesa 2015”, Direção-Geral de Energia e Geologia, [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.dgeg.pt.
9. REN Annual Report of 2015 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.ren.pt/pt-PT/investidores/relatorio_anual/.

УДК 327(410):061.1ЄС(043)

ВИХІД ВЕЛИКОБРИТАНІЇ З ЄС

Маргуліс О. Я.,

студентка III курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського державного університету

Великобританія з самого початку перебування в ЄС прагнула зберегти максимально можливу самостійність в економічних і політичних питаннях. Зокрема, країна не приєдналася до найважливіших інтеграційних проєктів: Шенгенської угоди (1995) про скасування візового контролю на спільних кордонах і введення єдиної європейської валюти - євро (1999). У березні 2012 року Лондон на саміті ЄС відмовився підписати так званий Бюджетний пакт, пролобійований Берліном і Парижем і вводив суворі правила фінансової дисципліни.

У Великобританії посилювалося невдоволення перебуванням в Євросоюзі у 2011 році в часи економічної кризи. Тоді прем'єр-міністр Великобританії Девід Кемерон попросив парламентаріїв проголосувати проти проведення референдуму, підкресливши, що зараз для нього не найкращий час, так як Європа переживає кризу [9].

У січні 2013 року Кемерон в своїй програмній промові оголосив, що Британія може провести референдум з питання виходу з Європейського союзу в кінці нинішнього десятиліття, якщо на виборах 2015 року очолювана ним консервативна партія здобуде перемогу.

28 травня 2015 року уряд Великобританії вніс до парламенту законопроект про референдум щодо виходу Британії з ЄС. 10 листопада 2015 року прем'єр-міністр

Великобританії Девід Кемерон оголосив про офіційний початок кампанії за зміну умов членства Великобританії в ЄС. Кемерон направив листа голові Європейської ради, в якому вказав вимоги Лондона до Євросоюзу:

- 1) скорочення Великобританією міграційного потоку з ЄС;
- 2) поліпшення конкурентоспроможності ;
- 3) зміцнення британського суверенітету, зокрема, відмова від зобов'язання рухатися "до більш тісного союзу", зафіксованим в основоположному договорі ЄС;
- 4) изменения в валютной сфере [3].

Незважаючи на досягненні домовленості на самміті ЄС 23 июня 2016 года в Великобританії відбувся референдум з питання виходу країни з ЄС, ініційований Девідом Кемероном. За вихід з ЄС проголосували близько 52% британців, проти - 48%.

24 червня 2016 року прем'єр-міністр Великобританії Девід Кемерон заявив про відставку за результатами минулого референдуму про членство країни в Європейському союзі. 13 липня 2016 року уряд Великобританії очолила Тереза Мей [10].

Британські ЗМІ припустили, що Мей може ініціювати процедуру виходу з ЄС (описану в статті 50 Лісабонського договору) без проведення дебатов і голосування в парламенті. Провести такі дебати вимагали деякі опозиційні члени палати громад. У цьому випадку вони сподівалися на те, що рішення про вихід з ЄС, прийняте на референдумі 23 червня, вдасться заблокувати голосуванням в парламенті.

Представник прем'єра підтвердив припущення ЗМІ, заявивши, що таких консультацій по закону не потрібно.

Небажання прем'єр-міністра Великобританії Терези Мей ставити на голосування законодавців питання, пов'язані з умовами виходу країни з ЄС, призвело до політичного протистояння між урядом і парламентом.

Команда на чолі з фінансисткою Джиною Міллер подала позов на уряд, в якому заявила про те, що кабінет Терези Мей не має права запускати Brexit, не отримавши чіткої згоди з цього питання з боку парламенту [2].

3 листопада 2016 року Вищий суд Лондона постановив, що уряду Великобританії потрібне підтвердження парламенту, щоб запустити процедуру виходу країни з ЄС. Суддя відкинув аргументи уряду, який заявляв, що голосування в парламенті не буде, оскільки більшість британців вже висловили свою волю на референдумі 23 червня, проголосувавши за вихід країни з ЄС. Уряд заявив, що опротестує вердикт.

Пізніше уряд Великобританії поступився наполяганням лейбористів і погодився оприлюднити свій план щодо виходу з ЄС до запуску процедури Brexit, але закликав парламент не чинити перешкод процесу. Кабмін змушений був піти на компроміс після того, як стало відомо, що близько 40 парламентаріїв-консерваторів намір приєднатися до опозиційних партій і висловити протест проти небажання уряду розкривати будь-які деталі своїх планів по Brexit.

17 січня 2017 року прем'єр-міністр Великобританії Тереза Мей в спеціальній великій промові представила свій план Brexit, згідно з яким Великобританія виходить не тільки з ЄС, а й із спільного ринку, з митного союзу ЄС, а також з-під юрисдикції Європейського суду [4].

24 січня Верховний суд Великобританії ухвалив, що уряд не може задіяти 50-ту статтю Лісабонського договору до схвалення парламентом відповідного законопроекту. Уряд послідував розпорядженню суду і 26 січня вніс полусторінковий законопроект до парламенту. У законопроекті наголошується, що прем'єр-міністр зможе повідомити Брюссель про намір Великобританії вийти з ЄС після схвалення законопроекту палатою громад і палатою лордів парламенту і отримання згоди королеви Великобританії Єлизавети II.

31 січня 2017 року палата громад британського парламенту почала обговорення законопроекту про запуск процесу виходу країни з ЄС.

2 лютого 2017 року уряд Великобританії опублікував так звану "Білу книгу", яка відображатиме план виходу з Євросоюзу. У документі викладено позицію Лондона з питань взаємодії в політичній і економічній сферах, а також порушені питань, що стосуються мігрантів [11].

8 лютого 2017 року палата громад британського парламенту схвалила в третьому читанні законопроект про вихід Сполученого королівства з Євросоюзу. Голосування по третього читання відбулося після триденного обговорення в комітетах, під час якого налаштовані на збереження членства в ЄС законодавці намагалися внести в документ зміни, щоб наділити парламент великим впливом при процедурі Brexit. Більшість таких змін було відкинуто [7].

14 березня палата лордів британського парламенту схвалила законопроект про запуск процедури Brexit в його первісному вигляді, без поправок. Спочатку лорди домагалися внесення в законопроект двох поправок: вони вимагали від уряду гарантувати незмінність статусу проживають у Великобританії громадян ЄС і законодавчо закріпити обіцянку прем'єра представити підсумкові домовленості з Євросоюзом на суд парламенту. Пізніше лорди вважали за краще відмовитися від своїх вимог [8].

16 березня Королева Великобританії Єлизавета II схвалила законопроект про запуск процедури виходу Великобританії з ЄС, документ набув законної сили [5].

Прем'єр-міністр Великобританії Тереза Мей 29 березня запустила процес виходу країни з Євросоюзу [1].

Треба зазначити, що Brexit обійдеться Великобританії в 50-60 мільярдів євро, які Лондон повинен буде виплатити Євросоюзу за раніше укладеними угодами. Ця сума включає в себе багаторічні зобов'язання Великобританії.

Також важливо зауважити, що британці вже відчують на собі ціну Brexit, а саме - зростання цін в країні.

Різке падіння фунта після голосування країни щодо виходу з ЄС відчутно збільшило вартість імпортованих товарів, а також товарів вироблених у Великій Британії з використанням закордонних інгредієнтів або частин. У січні ціни на імпортовані товари зросли на 20% порівняно з минулим роком, що є рекордним зростанням з 2008 року.

З іншого боку, покупці в Британії вже декілька років поспіль насолоджувалися зниженням цін у роздрібних мережах через високу конкуренцію та агресивне зростання дисконтних мереж, а загальне зростання цін підвищило їхні прибутки.[6]

Плюси Brexit для Великобританії: вона зможе контролювати свої кордони, юрисдикцію і дипломатію. Країна буде вільно підписувати торгові угоди і розробить більш жорсткі відносини з іншими країнами, такими як США і Китай. Крім того, Великобританія позбудеться фінансового тягаря плати за річне членство в ЄС.[1]

Список використаних джерел

1. Brexit м'яким не буде: що чекає на Британію із запуском процедури виходу з ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mind.kiev.ua/news/20170723-brexite-m-yakim-ne-bude-shcho-chekae-na-britaniyu-iz-zapuskom-proceduri-vihodu-z-es>.
2. Brexit court case: Who is Gina Miller? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bbc.com/news/uk-politics-37861888>.
3. Dominiczak Peter. EU referendum: 'Project Fear' working as poll shows Remain taking a narrow lead/ Peter Dominiczak// The Telegraph. – 2016. – 5 April.
4. What is Brexit and what is going to happen now that Britain has voted to LEAVE the EU? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.express.co.uk/news/politics/645667/Brexit-EU-European-Union-Referendum-David-Cameron-Economic-Impact-UK-EU-exit-leave>.
5. Королева дозволила Brexit [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.gazeta.ru/business/2017/03/16/10578269.shtml>.

6. Огляд ЗМІ: скільки ще референдумів чекає на Британію? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bbc.com/ukrainian/press-review-39276784>.
7. Палата громад проголосувала за проект закону щодо Brexit [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dw.com/uk/палата-громад-проголосувала-за-проект-закону-щодо-brexit/a-37464798>.
8. Палата лордів "дала добро" на запуск Brexit [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.depo.ua/ukr/archive/2017/2017-03-14/palata-lordiv-dala-dobro-na-zapusk-brexit-20170314535963>.
9. Поглиблення кризи у відносинах Великобританії і Євросоюзу [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://russiancouncil.ru/analytics-and-comments/analytics/uglublenie-krizisa-v-otnosheniyakh-velikobritanii-i-evrosoyu/>.
10. Тереза Мэй вступає на посаду прем'єр-міністра Великобританії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fakty.ua/219481-tereza-mej-vstupayet-v-dolzhnost-premer-ministra-velikobritanii>.
11. Уряд Британії опублікував план «Brexit» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bbc.com/ukrainian/news-38843305>.

УДК 327(73):004.738.5(043)

ГЛОБАЛЬНІ ІНТЕРНЕТ-СЕРВІСИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ США

Мартиненко Р. А.,

студент ОКР «Спеціаліст» спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

Одними з основних суб'єктів всесвітньої інформаційної мережі є глобальні Інтернет-сервіси. Державна інформаційна політика зазнала радикальних змін не тільки в результаті поширення всесвітньої мережі, але і після революційних змін в самому Інтернеті, ознаменованих появою так званого Веб 2.0. Воно підштовхнуло розвиток нових інструментів «публічної дипломатії» і зростання уявлень про можливості свідомого нароццування «м'якої сили» країни за допомогою цих інструментів. Термін «Веб 2.0» описує перехід всесвітньої павутини на нову стадію розвитку, яка характеризується більш динамічним оновленням контенту за рахунок залучення користувачів в коло його виробників. Найважливішим елементом сучасного етапу розвитку Інтернету стало поширення віртуальних соціальних мереж.

Для Веб 2.0 характерно:

- використання сучасних підходів в оформленні інтерфейсу (веб-дизайн), включаючи шрифти, кольори, структуру та інші формати взаємодії з користувачем;
- створення додатків для смартфонів, з доступом до мережі Інтернет, в противагу додаткам ізольованого (офф-лайнного) характеру;
- виникнення різнотипних Інтернет-сервісів, що дозволяють фізичним і юридичним особам взаємодіяти з широким колом користувачів;
- наявність у користувача можливості висловити свою думку у віртуальному громадському просторі;
- як наслідок, створення психологічного клімату взаємозв'язку та залученості при використанні таких додатків і веб-сайтів.

США першими усвідомили переваги нового етапу розвитку мережі і роль, яку інструменті Веб 2.0 здатні відігравати в державній інформаційній політиці. В ході передвиборчих кампаній Барака Обама в 2008 і в 2012 роках його штаб активно використовував всі пов'язані з цим феноменом технології. Відповідно до нових принципів, США переформатували свою публічну дипломатію і сконцентрувалися на підтримці

створення та популяризації глобальних Інтернет-сервісів. За прогнозними оцінками координатора Державного департаменту Алека Росса, для збереження американського глобального економічного лідерства, кількість американських Інтернет-сервісів і компаній має збільшитися в найближчі 2-3 роки в кілька разів [1].

Оновлене розуміння публічної дипломатії виявилось тісно пов'язане з використанням інструментів Веб 2.0 в зовнішньополітичній практиці США. У коло ключових завдань такої діяльності були включені:

- посилення цілеспрямованого впливу на зарубіжну аудиторію; формування у зарубіжній аудиторії позитивних поглядів на цілі та хід реалізації проведеної США зовнішньої і внутрішньої політики, з метою добровільного прийняття відповідних установок;
- створення сприятливих умов і забезпечення підтримки громадськості ним думкою зарубіжних країн конкретних акцій Сполучених Штатів на міжнародній арені;
- будівництво довгострокових і довірчих відносин з зарубіжної аудиторією; досягнення кращого розуміння цінностей і інститутів США за кордоном;
- розширення взаємодії американських громадян і уряду з населенням інших країн світу; підвищення привабливості та поліпшення іміджу держави.

Для досягнення всіх цих завдань був налагоджений алгоритм взаємодії американських дипломатів з зарубіжної аудиторією за допомогою глобальних Інтернет-сервісів, в тому числі «Facebook», «Diplopedia», «Twitter», «LinkedIn», «Communities @State». За офіційними даними, у Державного департаменту США є понад 200 офіційних акаунтів в соціальних мережах, 100 з яких пов'язані з посольствами [4].

Цілий ряд відділів американського зовнішньополітичного відомства займаються виключно цифровою дипломатією, соціальними мережами і мережевими спільнотами. Центр електронних комунікацій відповідає за підтримку декількох власних платформ соціальних мереж відомства, призначених для ведення офіційного представництва дипломатичної служби, наприклад - блог «DipNote», офіційний твіттер-канал «@StateDept», а також офіційна сторінка в «Facebook». Співробітники цього підрозділу підтримують офіційні твіттер-канали на багатьох мовах.

Персонал відділу швидкого реагування спостерігає за реакцією соціальних мереж на процеси, які потенційно можуть мати значення для національних інтересів США. Співробітники відділу по вивченню аудиторії розробляють аналітичні огляди соціальних мереж, включаючи візуалізацію зібраних даних. Ці огляди разом з аналізом результатів публічної дипломатії, дослідженнями аналітиків і даними опитувань громадської думки публікуються на сайтах програми «управління знанням». Саме вони оцінюють ефективність тих чи інших заходів і інструментів в сфері зовнішньої інформаційної політики

Відділ мережевої активності відповідає за управління декількома платформами соціальних мереж, включаючи чотири сторінки Державного департаменту у «Facebook» з аудиторією, що перевищує мільйон користувачів. До числа платформ відносяться «Електронний журнал про США» (Ejournal USA), «Виклики демократії» (Democracy Challenge), «Глобальні дискусії про клімат» (Global Conversations: Climate) і проект «CO.NX», що надає можливість проведення інтерактивних заходів відомства. Відділ розробляє для цих сторінок мобільні додатки і забезпечує трансляцію в соціальних мережах. Під його управлінням знаходяться сайти на різних мовах, включаючи арабську, китайську, фарсі, французьку російська та іспанську, створені для поліпшення образу Сполучених Штатів в різних регіонах світу.

Відділ з електронної інформаційно-просвітницької роботи, що розташовується в Центрі стратегічної комунікації щодо запобігання тероризму, основну увагу приділяє протидії екстремізму і дезінформації про США в Інтернеті. Одне із завдань відділу - створення відеоряду, що представляє екстремістів в невігідному світлі.

Офіційна місія відділу політики, планування та ресурсів - контроль над реалізацією завдань публічної дипломатії, яка здійснюється через соціальні мережі з метою запобігання витоку важливої інформації. Відділ також служить сполучною ланкою між державою і

різними вузлами публічної дипломатії в рамках загальної програми [6].

Варто зауважити, що подібні структури створені не тільки в Державному департаменті, але і в Центральному розвідувальному управлінні, Пентагоні, а також в Агентстві міжнародного розвитку США. Їх напрямки роботи - аналіз міжнародних і національних соціальних мереж, блогів, чатів, а також трансляція позитивної інформації про Сполучені Штати Америк в Інтернеті. Однак якщо Державний департамент в основному сконцентрований на офіційній дипломатії в Інтернеті, діяльність останніх структур має більш неофіційний характер. У структурі ЦРУ був створений відділ - Центр відкритої інформації, який здійснює моніторинг зарубіжних Інтернет-ЗМІ і оперативно реагує на негативну інформацію про США через блогерів і неофіційних партнерів в соціальних мережах [2].

Широко відомо, що переважна більшість глобальних Інтернет-сервісів створюються американськими компаніями і діють відповідно до законодавства США. При цьому в національних сегментах мережі Інтернет в більшості країн вони продовжують зміцнювати свої позиції і вже в найближчі роки американські сервіси, такі, як Facebook, Twitter, Google, Youtube, Wikipedia можуть зайняти лідерські позиції і там, де до недавнього часу переважали місцеві гравці.

Одним із прикладів новизни і набираючим популярність Інтернет-сервісом може вважатися «Change.org» - онлайн-сервіс подачі петицій національним урядам по всьому світі. При всій відкритості і користі подібних платформ, дійсно здатних призводити до позитивних змін в житті громадян і підвищення ефективності функціонування держав, не можна з повною впевненістю розглядати їх в якості об'єктивних інформаційних майданчиків.

Незважаючи на постійне збільшення кількості суб'єктів інформаційного простору, інтереси держав і їх владних еліт продовжують залишатися визначальними. При цьому різноманіття форм реалізації національної інформаційної політики в сучасних умовах зростає - вона може проводитися як офіційними, так і неофіційними каналами. Принципове значення для реалізації інформаційної політики має здатність враховувати тенденції розвитку самого Інтернету. В сучасних реаліях принципи Веб 2.0 і виникаючі сьогодні нові медіа-технології визначають рівень конкурентоспроможності і ефективності держави в інформаційній сфері. Розширення впливу американських Інтернет-сервісів в глобальному масштабі створює додаткові переваги для США у цій галузі. Але існуюча незбалансованість глобального інформаційного простору в першу чергу визначаються не цим. Вона стає результатом розриву у володінні компетенціями з підготовки інформаційного контенту і його адаптації з урахуванням особливостей Веб 2.0 і сучасної диверсифікованої аудиторії.

Список використаних джерел

1. 5 уроків, які маркетологи повинні засвоїти з перемоги Обама. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://ipress.ua/ljlive/5_urokiv_yaki_marketology_povynni_zasvoity_z_peremogy_obamy_11204.htm.
2. Anderson P. What is Web 2.0? Ideas, Technologies and Implications for education // JISC Technology and Standards Watch [Electronic resource]. — Mode of access: <http://www.jisc.ac.uk/media/documents/techwatch/tsw0701b.pdf>.
3. Clinton H. Internet Rights and Wrongs: Choices & Challenges in a Networked World [Electronic resource]. — Mode of access: <http://www.state.gov/secretary/rm/2011/02/156619.htm>.
4. How Twitter Is Changing the Face of Foreign Policy [Electronic resource]. — Mode of access: <http://mediashift.org/2012/11/how-twitter-is-changing-the-face-of-foreign-policy319/>.
5. International Strategy for Cyberspace [Electronic resource]. — Mode of access: http://www.whitehouse.gov/sites/default/files/rss_viewer/international_strategy_for_cyberspace.pdf.

6. Kurbalija J. Digital Diplomacy. What is New / J. Kurbalija // Reflection on diplomacy. CDDRL working paper. No 126. 2013.

УДК 327(481)“2001/2017”:323.28(043)

БОРОТЬБА З МІЖНАРОДНИМ ТЕРОРИЗМОМ ЯК ОДИН З НАПРЯМКІВ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ НОРВЕГІЇ

Пелих Г. В.,

*студентка IV курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського державного
університету*

Однією з ключових проблем сучасності є поширення міжнародного тероризму, якій загрожує національній безпеці майже всіх держав світу. Не дивлячись на те, що країни Європи володіють розвиненим механізмом регіональної безпеки, вона стала об'єктом атак різноманітних терористичних організацій.

Будучи європейською країною, Норвегія активно розвиває політику миротворчості та допомоги постраждалим від конфліктів країн. Серед багатого договірно-правової бази країни є значний список документів, де Норвегія виражає своє прагнення до вирішення конфліктів мирними шляхами. Звіт Міністерства зовнішніх справ «Глобальні проблеми безпеки в зовнішній політиці Норвегії – тероризм, організована злочинність, піратство і кіберзагрози» був представлений парламенту у 2015 р. В документі розглядаються глобальні загрози відносно безпеки Норвегії та їх наслідків для країни [10]. Також зазначається, що дані загрози можуть бути викликані недостатнім рівнем розвитку у нестабільних державах, тому уряд повинен ще більше використовувати політичні інструменти в сфері розвитку сприяння стабільності і запобігання радикалізації конфліктів та терористичній діяльності.

Норвегія активно співпрацює з ООН, та вкрай зацікавлена у збереженні організацією провідної ролі в антитерористичній діяльності на світовій арені. Країна виділяє політичні, економічні, дипломатичні, законодавчі, гуманітарні заходи як основні в протидії міжнародному тероризму. Однак, застосування збройних сил також можливе, якщо ситуація не може бути врегульована мирним шляхом.

Після терактів у США 2001 року Норвегія визначила зростання міжнародного тероризму як глобальну загрозу для всього світу. Як зазначає уряд країни, для запобігання розвитку даного явища міжнародному суспільству необхідно співпрацювати разом, в тісному співробітництві один з одним. Результат такої боротьби буде важливим для кожного учасника, оскільки роблячи вклад у боротьбу з міжнародним тероризмом знижується й терористична загроза окремо для кожної країни [11].

Національні зусилля у боротьбі з тероризмом Норвегія представила у «Зовнішньополітичній стратегії по боротьбі з міжнародним тероризмом» 2006 р. [9] У документі країна підкреслює важливість багатостороннього співробітництва з ООН, а основні цілі виділяє таким чином: підтримувати розробку ефективної міжнародної рамкової програми боротьби з тероризмом; поважати права людини у реалізації антитерористичних програм; підтримка примирення та вирішення конфліктів; сприяти взаєморозумінню між релігіями та громадами; боротися з бідністю; запобігати поширенню зброї масового знищення та фінансуванню тероризму; сприяти миру і спокою, беручи участь в міжнародних операціях. Для досягнення даних цілей Норвегія тісно координує зусилля на міжнародній арені шляхом виокремлення головних пріоритетів для країни на міжнародній арені та з допомогою співробітництва Міністерства зовнішніх справ з міністерствами інших країн.

Для забезпечення національної безпеки в плані терористичної загрози в Норвегії з 1976 р. діє загін спеціального призначення норвезької поліції Beredskapstroppen (під назвою Delta), що також здійснює контртерористичну діяльність в країні [8]. Крім цього, з 1982 р. існує спецслужба Forsvarets Spesialkommando (FSK). Вона являє собою антитерористичний

загін, що є одним з підрозділів сил Міністерства оборони Норвегії. Передумовою для створення даної служби стало зростання ризику терористичної діяльності в Європі, безпосередньо біля нафтових платформ у Північному морі (тому загін має спеціальні навички роботи на нафтових платформах). Спецслужба є дуже ефективною та боєздатною, оскільки учасники проходили навчання у спецслужбах Німеччини, Великобританії, кожен рік проходять тренування в антитерористичних спільних навчаннях [6].

Однак, до 2011 року Норвегія не відчувала на національному рівні серйозну загрозу від терористичних угруповань. На міжнародній арені держава активно приймала участь у врегулюванні кризових явищ та проводила миротворчу діяльність. Об'єднана служба оборони і безпеки Норвегії (Forsvarets sikkerhetstjeneste) виокремлювала, в значній мірі, тільки загрози від праворадикальних угруповань в країні. Для цього була зміцнена та посилена робота поліції в країні з метою запобігання діяльності таких угруповань, основними з яких є Вігрід (право радикальна партія), SIAN (виступає проти ісламізації Норвегії), «Солдат Одіна» (право радикальне угруповання). Як зазначає експерт з питань неонацизму Хенрик Люнде, «Норвегія на тлі інших європейських країн набагато менше піддається загрози правого екстремізму. Проблема расизму та неонацизму майже не існує в сучасній Норвегії, поліція тримає ситуацію під контролем» [3].

Неочікуваною подією, що сколихнула не тільки Норвегію, а й всю Європу, стали два терористичних акта 22 липня 2011 р. в столиці Осло та на острові Утея. Як згодом з'ясувалося, подвійний теракт влаштував громадянин Норвегії - Андерс Брейвік. Напередодні терорист опублікував маніфест «2083: Європейська декларація незалежності», в якому окреслив свої головні цілі [5]. Головним чином Брейвік не хотів допустити ісламізації Європи, зростання кількості мусульманських мігрантів в Норвегії, тому розглядав як альтернативу створення руху опору на континенті.

Дана подія стала справжнім шоком для країни, оскільки розвинута країна з демократичним укладом ефективно вирішувала економічні, соціальні проблеми, приймала участь у міжнародному врегулюванні тероризму та конфліктів та активно розвивала механізми захисту національної безпеки. Теракт показав, що соціально-економічні проблеми у суспільстві не є головною передумовою до формування терористичних поглядів, значну загрозу представляють ідеологічні та релігійні розходження у поглядах людей.

Крім того, слід наголосити на зростаючій небезпеці тероризму в наслідок глобалізації світового простору та інформаційних технологій, оскільки це дає змогу придбати необхідні матеріали для здійснення терористичного акту та залишитись невідомим серед тисяч інших користувачів інтернет-мереж. Для запобігання розвитку тероризму необхідно докладати спільних зусиль, можливо навіть формування загальноєвропейської антитерористичної політики, яка могла б виокремлювати причини, що сприяють створенню терористичних настроїв та їх ліквідації.

Терористичний акт 2011 року стимулював уряд країни до ще більшого зміцнення механізмів національної безпеки. Було продовжено та поглиблено співробітництво з НАТО, яке уряд виділяє як один з головних напрямків розвитку зовнішньої політики країни. Так, з допомогою ефективною роботи спецслужб Норвегії в 2014 році була оголошена підвищена загроза терористичних атак. Причиною цього стало прибуття ісламських екстремістів з Сирії до Європи, де одним з головних цілей теракту вважали Норвегію [7]. Спецслужбам вдалось запобігти терористичним акціям і через тиждень було заявлено про відсутність загрози. У квітні 2017 року вдалось запобігти новій загрози населенню, коли було затримано громадянина Росії, який готував вибух у столиці та можливо причетний до терористичної організації «Ісламська держава» [1]. В результаті, службою безпеки був знешкоджений вибуховий пристрій, а підвищений рівень загрози триватиме до кінця червня 2017 р. це також обумовлюється останніми терористичними атаками в Європі, а саме в Великобританії (Лондон), Німеччині (Берлін), Росії (Санкт-Петербург) та Швеції (Стокгольм).

Крім того, поліцейська служба безпеки Норвегії (ПСБ) сьогодні виокремлює ісламський екстремізм та правий радикалізм як головні загрози для безпеки країни. Дану

ситуацію також стимулює різке збільшення кількості нелегальних мігрантів та біженців з країн Близького Сходу до Європи, оскільки може призвести до зростання кількості праворадикальних настроїв та противників збільшення кількості мігрантів в країні.

Таким чином, можна зробити висновок, що Норвегія веде активну зовнішню політику, спрямовану на забезпечення своїх національних інтересів. Основні теоретичні засади, на яких базується політика, містяться у державних нормативно-правових актах.

Крім цього, зовнішньополітична доктрина Норвегії додержується поглядів щодо мирного врегулювання спорів з допомогою підтримання системи колективної безпеки. Задля реалізації цього завдання країна бере активну участь в НАТО і підтримує співробітництво з ООН з метою врегулювання кризових ситуацій та протидії тероризму на світовій арені.

Будучи демократичною європейською країною, Норвегії доволі важко було уявити, що саме тут відбудеться один зі страшних терористичних актів у 2011 році, що призведе до подальшого укріплення національної безпеки країни та продовження тісного співробітництва як зі світовими організаціями (НАТО, ООН, ОБСЄ), так і з європейськими країнами. Станом на 2017 рік в пріоритетних інтересах Норвегії продовжувати підтримувати політику національної безпеки, при цьому адаптуючи її до нових викликів у боротьбі з тероризмом.

Список використаних джерел

1. В Норвегии повысили уровень угрозы терактов [Електронний ресурс]. — Режим доступу до документу : <http://www.rosbalt.ru/world/2017/04/10/1605808.html>.
2. Государственное устройство и политическая ситуация Норвегии [Електронний ресурс]. — Режим доступу до документу : <http://catalog.fmb.ru/norway5.shtml>.
3. Проблема неонацизма по-прежнему актуальна [Електронний ресурс]. — Режим доступу до документу : <http://www.norge.ru/news/2011/01/26/13714.html>.
4. ПСБ Норвегии: Главные угрозы для страны — исламские экстремисты и русские шпионы [Електронний ресурс]. — Режим доступу до документу : <https://eadaily.com/ru/news/2016/02/09/psb-norvegii-glavnye-ugrozy-dlya-strany-islamskie-ekstremisty-i-russkie-shpiony>.
5. Скандинавский терроризм, как новый виток развития террористической угрозы [Електронний ресурс]. — Режим доступу до документу : https://docviewer.yandex.ua/view/95950388/?*=z3q1FJMEad82riLwtJb4cEwjfzt7InVybcI6Imh0dHA6Ly93d3cubWlscG9sLnJlL2RhdGEvMjAxMS8yMF8wNy90ZXJyb3luZG9jliwidG10bGUiOiJ0ZXJyb3luZG9jliwidWlkIjoiOTU5NTAzODgiLCJ5dSI6IjlxODQ4NzAxNjE0OTQ4NTU0NjYiLCJub2lmcmFtZSI6dHJlZSwidHMiOiJ0OTQ4NTg1MjMwMTd9&lang=ru.
6. Спецназ Норвегии [Електронний ресурс]. — Режим доступу до документу : http://tchest.org/special_forces/268-norvegiya.html.
7. Спецслужбы предупредили жителей Норвегии о высокой вероятности теракта [Електронний ресурс]. — Режим доступу до документу : <http://korrespondent.net/world/3396720-spetsluzhby-predupredyly-zhytelei-norvehyy-o-vysokoi-veroiatnosty-terakta>.
8. Beredskapstroppen [Електронний ресурс]. — Режим доступу до документу : <http://www.liquisearch.com/beredskapstroppen>.
9. Foreign policy strategy for combating international terrorism / Ministry of Foreign Affairs. — Oslo : 2006. 10 p. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу до документу : https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/ud/rap/2006/0124/ddd/pdfv/291587-terrorstrategi_eng.pdf.
10. Global security challenges in Norway's foreign policy — Terrorism, organised crime, piracy and cyber threats / Ministry of Foreign Affairs. — Oslo : 2015. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу до документу : <https://www.regjeringen.no/contentassets/bdf4bd40d57d4dc79409de87419a2217/en-gb/pdfs/stm201420150037000engpdfs.pdf>.

11. The future course of Norwegian foreign and security policy / Ministry of Foreign Affairs. — Oslo : 2015. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу до документу : https://www.regjeringen.no/en/aktuelt/future_course/id2550127/.

УДК 323.11(430)(043)

ПРОБЛЕМИ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ НІМЕЧЧИНИ

Пічахчі А. І.,

студентка III курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського державного університету

На початку 2015 року у Європі почалася міграційна криза через збільшення потоку біженців та нелегальних мігрантів в Європейський союз з країн Близького Сходу (Сирія, Ірак), Африки (Еритрея, Нігерія, Сомалі, Судан) та Південної Азії (Афганістан, Пакістан). Європа була неготова до їх прийому та розподілу.

Ця міграційна криза є найбільшою з часів Другої світової війни. За 2015 рік в державах, які є членами Європейського союзу, було зареєстровано близько 800 тисяч людей, які шукали притулок [6].

Серед причин збільшення числа біженців у Європу 2015 року можна назвати наступні:

- громадянська війна в Сирії, війни в Афганістані та Іраку (це основні країни виходу біженців), які досі продовжуються, є перешкодою для повернення біженців додому;
- погіршення фінансування таборів для біженців у Туреччині, Лівані та Йорданії і як наслідок скорочення раціону харчування біженців, введення плати за використання води та електроенергії. Відсутність можливості дітям біженців відвідувати школи;
- розширення території, яка знаходиться під контролем Ісламської держави, що сприяло збільшенню числа біженців [1];
- рішення уряду Македонії (середина червня 2015 року) про видачу біженцям триденних віз, що дозволило мігрантам без реєстрації перетинати країну у напрямі до Європи і стимулювало міграційний потік. Згідно з дублінською угодою, реєстрація або заявка на надання притулку мають відбуватися в першій державі, яка є членом Європейського союзу, у яку в'їхав біженець [3].

А яким же країнам віддають перевагу біженці? У першу чергу це Німеччина. Більшість мігрантів вважають, що по прибутті до Німеччини вони отримають безкоштовне житло та грошову допомогу. І це дійсно так, інколи вони отримують житло та мінімальну кількість грошей. Починаючи з літа 2015 року, Німеччина була цільовою країною для потоків біженців, які шукають притулку, в основному, з Сирії, Іраку та Афганістану.

Чисельні засоби масової інформації і деякі політичні партії в Німеччині та інших європейських країнах стверджували, що приплив в основному пов'язаний з відкритою політикою федерального уряду, яка часто зводиться до особистості канцлера Ангели Меркель.

Так, згідно з офіційними даними, в Німеччину за 2015 р прибуло 1 087 478 мігрантів. Це число наводить у своєму звіті міністерство у справах міграції та біженців. Ще 250 тисяч чоловік імовірно в'їхали до ФРН і ховаються від влади. У 2016 році до Німеччини тільки офіційно прибули щонайменше 210 тисяч мігрантів. Проте за іншими даними чисельність мігрантів значно більше [4].

За надто м'яке ставлення до біженців канцлера Меркель почали критикувати ще влітку 2016, коли потік біженців різко виріс. Кілька місяців канцлер стійко захищала політику відкритих дверей і принципи гуманізму незважаючи навіть на критику в своїй власній партії

і потенційно можливий розкол у правлячій коаліції. Однак події в Кельні, схоже, якщо не все, то багато що змінили в умах німців.

Згідно з опитуванням соціологічної служби INSA ставлення 61% опитаних жителів ФРН до мігрантів після подій в Кельні змінилося. Ставлення до приїжджих не змінилося лише у кожного четвертого респондента. 63% учасників опитування вважають, що Німеччина прийняла занадто багато біженців. У вересні ця цифра була значно меншою - 45%.

Не тільки населення змінило свою думку відносно біженців. Ангела Меркель привселюдно заявила, що Європа виявилася вразливою перед напливом мігрантів, що її безпека під загрозою і сама виступила за внесення змін до законодавства ФРН. Вони покликані полегшити процедуру висилки біженців з країни [5].

Також спостерігається значне зростання популярності антиеміграційного руху «Пегіда», в ході якого проводяться регулярні демонстрації, а також зростання популістської правої партії «Альтернатива для Німеччини» (АдН) [7].

Враховуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що проблема міграції для Німеччини на сьогоднішній день є дуже актуальною. З початку 2015 року й до тепер в Німеччину прибуло більше мільйона мігрантів. Вона взяла на себе основний тягар іммігрантів в Європі й має титанічне завдання: провести успішну інтеграцію біженців.

Слід зазначити, що відношення німецького населення до біженців зазнало змін. Якщо з початку міграційної кризи німці підтримували біженців та допомагали їм, то зараз ситуація змінилася, і відбулося це через самих біженців та їх поведінку.

Якщо брати до уваги позиції партій, як правлячих, так й опозиції, то тут їх думки стосовно питання міграції різняться. Перші відстоюють позицію за прийом мігрантів, хоча зараз вони посилюють свою первісну позицію, але не змінили її. Німеччина й надалі приймає мігрантів, але робить все можливе, аби зробити країну менш привабливою. А другі вважають необхідним різко обмежити імміграцію та більш рішуче видворювати нелегальних мігрантів.

Список використаних джерел

1. 8 reasons Europe's refugee crisis is happening [Електронний ресурс] – Режим доступу : [bnowhttps://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2015/09/18/8-reasons-why-europes-refugee-crisis-is-happening-now/](https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2015/09/18/8-reasons-why-europes-refugee-crisis-is-happening-now/).
2. Germany: "No Change to Open-Door Migration Policy" [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.gatestoneinstitute.org/8591/germany-open-door-migration>.
3. Беженцы в Македонии: покинутъ страну за 72 часа [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.dw.com/ru/>.
4. В 2016 году поток мигрантов в Германию существенно уменьшился [Електронний ресурс] – Режим доступу : www.dw.com/ru/v-2016-godu-potok-migranтов-v-germaniju-sущественно-уменьшился/a-37088829.
5. В Германии меняется отношение к мигрантам [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://expert.ru/2016/01/14/keln-izmenil-vse/>.
6. Европа переживает крупнейший миграционный кризис со времен II мировой войны [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://radiopolsha.pl/6/137/Artykul/217350>.
7. Оппозиция Германии: "Берлин – это не Багдад!" [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://rian.com.ua/abroad/20170313/1022190156.html>.

УДК 327.82(44)(043)

ЕКОЛОГІЧНА ДИПЛОМАТІЯ ФРАНЦІЇ. ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ*Рабчевська О. С.,**студентка III курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського державного університету*

Протягом останніх двох століть між вченими із різних галузей науки ведуться невгасаючі дебати щодо впливу продуктів людської діяльності на стан навколишнього середовища. Та наявність цього впливу є безперечною: концентрація двоокису вуглецю в атмосфері вже досягла порога в 400 частинок на мільйон (чнм), тоді як три століття тому її рівень становив 280 чнм; нині на Землі в середньому на 1 °С тепліше, ніж у допромислову добу[5].

Безумовно це важливе питання займає сьогодні кожну державу, міжнародну організацію та підприємство, адже згідно із метою №13 Порядку денного Сталого Розвитку ООН це проблема, яка вимагає негайних рішень, які необхідно скоординувати на міжнародному рівні, шляхом міжнародного співробітництва, та допомоги країнам, що розвиваються перейти до низьковуглецевої економіки [1].

Уряд Франції адекватно та завчасно оцінив реальні зміни навколишнього середовища, спричинені впливом людини на природу, та знайшов релевантну відповідь. Екологічна, або «зелена» дипломатія це новий метод ведення дипломатії, який розглядає не тільки узгодження інтересів держав, але діє на більш масштабному просторі – усій планеті. Беручи до уваги спільність та взаємозалежність використання природних ресурсів та ефекту від цього використання на навколишнє середовище, вона має на меті захист та збереження природних умов існування людини як виду.

Зміна клімату стала пріоритетним напрямом для французького уряду починаючи з 1990-х років, у період трансформації геополітичної карти світу та пошуків Францією свого особливого місця на ній. Екологічна політика Франції з тих пір значно активізувалася в усіх напрямках. П'ять пріоритетних напрямків діяльності:

- Циркулярна економіка, яка повинна сприяти розвитку рециркуляції та утилізації відходів і сприяти поширенню територіальних каналів;
- Робочі місця і екологічний перехід;
- Водна політика;
- Морське біорізноманіття, море й океани;
- Освіта в галузі навколишнього середовища і сталого розвитку [3].

Франція обрала шлях проведення показової екологічної внутрішньої політики. На частку Франції припадає лише 1% загальносвітових викидів парникових газів, тоді як економіка Франції становить близько 4% світового ВВП. Це результат не тільки використання електрики, заснованої головним чином на ядерній енергії, а й активної політики скорочення викидів парникових газів. У період з 1990 по 2007 рік викиди парникових газів, регламентованих Кіотським протоколом, знизилися у Франції на 7% і склали 522,4 млн. т. CO₂ [3].

З ініціативи колишнього президента Франсуа Олланда 15 грудня 2015 року 21-й сесія Конференції сторін (COP21) Рамкової конвенції ООН про зміну клімату (UNFCCC) відбулася в Парижі. COP21 пройшла одночасно з СС-11 - 11-м засіданням сторін Кіотського протоколу, метою якого є спостереження за виконанням Кіотського протоколу(1997) і рішень, спрямованих на підвищення його ефективності. Паризька угода була ухвалена 195-ма країнами з 198, які брали участь у конференції [6]. Головні результати, які вона закріпила:

- Країни-учасниці зобов'язуються не допустити підвищення глобальної температури більше ніж на півтора градуса Цельсія;
- Максимально збільшити кількість використання відновлюваної енергії до 2020 року;

- За 15 років Китай має знизити споживання викопного палива до 20%;
- Введення п'ятирічних звітів країн, починаючи з 2023 року (добровільно).
- Розвинені країни, за підтримки деяких багатших країн, що розвиваються, таких як Китай і Сінгапур, надаватимуть 100 млрд. USD на рік для вразливих країн, щоб допомогти їм адаптуватися до зміни клімату.

Але зважаючи на кількість країн, які приймали участь та відносну швидкість з якою країни дійшли згоди, Паризька угода звичайно має деякі недоліки щодо процесу реалізації: добровільність відповідальності країн за невиконання або неналежне виконання прийнятих зобов'язань; варіативність виконання пунктів угоди за якістю, розміром та часом; гарантії щорічних виплат країнам, що розвиваються в розмірі 100 млрд. USD набудуть чинності тільки в 2020 році, хоча дії конче необхідні вже сьогодні [4].

Та зі свого боку французький уряд робить все можливе, наближаючи реалізацію прийнятих зобов'язань методами екологічної дипломатії. Діяльність Франції в цій області будується навколо чотирьох основних цілей:

1. Віддавати пріоритет відновлювальним джерелам енергії та підвищенню енергоефективності;
2. Покращити доступ до енергії в сільських і приміських районах;
3. Зробити енергетичні системи сильнішими і більш безпечними;
4. Поліпшити енергетичну політику і потенціал зацікавлених сторін [3].

Ці цілі отримали конкретне вираження в рішеннях про сприяння розвитку Франції. Наприклад, з 7,4 млрд. Євро, виділених енергетичному сектору Агентством з розвитку (АФД) у 2007 року, 5,8 млрд. Євро було використано на проекти в галузі поновлюваних джерел енергії та підвищення енергоефективності. Франція підписала нову угоду про партнерство на 2017-2020 роки з Міжнародним союзом охорони природи, найстарішою і найбільшою екологічною організацією в світі, залучивши до неї 8,8 млн. Євро та п'ятьох своїх експертів. Це партнерство стосується боротьби зі зміною клімату, управління біорізноманіттям, океанами, островами і прибережними районами, а також соціальної відповідальності компаній [2].

Активна участь Франції в екологічних програмах не тільки підвищує її авторитет в очах світової спільноти, але й виводить її на вищий рівень економічного, культурного та соціального розвитку, затверджує за нею позицію лідера в євроінтеграційних процесах, що дозволяє Франції також впевнено утримувати традиційні зони впливу.

Франція послідовно виступає ініціатором надання допомоги африканським країнам, які є найбільш вразливими щодо наслідків глобального потепління: загострилася проблема дефіциту питної води та голоду в країнах південніше Сахари [3]. Всеохоплюючі інновації та «зелена» економіка залишаються важливою рушійною силою соціального прогресу, особливо в країнах, що розвиваються.

Як ми бачимо, інноваційний характер дипломатії Франція опанувала та впроваджувала поступово, спираючись на підтримку народу, забезпечуючи розуміння всіма верствами населення того, що цей шлях є безальтернативним для успішного руху в майбутнє.

Україна сьогодні знаходиться на етапі становлення головних пріоритетів екологічної політики та стратегії розвитку потенціалу країни. Використовуючи досвід європейських партнерів наша держава має усі шанси на створення інноваційної «зеленої» моделі економіки із ефективним переходом до поновлюваних джерел енергії та зарученням підтримкою громадськості. Одним із пріоритетних завдань на сьогодні є також забезпечення країни освіченими кадрами в цій галузі, яка по суті становить головний вектор руху в майбутнє.

До того ж екологічна дипломатія є мирною дипломатією та надійним засобом примирення людини з природою в ім'я спільних інтересів сталого розвитку та виживання людства.

Транскордонний характер забруднення, природна пов'язаність екологічних факторів, експорт забруднення, тобто загрозливо швидке розповсюдження глобальних екологічних проблем, таких як парниковий ефект і зміна клімату, озоновий шар, збереження

біорізноманіття, опустелювання та ін., вимагають як кардинальних реформ внутрішнього законодавства держав, так і спеціалізованого міжнародного співробітництва в цілях розвитку на двосторонньому, регіональному або глобальному рівнях. Франція на сьогоднішній день має вражаючі результати та корисний досвід діяльності у цьому напрямку, який варто розглядати у якості приклада для наслідування.

Список використаних джерел

1. 17 Sustainable Development Goals (SDGs) of the 2030 Agenda for Sustainable Development [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://www.un.org/sustainabledevelopment/climate-change-2/>.
1. 2. Ecological Globalistan — Political Terroristan Anis H. Bajrektarevic [Електронний ресурс] — Режим доступу : http://moderndiplomacy.eu/index.php?option=com_k2&view=item&id=1125:ecological-globalistan-political-terroristan&Itemid=670.
2. France is actively addressing the climate challenge [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://www.diplomatie.gouv.fr/en/french-foreign-policy/climate/france-is-actively-addressing-the/>.
3. 4. Green Diplomacy The Chance to Mitigate the Effects of the Economic Crisis in the Context of Sustainable Development [Електронний ресурс] Stefu Ioan — Procedia — Social and Behavioral Sciences 81 — 2013, p. 224 — 228 — Режим доступу : http://ac.els-cdn.com/S1877042813014845/1-s2.0-S1877042813014845-main.pdf?_tid=93315158-3933-11e7-98df-00000aab0f01&acdnat=1494828113_2976f9c3f37ea93d41bbca4ea9f76e4f.
4. The Economist: На тонкій кризі [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://tyzhden.ua/World/191471>.
5. Итоги конференции ООН (COP21) в Париже по изменению климата [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://ecobeing.ru/news/2015/cop21-paris-unfccc-climate-change-results/>.

УДК 237

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА КУБИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Романюк М. В.,

студентка ОКР «Спеціаліст», спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

Куба є однією з невеликих країн латиноамериканського регіону, яка є досить помітним гравцем на міжнародній арені. Вона проводить самостійну зовнішню політику і відрізняється своєрідністю проведеного курсу. У роботі розглядається зовнішня політика Куби на сучасному етапі. Актуальність теми дослідження обумовлена декількома взаємопов'язаними факторами.

- По-перше, на сьогоднішній день Республіка Куба - єдина соціалістична держава в Західній півкулі. Час нової, соціалістичної Куби настав після того, як в ніч на 1 січня 1959 року у Кубі перемогла революція, очолювана Ф. Кастро. Одна з рушійних сил зовнішньої політики Кубинської Республіки - ідеологічна складова. У зв'язку з цим чималий інтерес представляє вивчення зовнішньої політики країни з однією із альтернативних сучасному капіталізму політичних моделей суспільства.

- По-друге, історично, і особливо після перемоги кастрівської революції, Куба традиційно мала більшу міжнародну вагу в порівнянні з фактичними розмірами держави. Починаючи з 60-х років минулого століття, ця країна служила ідеологічної моделлю для лівих рухів не тільки Латинської Америки, а й світу в цілому. У зв'язку з цим важливою необхідністю є глибокий науковий аналіз основних пріоритетів і тенденцій зовнішньої

політики держави, що намагається відіграти важливу роль в латиноамериканському регіоні.

- По-третє, у зовнішній і внутрішній політиці Куба успішно розвиває економічні та дипломатичні зв'язки з усім світом, не дивлячись на тиск і бойкот з боку США. Успіх Куби в подоланні колапсу її головних торговельних партнерів у Східній Європі та колишніх республіках СРСР і реструктуризації її економіки є одним з найбільш драматичних явищ сучасної історії. Тим же чином, здатність кубинської національної системи безпеки відбивати всі удари єдиною і наймогутнішою в історії супердержави, спрямовані на руйнування здобутків революції, залишається безпрецедентною в сьогоденні і найближчому минулому.

- І, по-четверте, у зв'язку з процесами демократизації, які відбуваються в сучасному світі, особливу увагу політиків та науковців привертають країни з недемократичними режимами. До них належить і Куба. Вивчення сучасного курсу зовнішньої політики цієї острівної держави є особливо актуальним, оскільки зараз на Кубі відбуваються значні політичні зміни, пов'язані з приходом до влади нового лідера. Саме з Раулем Кастро, який змінив на посту глави держави Фіделя Кастро, пов'язують її демократизацію, тому актуальним є дослідження розвитку подій, які відбуваються в сучасному кубинському суспільстві.

У даній роботі для розкриття теми використовувалося роботи таких дослідників - монографії як російськомовних авторів (Є. Ларін, А.А. Каннуніков та ін.), так і англійськомовних (К. Лі, К. Уолтц, С. Уолт). Слід відзначити праці Д.М. Кірка, присвячені політиці охорони здоров'я, Н.С. Леонова, В.М. Давидова, В.Є. Травкіна, М.А.-М. Кодзоева, В.П. Сударева та ін., які присвячені місцю Куби в сучасних міжнародних відносинах та стали важливою джерельною базою для роботи. У даних роботах проводиться комплексне дослідження зовнішньої політики Латинської Америки, Куби та подій, що впливали на неї на різних етапах історії, аналізується роль латиноамериканських країн в міжнародних відносинах.

В якості основної літератури використовувалися роботи таких авторів: В.О. Печатнова «Історія зовнішньої політики США», І. Валлерстайн «Куба вернулась!» і «Куба и США: затыжная оттепель», А.В. Бородаєв «Куба: старый-новый партнер?» та «Три главных направления мировой политики Кубы в начале XXI века» серія аналітичних видань «Саміт» під назвою «Куба: новий етап адаптації», які присвячені місцю Куби в сучасних міжнародних відносинах та стали важливою джерельною базою для роботи. У даних роботах проводиться комплексне дослідження зовнішньої політики Латинської Америки, Куби та подій, що впливали на неї на різних етапах історії, аналізується роль латиноамериканських країн в міжнародних відносинах.

Незважаючи на те, що всі перераховані вище роботи сприяли отриманню адекватного уявлення про історію внутрішнього і зовнішньополітичного розвитку Куби, її взаємодії з основними акторами міжнародних відносин, проблематика ролі Куби в світовій політиці на даний момент ще не отримала належного висвітлення у вітчизняній та зарубіжній літературі. Це завдання було поставлено автором дипломної роботи вперше. Новою стала сама можливість дати комплексний критичний аналіз основних компонентів і елементів сучасного зовнішньополітичного курсу Куби, показати її принципові відмінності від попередньої моделі.

Незважаючи на те, що в темі дипломної роботи хронологічні рамки обмежуються періодом з початку XXI ст., автор свідомо виходить за тимчасові обмеження, проводячи аналіз формування зовнішньої політики країни з XX століття. Це обумовлюється тим, що історичний аналіз взаємодії Куби з іншими країнами дозволяє глибше зрозуміти причини того, яку роль ця країна відіграє в міжнародних процесах в даний час.

Однак, головна увага приділяється періоду з початку XXI ст. Це обумовлено позначеними вище метою та завданнями дослідження, обраним предметом дослідження, які вимагають від автора проаналізувати відрізок часу в якому якісно змінився характер зовнішньополітичного курсу Кубинської республіки.

Підводячи підсумки, можна сказати, що основою зовнішньополітичного успіху Куби є перемога над торгово-економічною блокадою, так як повністю ізолювати Кубу у США не вийшло. Куба за часів блокади зуміла встановити і поглибити зовнішньополітичні зв'язки - тепер Куба підтримує дипломатичні відносини з 184 членами ООН і має 148 представництв в 121 країні, отримує вигоди від різних двосторонніх відносин, в рамках яких здійснюються стратегічно важливі для Куби проекти.

В цілому після "зміни варти" в 2006-2008 рр. і початку нормалізації відносин з США крутих поворотів у зовнішній політиці Куби не відбувається. Гавана дотримується традиційних для неї пріоритетів, активно використовуючи міжнародні організації для "трансляції" своїх ідеалів. У той же час вона намагається залишити в минулому надмірну ідеологізацію, демонструючи більшу гнучкість. Країна врахувала сумний досвід розвитку монокультурною економіки. В даний час Куба воліє розвивати взаємовигідні контакти з усіма, хто готовий з нею співпрацювати. Це обумовлює збереження курсу на вибудовування багатополярного світу і розширення відносин з набутими в останні півтора десятиліття партнерами на тлі нормалізації відносин з США і Євросоюзом. Більш того, успішне набуття функцій міжнародного посередника надає додаткову міцність позицій Куби, не готовою кардинально міняти політичну модель розвитку.

Говорячи про перспективи розвитку зовнішньої політики Куби, варто визнати, що кубинське населення виразно виграс від потепління відносин між США і Кубою, а також від появи іноземних інвесторів на острові. Подальша зовнішня політика Куби буде серйозним чином залежати від того як довго протримається існуючий режим і хто прийде до влади після Рауля Кастро. На сучасному етапі Куба обережна в прийнятті зовнішньополітичних рішень. Куба не зацікавлена в швидкому і стрімкому процвітанні, однак більша відкритість і участь іноземного капіталу можуть в найближчому майбутньому стати об'єктивною реальністю.

Список використаних джерел

1. Бородаев В.А. Куба: старый-новый партнер? / В.А.Бородаев [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://analyticsmz.ru/?p=789>
2. Бородаев В. А. Три главных направления мировой политики Кубы в начале XXI века // Альманах "VIA EVRASIA". 2012. № 1.
3. Валлерстайн И. Куба вернулась! / И. Валлерстайн. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://scepssis.ru/library/id_2327.html
4. Валлерстайн И. Куба и США: затяжная оттепель / И. Валлерстайн. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://scepssis.net/library/id_2425.html
5. Давыдов В.М. Куба: Новый этап адаптации / В.М. Давыдов Ответственный редактор серии // Институт Латинской Америки. Серия аналитических изданий «Саммит». – 2016. - №2. – 145 с.
6. Канунников А.А. «Европа – Латинская Америка: диалог длиною в пять веков». Фонд «Социальная экология» — М.: ООО «АВАНГЛИОН-ПРИНТ», 2015. 234 с.
7. Кодзоев М.А-М. США-Куба: как Барак и Рауль пишут историю // Латинская Америка. 2016. № 3. 64 с.
8. Ларин Е.А. Политическая история Кубы XX века. Учебное пособие. – М.: Высшая школа, - 2007. - 182 с.
9. Леонов Н.С. Рауль Кастро. – М., Молодая гвардия, серия «ЖЗЛ: Биография продолжается». - 2015.
10. Сударев В.П., Теперман В.А. Куба: Новый этап адаптации / В.П. Сударев, В.А. Теперман // Серия аналитических изданий «Саммит». -М.: Институт Латинской Америки РАН, 2011. – 112 с.
11. Травкин В.Е. Куба. Новая эра // Латинская Америка, 2015. -№ 12. -22 с.
12. Kirk J.M. Cuban Medical Internationalism and its Role in Cuban Foreign Policy // Diplomacy and Statecraft. 2009. No. 20. P. 275-290.

13. Lee K., McInnes C. Global Health and International Relations. Cambridge.: Polity Press, 2012. 200 p.
14. Walt S.M. International Relations: One World, Many Theories // Foreign Policy, Special Edition: Frontiers of Knowledge. 1998. No. 110. P. 29-46.
15. Waltz K.N. Theory of International Politics. Mass.: Addison- Wesley, 1979. 222 p.

УДК 327(460)"1990/2017"(045)

ЛАТИНОАМЕРИКАНСЬКИЙ ВЕКТОР У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ ІСПАНІЇ

Шаповалов В. П.,

студент IV курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського державного університету

Іберійська колонізація яка була розпочата в кінці XV ст. надала релігійну і культурно-цивілізаційну однорідність різноманітним локальним громадам, які існували на цих територіях. У наслідку чого тут стали домінувати дві споріднені мови - іспанська та португальська з однією релігією - католицькою. Це створило особливий характер взаємодії Мадрида з країнами Латинської Америки як на двосторонньому рівні, так і в багатосторонньому форматі.[1]

Зовнішня політика Іспанії та відносини з Латинською Америкою базується не тільки на економічних або політичних вигодах, а також співробітництво опирається на конкретні критерії ідентичності, які і надають особливе значення цим відносинам яких немає з іншими регіонами. Саме тому, Іспанія так і називає цей напрям зовнішньої політики – «Іберо-американська». В цьому сенсі, зустрічі на вищому рівні є цілю дати життя латиноамериканському загальному простору, що дуже помітно через бачення всієї історії між Іспанією та Америкою і всі інтереси до цього існували так само, як і у наш час.

Ставши на початку 1990-х років повноправним членом Європейського співтовариства, Іспанія помітно активізувала свою міжнародну діяльність. В основі цього лежали певні фактори внутрішнього розвитку: зміцнення демократичного ладу, зростання господарського потенціалу, збільшення фінансових можливостей. Все це підвищувало міжнародний престиж Іспанії, в тому числі в Латинській Америці. У той же час помітно зміцніли бізнес-структури Іспанії (кандидати на глобальну конкуренцію) проявляли інтерес до нових ринків для своїх товарів і капіталів і все частіше звертали погляди в бік латиноамериканського регіону, де справедливо вбачали відповідні умови для економічної експансії. Після 90-х років іспанські транснаціональні компанії (ТНК) стали провідними серед країн ЄС інвесторами в латиноамериканському регіоні. На сучасному етапі основною проблемою є втрачання Іспанією економічного та політичного впливу, який частково був витіснений іншими розвиненими країнами [2].

На сучасному етапі особливо важливими стають політичні інтереси Іспанії в країнах Латинської Америки, адже латиноамериканський регіон знаходиться на стадії значного економічного та інтеграційного розвитку. Крім того, країни Латинської Америки поступово змінюють власні вектори зовнішньої політики. Зі зміцненням власної позиції на світовій арені країни Латинської Америки більше не потребують «посередництва» Іспанії з країнами Західної Європи. Визнаючи роль локомотива за економікою США і з огляду на величезне значення доступу на найбільший ринок світу, вони в той же час були об'єктивно зацікавлені в збільшенні числа альтернативних варіантів міжнародного торгово-економічного і політичного партнерства. Саме тому Іспанія намагається не втрачати свого впливу в цьому регіоні. Розвиток іспано-латиноамериканських відносин впливатиме на світову політику та міжнародні відносини. [6]

Крім того, можна зазначити, що на сьогодні країни Латинської Америки все більше віддаляються від своєї колишньої метрополії Іспанії, що негативно може вплинути на ці

обидві країни, тому Іспанія, спираючись на значну історичну базу, здійснює пошук нових інструментів, та способів взаємовідносин з латиноамериканським регіоном. Саме цей фактор і є основою для співпраці Іспанії з країнами даного регіону як на двосторонньому рівні, так і в рамках міжнародних організацій, самітів. Одним із прикладів є співпраця в рамках Іbero-американських самітів. [1]

Ще одним чинником, який змінив рівень відносин між Іспанією та країнами Латинської Америки, стала фінансова криза. Звичайно, Іспанія все ще далеко перевершує усі без виключення латиноамериканські держави за рівнем і якістю соціально-економічного і політичного розвитку, але цей розрив неухильно скорочується. Латинська Америка кардинально посилила свої міжнародні позиції і «більше не потребує Іспанії і ЄС для того, щоб досягти власних глобальних цілей». [5]

Звичайно можна з певністю казати, що задля політичного діалогу, основою створення Іbero-Американського товариства була ініціація зі сторони уряду Іспанії, також зазначимо, що найвищою точкою активності є багатосторонній форум, в якому пріоритети та напрямки у більшості випадків регулюються Іспанією, та у меншій мірі країнами Латинської Америки. Ще одною проблемою стало зіткнення інтересів США, Китаю, Канади і Іспанії у Латинській Америці, але при можливих обставинах, Іспанія може стати лідером іберійсько-американського простору і співпрацювати з США від імені латинського регіону шляхом становлення основним медіатором як з Сполученими Штатами, так і з Європою. Та згодом Іспанія може стати образом продовження США як одного з тих, хто значно впливає на іbero-американське співтовариство. Звичайно, вже зрозуміло, що на роль єдиного гегемона в обличчі Іспанії незгоден майже ніхто, тим самим країни-члени почали в протест цього, а саме ігнорування зустрічей на вищому рівні, що згодом поставило під сумнів корисність цих самітів для Латинської Америки і само ж собою для Іспанії теж. Все це ставить під загрозу саму можливість використання Іbero-американського механізму. Дуже можливо, що у майбутньому, при подальшому зниженні активності країн-членів, навіть основні держави товариства не будуть приймати участі, які проводитиме Іспанія в односторонньому порядку.

На сучасному етапі, Іспанії треба зробити дуже поглиблений аналіз сценарію своєї зовнішньої політики, треба зробити висновки, що для неї є найважливішим, продовження нав'язування свого лідерства у латинському регіоні, чи рівноправний поділ обов'язків та ролі у товаристві. Другий варіант є найбільш перспективнішим, це відносини які базуються на довірі, прийнятті спільних рішень у міжнародних подіях та пошук інтересів у галузях економіки, політики, соціальної та культурної сфери. Категорично мають припинитися односторонні та не согласовані дії з боку Іспанії, бо інакше як показує практика, це не буде мати довгострокової перспективи. Щодо СЕГПБ, Іспанія бере на себе більшість забор'язань цього органу, як політичних, так і економічних, крім того, що для одної країни це дуже важко, це також показує нам проблеми в середині товариства, а саме неможливість розподілу цього самого лідерства між усіма членами Іbero-американського співтовариства. Звичайно, Іспанія має тенденцію до зниження свого впливу у латинському регіоні через ряд факторів, це не тільки через ізоляційну або агресивну політику інших членів товариства, велику проблему вносить вплив Сполучених Штатів, які намагаються витіснити Іспанію не тільки з політичного рівня, але й з економічного. Іспанія ж ігнорує цей виклик і ніяк не реагує, що може потім дуже погано сказатися на двосторонніх відносинах США та самої Іспанії [3].

Дуже багато тем піднімаються на конференціях, але можна посперечатися щодо пріоритетності цих обговорювань, звичайно іноді ставали теми засудження тероризму або європейського протекціонізму, але такі важливі питання як еміграція, переговори у рамках СОТ чи відносини з Сполученими Штатами не обговорювалися ніколи. Хоча й Іспанія останнім часом намагається хоч трохи піднімати ці теми, але цього як ми бачимо, явно недостатньо. Аналізуючи усю роботу, можна зробити висновок, що у Іспанії декілька можливих варіантів, починаючи від повної відмови від Американського регіону, закінчуючи повною інтеграцією всій країн товариства у могутній іспанський простір. Важливо

зазначити, що будь-який розвиток подій буде мати вплив не тільки на Іспанію або країни Латинської Америки, але й на всю майбутню світову політику та економіку [4].

Слід також зазначити переломний момент у політиці та економіці, причинами якого стала міжнародна криза 2008 року. Яка дозволила країнам з більш стійкою економікою знайти нові ринки в Латинському регіоні, а більш слабшим, таким як Іспанія, потрібно було орієнтуватись більш на локальну політику та економіку, задля відновлення після кризи. Саме тому після 2008 року починається новий етап у Латинському векторі Іспанії, де спостерігається охолодження політичних та економічних відносин та втрачання авторитету країни та її компаній у Латинському регіоні. А сама Латинська Америка дуже швидко знаходить інших більш розвинених, економічно та політично, кандидатів задля які зможуть наздогнати та перегнати інвестиції Іспанії в регіоні [2].

Також важливо зазначити проблеми та протиріччя які можуть з'явитись на фоні нової адміністрації в США, та їх бачення на Латинський регіон, а також бачення цього регіону з боку ЄС, який вже давно вийшов за рамки посередництва Іспанії, та може діяти найбільш самостійно в відносинах з латинськими країнами як у рамках МЕРКОСУР, так і на двосторонньому рівні. Звичайно, окрім США, є схожі політичні та економічні гіганти, такі як Росія, Канада, та Китай, з якими домовитися або витіснити їх з цього регіону буде майже неможливо, бо вони на даному етапі виглядають набагато надійніше та вигідні ніж Іспанія, яка ледь змогла побороти економічну кризу, через яку і втратила свій вплив у Латинській Америці [4].

У підсумку можна сказати, що перспективи розвитку співтовариства не дуже чіткі та зрозумілі, бо дуже важко спрогнозувати майбутнє латинсько-іспанських відносин на рівні окремого регіонального об'єднання з своїми офіційними органами, правилами та державами з різним баченням участі у цьому товаристві та неможливістю іноді прийти до консенсусу навіть у простих питаннях. Звичайно, є декілька варіантів майбутнього Іспанії у цьому регіоні, але до цього часу, можна бачити лише політику спостереження та нерішучих дій з боку Іспанії. Все буде залежати від майбутніх політичних режимів у великих та впливових країнах регіону, а саме Бразилія, Аргентина, Венесуела, Куба, Колумбія та інші.

Список використаних джерел

1. Астахов О.М. Перспективи розвитку Латинська Америка та її місце у майбутньому світоустрій / О.М. Астахов // Латинська Америка. - 2009. - № 7. з. 32-37.
2. Беловолов, Ю. Г. Соціально-економічні і політичні зв'язки Іспанії з країнами Латинської Америки в 90-і роки ХХ ст.: історіографічні проблеми / Ю. Г. Беловолов, М. Ю. Беловолов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/lipd/2008_1_2/belovolov.htm.
3. Ибероамериканский саммит - 2012: неоднозначные результаты [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.perspektivy.info/print.php?ID=167148>.
4. На самите Испания обращается за помощью к бывшим колониям [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sobreespana.ru/na-sammite-ispaniya-obrashhaetsya-zapomoshhyu-k-byvshim-koloniyam.html>.
5. Рыжова, М. Ибероамерика: проблемы и ожидания : роль испанской дипломатии в ибероамериканских конференциях / М. Рыжова // Россия XXI. – 2011. – N 1. – С. 60-77.
6. Яковлев, П. П. Ибероамериканское сообщество наций: итоги двадцатилетия / П. П. Яковлев [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.perspektivy.info/oykumena/vector/iberoamerikanskoje_soobshhestvo_nacij_itogi_dvadcatiletija_2010-12-23.htm.

УДК 327 (477:50)(043)

НАСЛІДКИ МІГРАЦІЙНОЇ КРИЗИ В ІТАЛІЙСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ*Юдіна А. А.,**студентка ОС Магістр спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету*

Сучасна політика Італійської Республіки зазнала багато змін з моменту проведення конституційного референдуму в країні 4 грудня 2016 року, який показав, що населення Італії ще не готово прийняти нову політичну систему, яку запропонував творець даної конституційної реформи — Маттео Ренці. Головними противниками ідей попереднього прем'єр-міністра Італії, який подав у відставку 5 грудня 2016 року, були партії євроскептиків. Саме вони виражають своє стремління щодо виходу Італії з Єврозони [2, 8].

Прагнення євроскептичних партій Італії вивести країну із Єврозони обумовлено наявністю міграційної кризи, з якою Італійська Республіка бореться і до теперішнього часу. Варто зазначити, що попередній прем'єр-міністр Італії, Маттео Ренці, неодноразово наголошував на тому, щоб Європейський Союз допомагав рівномірно розподіляти мігрантів по країнах ЄС, адже Італійська Республіка, з початку міграційної кризи, зазнала величезних втрат в своїй економічній сфері. Згідно статистичних даних, на період 2014-2016 років, рівень економіки Італії зменшився на 6%. Але, з прийняттям нової Стратегії розвитку Італії, країна надолужила згаяне, піднявши свої економічні показники на 8% (на період квітня 2017 року), незважаючи на той факт, що країна зобов'язана сплачувати на кожного мігранта, який знаходиться на території Італійської Республіки, 40 євро на добу [5, 10].

Окремо варто зазначити, що наслідки міграційної кризи Італійська Республіка відчуває на собі й досі. З початку 2017 року, а саме 3 січня, мігранти із Південної Африки скоїли масові заворушення у місті Кона, неподалеку від Венеції. Однак, завдяки італійським карабінерам, в державі вдалося попередити терористичні акти [7].

1 лютого 2017 року можна назвати важливою датою для держави та її політики, адже вона характеризується створенням особливого Фонду, який має за мету зупинити потоки мігрантів в країну в майбутньому [6]. Згідно офіційної заяви міністра закордонних справ Італії, Анджеліно Альфано, новий вищезазначений фонд з 1 лютого 2017 року почав допомагати африканським країнам укріплювати свої кордони, щоб зменшити нелегальну міграцію не тільки до Італійської Республіки, а й до усього Європейського Союзу в цілому. Для реалізації цієї ідеї Європейський Союз виділив 200 мільйонів євро. А основні напрямки роботи зосереджені з такими країнами, як: Лівія, Туніс та Нігерія. Італійська Республіка, в свою чергу, почала надавати технічне обладнання та почала залучати місцеві сили безпеки [1, 3].

Важливим аспектом врегулювання міграційної кризи в Італійській Республіці є надання Міністерством внутрішніх справ Італії можливості реалізації нового пакету заходів з 18 лютого 2017 року. Міністр внутрішніх справ, Марко Мінніті, офіційно заявив, що африканські мігранти будуть зобов'язані виконувати громадські роботи для оформлення статусу біженця в країні [4].

Таким чином, на сьогоднішній день Італія зосереджена на тому, щоб не допускати нелегальних мігрантів до своєї території в майбутньому, адже, згідно офіційних статистичних даних Міжнародної організації з міграції, за весь 2016 рік до країни прибуло 132 тисячі мігрантів та більше 3 тисяч загинули. Водночас із цим, на період квітня 2017 року до берегів Італії прибуло 729 людини. Важливо також додати, що після відставки прем'єр-міністра Маттео Ренці, країна продовжує вести активну зовнішню політику та активно бореться з наслідками міграційної кризи [9]. Прикладом цього факту є прийняття правою партією Італійської Республіки «Брати Італії», на чолі з Ін'яціо Ла Русса, нового законопроекту, який має за мету надати право Риму самостійно виносити політичні рішення незалежно від Європейського Союзу, тобто перегляд формулювання статей Конституції.

Адже згідно ідей італійських політиків, даний законопроект дасть змогу як Італії, так й іншим європейським країнам, посилити свій суверенітет та захистити свої національні інтереси.

Список використаних джерел

1. Governo Della Repubblica Italiana. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу до сайту: <http://www.governo.it/>
2. Italian Ministry of Interior. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу до сайту: <http://www1.interno.gov.it/mininterno/export/sites/default/en/>
3. ItaliEcon. Archivio del Italia. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу до сайту: <http://www.italecon24.it>
4. Ministero dell'interno degli Repubblica Italiana. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу до сайту: <http://www.interno.gov.it/it/temi/immigrazione-e-asilo/argomenti>
5. MIUR, Ministry of Education and Research of Italian Republic. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу до сайту: <http://www.chistera.eu/miur>
6. Revista Italiana De Geopolitica. Da dove vengono i migranti. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу до сайту: http://www.limesonline.com/da-dove-vengono-i-migranti-2/3005?refresh_ce
7. Stranieri In Italia. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу до сайту: <http://www.stranieriinitalia.it/>
8. Testi e documenti sulla politica estera dell'Italia' 2014. — Roma: Ministero degli Affari Esteri Ufficio studi, 2015.
9. The Global Competitiveness Report 2015-2016: World Economic Forum / Prof. Klaus Schwab — 2016. — 178 p.
10. United Nations Conference On Trade And Development. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу до сайту: <http://unctad.org/en/Pages/Statistics.asp>

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

УДК 327(477):061.1ЄС(043)

УКРАЇНА НА ШЛЯХУ ДО БЕЗВІЗОВОГО РЕЖИМУ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

Корячкіна К. І.,

студентка III курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського державного університету

Безвізовий діалог між Україною та Європейським Союзом було офіційно розпочато 29 жовтня 2008 року, після вересневого саміту Україна – ЄС. Прийнятий 22 листопада 2010 року План дій [5] щодо лібералізації Євросоюзом візового режиму для України передбачає два етапи і включає чотири блоки питань:

- 1) Безпека документів, включно з біометрикою;
- 2) Нелегальна міграція, включно з реадмісією;
- 3) Громадський порядок і безпека;
- 4) Міжнародні відносини та фундаментальні права.

Основною метою лібералізації ЄС візового режиму для України є надання українським громадянам можливості здійснювати без віз короткострокові (до 90 днів) поїздки до держав-членів ЄС, сторін Шенгенської Угоди. З цією метою Європейським Союзом на Паризькому саміті Україна – ЄС у вересні 2008 р. започатковано діалог щодо лібералізації ЄС візового режиму. [4] На саміті Україна – ЄС у листопаді 2010 р. нашій державі надано План дій щодо лібералізації ЄС візового режиму.

План дій містить перелік конкретних критеріїв ЄС за чотирма блоками: безпека документів, включаючи впровадження біометричних даних; управління міграцією, у т.ч. протидія нелегальній міграції та реадмісія; громадський порядок та безпека; забезпечення основоположних прав і свобод людини. Цей план виконується у дві фази: в рамках першої (законодавчої) у відповідність до стандартів ЄС мають бути приведені законодавство та нормативні акти у відповідних сферах; під час другої (імплементаційної) – необхідно організувати практичне виконання оновленого законодавства та забезпечити функціонування відповідно до стандартів ЄС національної практики у сферах, охоплених Планом дій.

У рамках виконання завдань щодо лібералізації ЄС візового режиму для України прийнято необхідне законодавство у сферах боротьби з корупцією та дискримінацією, захисту персональних даних; здійснено реформи в міграційній сфері; створено передумови для запровадження біометричних проїзних документів; затверджено стратегічні та концептуальні документи, державні програми та плани заходів, зокрема у сферах управління кордонами, протидії торгівлі наркотиками, інтеграції мігрантів, захисту національних меншин тощо. [2]

Крім того, Україна приєдналася до міжнародних конвенцій у сфері захисту персональних даних, протидії торгівлі людьми, взаємної допомоги у кримінальних справах, боротьби з відмиванням доходів, одержаних злочинним шляхом, та протоколу проти незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї.

Протягом періоду виконання Україною Плану дій Європейською Комісією та Європейською службою зовнішньої діяльності за участю експертів держав-членів ЄС здійснювався відповідний моніторинг та оцінка прогресу нашої держави у його реалізації. [1]

18 грудня 2015 р. Європейська Комісія оприлюднила шосту доповідь про стан виконання Україною Плану дій, відзначивши успішне виконання Україною всіх необхідних критеріїв.

У листопаді 2016 р. Комітет постійних представників країн-членів ЄС ухвалив рішення про те, що Україна виконала всі критерії візової лібералізації і її громадяни отримують право

на безвізові поїздки до ЄС, щойно Євросоюз схвалить так званий механізм призупинення безвізу.

Пізніше було прийнято рішення інституцій Європейського Союзу про спільне бачення механізму призупинення безвізу. 28 лютого 2017 р. Європейський Парламент, Єврокомісія та Рада ЄС досягли політичного рішення стосовно лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України у рамках відповідних міжінституційних переговорів, результати якого були підтверджені 2 березня 2017 р. на рівні Комітету постійних представників та схвалені на засіданні профільного комітету 9 березня 2017 р.

6 квітня 2017 р. Європейський Парламент схвалив законодавчу пропозицію стосовно лібералізації Євросоюзом візового режиму для громадян України. За відповідну пропозицію проголосував 521 член ЄП, проти виступили 75 євродепутатів, 36 утримались. 11 травня Європейські міністри розглянули відповідний Регламент Європейського парламенту та Ради ЄС, що вносить зміни до постанови про візовий режим.

Рада Євросоюзу затвердила надання безвізового режиму Україні – це була остання європейська інстанція, яка повинна була прийняти рішення щодо надання Україні режиму візової лібералізації. Очікується, що підписання документа про "безвіз" відбудеться 17 травня в Страсбурзі. Згідно з процедурою, документ набуде чинності через 20 днів після публікації його в офіційному журналі ЄС.

Безвізовий режим для мешканців України має запрацювати з 11 червня 2017 р.

Список використаних джерел

1. Підсумки громадського моніторингу виконання Україною Плану дій –з візової лібералізації // Як Україна виконує План дій з візової лібералізації: Результати громадського моніторингу; ПІ «Європа без бар'єрів». – С. 6–26 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://novisa.org.ua/upload/Full%20monitoring_UKR_6-26.pdf.
2. План дій з лібералізації візового режиму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vin.gov.ua/invest/yevropeiska-intehratsiia/8-bezvizovyi-dialoh>.
3. Про затвердження Національного плану заходів з виконання другої фази Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 805-р від 20 серпня 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/805-2014-%D1%80>.
4. Про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським Співтовариством про спрощення оформлення віз: Закон України № 117-VI від 15 січня 2008 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/117-17>.
5. Про розвиток безвізового діалогу між Україною та ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/ua/ukraine-eu/justice/visa-liberalization>.

УДК 327.5(478)(043)

РОЛЬ УКРАЇНИ У ВРЕГУЛЮВАННІ ПРИДНІСТРОВСЬКОГО КОНФЛІКТУ

Кусса Р. І.,

студентка II курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського державного університету

Придністровський конфлікт безпосередньо стосується України через наявність спільної ділянки кордону. Нестабільність у сусідній державі призвела до таких проблем в Україні, як контрабанда та неконтрольоване переміщення людей. Порушення інтересів нашої держави обумовило її досить активну участь у врегулюванні конфлікту.

Початок участі України в урегулюванні конфлікту припадає на квітень 1992 р., коли відбулися 2 чотиристоронні зустрічі міністрів закордонних справ Молдови, Румунії, України

та Росії. За результатами зустрічей було вирішено провадити процес урегулювання на основі принципів міжнародного права та територіальної цілісності Молдови. Позиція України на той час, за словами одного з учасників перемовин, полягала в підтримці придністровських сепаратистів, зокрема їх вимог стосовно незалежності [2, с. 88].

23 жовтня 1992 р. відбувся візит президента України Л. Кравчука до Молдови. Тоді вперше була висловлена офіційна позиція України щодо придністровського конфлікту. Вона має відображення в підписаній у цей день Угоді про добросусідство, дружбу та співробітництво між Україною та Республікою Молдова [1]. Згідно з цим документом держави домовилися про формування двосторонніх відносин на основі принципів суверенної рівності, незастосування сили або погрози силою, непорушності кордонів, територіальної цілісності, мирного врегулювання суперечок, невтручання у внутрішні справи. Тобто угода, хоча і непрямом, але свідчила про відступ України від позиції підтримки придністровських сепаратистів.

Участь України більш активізувалася в другій половині 1990-х рр. Початок нового етапу переговорного процесу було покладено Заявою Президентів Російської Федерації, Республіки Молдова і України про найшвидше політичне врегулювання придністровського конфлікту від 19 січня 1996 р. [6]. У ній виражений намір повністю усунути наслідки конфлікту та вжити всіх необхідних заходів для підписання документу щодо особливого статусу Придністров'я як частини Республіки Молдова. Працюючи в цьому напрямку, Україна виступила з ініціативою підписання Протоколу узгоджених питань, що було реалізовано 11 березня 1996 р. Протокол містить наступні питання:

- Придністров'я приймає Конституцію та інші закони;
- має власну символіку;
- офіційні мови Придністров'я: молдавська, українська та російська;
- Придністров'я може самостійно встановлювати та підтримувати міжнародні зв'язки в економічній, науково-технічній та культурній сферах [5].

Представники України, Росії та ОБСЄ підписали документ в якості посередників у переговорах.

Наступним важливим документом став Меморандум про основи нормалізації відносин між Республікою Молдова та Придністров'ям від 8 травня 1997 р. Його зміст полягає в тому, що Придністров'я є частиною Молдови, але має право на самостійні міжнародні контакти у сферах, визначених раніше Протоколом узгоджених питань [3]. Проте всі ці угоди не дали результатів. Кожна зі сторін залишилася при своїй позиції та по-різному трактувала наявні домовленості. Придністров'я бачило себе як суб'єкт спільної з Молдовою конфедерації, а Молдова розраховувала на повернення регіону до складу унітарної держави.

У 1999 р. Україна висунула проект угоди щодо поетапного врегулювання конфлікту. Він заснований на наданні Придністров'ю широкої автономії в складі Республіки Молдова. У 2000 р. був також запропонований російський «план Примакова», що передбачав федералізацію Молдови та отримання Придністров'ям статусу суб'єкту федерації. У 2003 р. Росія запропонувала новий план – Меморандум Д. Козака, що оговорював, окрім федералізації, російську військову присутність на території регіону до 2020 р.

Жоден з планів не був прийнятий сторонами конфлікту, зокрема і Придністров'ям, яке погоджувалося перебувати в складі Молдови тільки як суб'єкт конфедерації. Плани Росії були спрямовані на збереження її впливу в регіоні. Політика України на той час також була значною мірою залежна від інтересів Росії. Крім того, Україні висловлювалися підозри щодо участі представників державної влади в спільних операціях з тіншовим та кримінальним бізнесом Придністров'я, що було фактором загострення відносин України та Молдови [2, с. 92].

Вагомий внесок в урегулювання конфлікту наша держава зробила за часів президентства В. Ющенка. Його зовнішньополітична програма полягала в перетворенні України на регіонального лідера, збільшенні активності та ініціативності держави на

міжнародній арені, одним з напрямків у цьому аспекті було питання про придністровський конфлікт.

У квітні 2005 р. в Кишиневі пройшов саміт «Організації за демократію й економічний розвиток – ГУАМ», на якому вперше було оприлюднено «Сім кроків» В. Ющенка з пропозиціями України щодо врегулювання конфлікту. Ці пропозиції були остаточно оформлені в якості «плану Ющенка» та оприлюднені в травні 2005 р. [4, с. 113]. Пункти «Семи кроків» наступні:

1. Придністров'я має створити умови для розвитку демократії, громадянського суспільства та багатопартійної системи, а Україна готова допомогти цьому процесу;

2. мають бути проведені вільні та демократичні вибори до Верховної Ради Придністров'я як до представницького органу Придністровського регіону Республіки Молдова;

3. для забезпечення контролю над проведенням виборів необхідно запросити представників ОБСЄ, ЄС, Ради Європи, Росії, США, України та інших демократичних держав;

4. Україна підтримує наміри ЄС та США сприяти врегулюванню конфлікту;

5. має бути трансформований формат миротворчої діяльності, а саме створений механізм військових та цивільних спостерігачів, підпорядкований ОБСЄ;

6. Придністров'я має допустити на свої підприємства військово-промислового комплексу міжнародну моніторингову місію;

7. Україна виражає готовність погодитися на здійснення на своїй території моніторингових місій ОБСЄ з метою перевірки переміщення людей та вантажів через українсько-молдавський кордон та закликає Придністров'я зробити аналогічний крок [8].

Переговори за цим планом здійснювалися у форматі, що отримав назву «5+2». У переговорах брали участь сторони конфлікту (Молдова та Придністров'я), посередники (Україна, Росія, ОБСЄ) та спостерігачі (ЄС і США). Але переговори перервалися в 2006 р. через ухвалення Україною заборони Придністров'ю експортувати продукцію без оформлення на молдавській митниці. Діалог поновився в 2008 р., проте помітних результатів не дав [4, с. 117].

На цьому участь України в урегулюванні конфлікту не завершилася. У 2012 р. Україною була успішно організована зустріч у форматі 1+1 (Молдова та Придністров'я), на якій вперше зустрілися лідер Придністров'я Євген Шевчук та прем'єр-міністр Молдови Влад Філат. Здійснення цієї зустрічі було сприйняте як повернення України до придністровського питання після відсутності результатів «плану Ющенка» [2, с. 115].

6 листопада 2016 р. на зустрічі міністрів оборони України та Молдови було обговорене питання про виведення російських військ та озброєння з Придністров'я. Українська сторона висловила готовність створити «зелений коридор» для виконання цієї мети [7].

Таким чином, Україна відіграє важливу роль у врегулюванні придністровського конфлікту. Вона неодноразово виступала з ініціативами укладення документів стосовно цього питання, пропонувала власні плани врегулювання, разом з Росією та ОБСЄ була й залишається посередником у переговорах. Її участь у врегулюванні можна поділити на більш та менш активні етапи. Початок участі припадає на 1992 р., але тоді Україна навіть не мала чіткої позиції щодо конфлікту. З 1996 р. діяльність стала активнішою, саме тоді держава отримала статус посередника на переговорах. Активність спостерігалася також за президентства В. Ющенка, зовнішня політика якого була спрямована на перетворення України на регіонального лідера та підвищення її впливу на міжнародній арені. Після відсутності результатів «плану Ющенка» Україна не брала активної участі у врегулюванні, що продовжувалося до 2012 р. На сучасному етапі діяльність України знов активізувалася та спрямована зокрема на сприяння виведенню російських військ з Придністров'я.

Список використаних джерел

1. Договір о добрососедстве, дружбе и сотрудничестве между Украиной и Республикой Молдова [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://jurconsult.net.ua/zakony/zakon_show.php?zakon_id=2203&dbname=laws_rus_1992
2. Коцур В. В. Етнополітичний конфлікт у Придністров'ї у контексті українсько-молдовських міждержавних відносин / В. В. Коцур — К. : ПІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2013. — 272 с.
3. Меморандум об основах нормализации отношений между Республикой Молдова и Приднестровьем [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://docs.cntd.ru/document/901788259>.
4. Придністровська проблема: погляд з України / [Беліцер Н., Герасимчук С., Гриценко О. та ін.]. — К. : Істина, 2009. — 272 с.
5. Протокол согласованных вопросов 11 марта 1996 г. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://old.niss.gov.ua/book/Perer/pril.htm>.
6. Совместное заявление Президентов Республики Молдова, Российской Федерации и Украины о скорейшем политическом урегулировании Приднестровского конфликта от 19 января 1996 г. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://old.niss.gov.ua/book/Perer/pril.htm>.
7. Украина и Молдова договорились о выводе российских войск из Приднестровья [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://vlasti.net/news/250089>.
8. Украина предлагает семь шагов для урегулирования Приднестровского конфликта [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://korrespondent.net/ukraine/politics/119967-ukraina-predlagaet-sem-shagov-dlya-uregulirovaniya-pridnestrovskogo-konflikta-obnovleno>.

УДК 327(477):001.83(043)

НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ РОЗВИТОК ТА СПІВРОБІТНИЦТВО ЯК ВЕКТОР ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Парахневич Д. А.,

студент ІV курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського державного університету

Глобалізація, а саме позитивні тенденції цього процесу, призвели сьогодні людство на якісно нову ступінь розвитку, і найкраще це можна побачити на прикладі світового науково-технічного прогресу та усіх досягнень, що мають відношення до цього явища. Передові наукові дослідження, соціально-економічні проекти, експериментальні конструкторські та технологічні інновації як у створенні нових, так і в удосконаленні діючих систем функціонування виробництва, в економічній та ряді інших сфер діяльності людей по всьому світові, концентрують на собі усе більше уваги з боку як окремих держав, так і міждержавних об'єднань як акторів міжнародних відносин, через факт того, що найбільша ефективність у даному питанні досягається за допомогою саме інформаційного обміну – обміну знаннями та досвідом як приклад взаємовигідного співробітництва [4].

Україна, у свою чергу, є чудовим прикладом держави, що поєднує в собі як необхідність у впровадженні інновацій, так і володіння значним потенціалом для задоволення цієї потреби. Перехід України до нової епохи історії після Революції Гідності надає народу унікальний шанс на якісні зміни у процесі будівництва держави майбутнього. Тим не менш, існує ряд наявних проблем, що постають перешкодами на шляху розвитку України у цій сфері. З найбільших виділяються такі, як низький рівень розвитку інфраструктури інновацій, низький рівень державного фінансування інноваційного сектору, значна перевага сировинної продукції над інноваційною в державному експорті, а також

неефективний розподіл коштів та зниження актуальності частково запозиченої наукової бази на користь нових вимог та стандартів [3,7]. Показники інноваційної активності і технологічної готовності України також являють собою проблемну сторону питання розвитку глобального науково-технічного співробітництва. В результаті процес безперервного ослаблення співпраці між вищою освітою і наукою і промисловістю, а отже, і зниження показників інноваційної активності і технологічної готовності галузі, призвело до зниження конкурентоспроможності України з 67-го місця в 2006 році до 79-го у 2015 році у списку з більш ніж 144 країн [9]. Вищезазначена тенденція також підтверджується тим фактом, що чим більше коштів країна виділяє на фінансування досліджень і вчених, тим вище загальний рівень життя в такій країні.

Паралельно вищевказаним проблемам, слід зазначити, що в Україні присутні також і позитивні тенденції розвитку сфери інновацій, та робляться деякі кроки як теоретичного, так і практичного характеру. Згідно з Указом Президента України «Про стратегію сталого розвитку "Україна – 2020"» від 12 січня 2015 року, визначаються основні вектори руху, дорожня карта, першочергові пріоритети та індикатори належних оборонних, соціально-економічних, організаційних, політико-правових умов згідно з метою розвитку та становлення України як провідної світової держави [1].

Основними з визначених векторів руху є:

- вектор розвитку - підвищення стандартів життя у наслідок проведення структурних реформ. Для України як держави з сильною економікою та передовими інноваціями у перспективі, необхідно забезпечити макроекономічну стабільність, стійке та екологічно невиснажливе зростання економіки, прозору податкову систему і сприятливі умови для ведення господарської діяльності;

- вектор безпеки - пріоритетність безпеки держави, бізнесу та громадян, захищеності інвестицій і приватної сфери економіки. Україна має розглядатися з позицій як захисника своїх кордонів, так і гаранта безпеки у європейському регіоні у цілому. Основами безпеки також мають стати чесне та неупереджене правосуддя, підтримка процесу змінюваності влади та комплексна протидія корупції. Також особлива увага зосереджена на розвитку ефективності медицини, захищеності соціально вразливих верств населення, безпечному стані довкілля і доступі до якісної питної води, безпечних харчових продуктів та промислових товарів;

- вектор відповідальності – гарантування неупередженого доступу кожного громадянина до високоякісної освіти, системи охорони здоров'я та інших послуг в державному та приватному секторах. Територіальні громади, у свою чергу, зможуть самостійно вирішувати питання місцевого значення і свого добробуту та нести відповідальність за розвиток всієї країни;

- вектор гордості - забезпечення взаємоповаги та толерантності в суспільстві, та забезпечення історичної спадкоємності гордості за власну державу, її історію, культуру, науку, спорт. Україна має зайняти гідне місце серед провідних держав світу, створити належні умови життя і праці для виховання власних талантів, а також залучення найкращих світових спеціалістів різних галузей [6].

Як слідує з вказаних вище положень, плану дій з інтенсифікації розвитку сфери новітніх технологій в Україні приділяється значна кількість уваги з боку керівників держави. І вже зараз, у 2016 році, можна заявити, що кроки в цей бік здійснюються. Одним з них є розробка концепції введення системи електронного врядування, що забезпечить можливість для населення безпосередньо брати участь у функціонуванні держави – це вільний доступ громадян до необхідної державної інформації, контроль з боку громадян та парламенту за функціонуванням державних органів, система електронних розрахунків, надання державних послуг громадянам та бізнес-структурам. Така концепція на глобальному рівні зародилась у країнах з високим показником розвитку ІТ-галузі, а саме в США, Великобританії та Канаді. За допомогою підтримки з боку цих країн та реалізації сумісних проектів у даному секторі загальної сфери новітніх технологій, Україна, маючи у своєму розпорядженні значний

людський ресурс у вигляді численних українських програмістів-випускників ВНЗ, та апаратний ресурс у формі значної кількості серверного та мережевого обладнання з часом має досягнути рівня міжнародного стандарту [2].

Крім того, значною залишається тема розвитку новітніх технологій в питанні забезпечення енергонезалежності та самодостатності України, де певний рівень взаємодії з зарубіжними партнерами можна простежити в розвитку електроенергетики до рівня енергосистем загальноєвропейської мережі ENTSO-E. Співпраця та спільні дослідження з країнами ЄС, а саме з Румунією та Молдовою, з ціллю модернізації діючої системи та відповіді на певні виклики, що пов'язані з технічною не підконтрольністю Криму та частини Донбасу, виведе Україну на європейський ринок електроенергії та забезпечить високу ефективність функціонування даної системи [5].

Показником розвитку сфери новітніх технологій в Україні з впевненістю можна вважати щорічний форум, який демонструє розвиток науки і техніки, - InnoTech Ukraine. Проведений в 2015 та 2016 роках, цей форум збирає більшість українських та зарубіжних фахівців у сфері інновацій для проведення спільних конференцій та демонстрацій. В рамках конференції на тему інноваційних трендів 2016 року спікери торкнулись таких тем, як інфраструктурний розвиток розумних міст в Україні, Інтернет речей, а також застосування коптерів в агропромисловому секторі як в одному з найбільших в Україні. Блок медицини був представлений такими гостями, як Vodafone, Orange, Eleks, а також національними науковцями Ольгою Богомолець (Верховна Рада України) та Сергієм Комісаренко (Національна академія наук України), де був презентований, крім багатьох інших цікавих проектів, найдешевший у світі екзоскелет, який створив українець Антон Головаченко. Блок освіти був привабливий тим, що тут, крім програмних продуктів від Microsoft, «Розумник» та інших компаній, був обговорений розвиток такого трендового напрямку, як онлайн-навчання в Україні. Гостем цього блоку був представник Міносвіти - Марія Богуслав. Така масова подія надала можливість для інвесторів та розробників мати чудову площину для діалогу, де процес налагодження співробітництва у сфері новітніх технологій за участю України мав яскравий показний характер [8].

Підводячи підсумок, можна стверджувати, що світовий технологічний прогрес на сьогодні відіграє одну з ключових ролей у напрямку зовнішнього розвитку України, як площина для налагодження постійних взаємовідносин та інформаційного обміну, і новий курс на модернізацію сфер життя українського народу є показником готовності українців к позитивним змінам. Практичними вказівками щодо розвитку сфери новітніх технологій, на основі вищезазначеного, є: розвиток та підтримка діючих механізмів за рахунок впровадження ефективного менеджменту, створення потужної державної науково-технічної бази та вироблення конкретних інструментів та технологій, взаємозв'язок з бізнесом – активізація венчурних та інвестиційних проектів, та партнерство з провідними технологічно розвиненими державами світу, у перспективі рівноправне. Має місце підготовка до початку цього процесу, який безумовно потребує колосальних витрат, значної роботи та багато часу, та саме завдяки фактору міжнародної взаємодії та розуміння себе як частини світової спільноти Україна на сьогодні має всі основи та можливості для того, щоб зростати та розвиватися як вагомий гравець на світовій економічній арені міжнародних відносин.

Список використаних джерел

1. Глава держави затвердив Стратегію сталого розвитку «Україна–2020» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/news/glava-derzhavi-zatverdiv-strategiyu-stalogo-rozvitku-ukrayin-34506>.
2. Демкова М. Електронне урядування – запорука прозорості та ефективності влади / М. Демкова // Юридичний журнал. — 2007. — № 3 (57).
3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>.

4. Економічний словник-довідник [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://subject.com.ua/economic/dict/700.html>.
5. Електроенергетика України: вибратися з енергоострова до Європи [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/columns/2015/12/28/573693/>.
6. Указ Президента України Про Стратегію сталого розвитку "Україна - 2020" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#n10>.
7. Федулова Л.І. Стан та проблеми України в контексті розвитку ринків високотехнологічних товарів та послуг / Л.І. Федулова // Наука та інновації. – 2009. – Т. 5. – № 3. – С. 40-48.
8. Форум Інноваційних технологій InnoTech Ukraine. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://innotech.kiev.ua/ua/conference>.
9. Institut für Technikfolgenabschätzung und Systemanalyse (ITAS) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.itas.kit.edu/index.php.

УДК: 327(477):061.1НАТО(043)

СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З НАТО ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Цebro С. О.,

студент II курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського державного університету

Стратегія національної безпеки розглядає Росію, як довготривалу загрозу, а ресурси України, значна частина яких спрямовується на захист від цієї загрози, є обмеженими. У зв'язку з цим, вперше після відмови від позаблокового статусу, чіткіше акцентується увага на міжнародних системах колективної безпеки та можливому членстві в НАТО.

Відносини між Україною та НАТО мають два основних виміри: політичний діалог і практичне співробітництво. Політичний діалог України з Альянсом забезпечується шляхом двосторонніх контактів на всіх рівнях, включно з міжпарламентським виміром. Провідну роль у поглибленні цього діалогу відіграє Комісія Україна-НАТО (КУН), створена в 1997 р. на виконання положень Хартії про особливе партнерство.

Ключовим системним документом розвитку співробітництва з НАТО та важливим інструментом здійснення реформ в Україні за підтримки Альянсу є Річні національні програми співробітництва Україна-НАТО (РНП), які розробляються з 2009 року. РНП-2015 затверджена Указом Президента України № 238/2015 від 23 квітня 2015 року. РНП-2016 затверджена Указом Президента України № 45/2016 від 12 лютого 2016 року.

В українському суспільстві збільшується суспільна підтримка курсу на членство України в НАТО. За різними даними – це 40-50%. МЗС працює над тим, щоб у повній мірі використати відкриті для України можливості зближення з НАТО. [3] Для цього укладені рамкові угоди і триває робота над відповідними імплементаційними угодами в рамках Трасових фондів на підтримку обороноздатності України, зокрема, таких фондів налічується шість:

- Трасовий фонд НАТО з кібербезпеки;
- Трасовий фонд НАТО з реформування систем логістики і стандартизації ЗС України;
- Трасовий фонд НАТО з фізичної реабілітації (протезуванні) військовослужбовців, поранених в АТО;
- Трасовий фонд НАТО з модернізації системи управління та зв'язку;
- Трасовий фонд НАТО з перепідготовки та соціальної адаптації військовослужбовців.
- Трасовий фонд НАТО з розвитку національної системи протимінної діяльності та протидії саморобним вибуховим пристроям.

Окрім того, запрацював перший в рамках Комісії Україна-НАТО Трестовий фонд з перезахоронення радіоактивних відходів. Разом це біля 6 млн євро. Ще на 10 млн євро можуть розраховувати українські науковці протягом 2014-2017 рр. в рамках Програми НАТО «Наука заради миру та безпеки».

Для розвитку практичного співробітництва під егідою КУН створено п'ять спільних робочих груп Україна-НАТО (СРГ): з питань воєнної реформи (СРГ ВР); оборонно-технічного співробітництва (СРГО); економічної безпеки; планування на випадок надзвичайних ситуацій цивільного характеру (СРГ ПНС); зі співробітництва з питань науки і довкілля (СРГ НОД).

У 2014-2016 рр. в Україну були направлені радники в оборонній сфері до Офісу зв'язку НАТО в Україні в цілях дорадчої допомоги у підготовці нової Стратегії національної безпеки України; проведення комплексного огляду сектору безпеки і оборони України; досягнення Україною максимального рівня взаємосумісності та спільних спроможностей з НАТО; впровадження стандартів НАТО у військовій сфері (згідно з Коаліційною угодою в рамках реформи ЗСУ передбачається поступовий перехід (до 2019 р.) на стандарти НАТО (STANAG)).

За два роки війни Україна мусила відновлювати втрачену боєздатність, нарощувати оборонний потенціал, проводити навчання військових, налагодити забезпечення армії. З 2014 року проблеми вирішувалися ситуативно, фрагментами. [1] Сьогодні експерти говорять, що Україні потрібно системно підійти до реформування увесь оборонний комплекс. Задля цього група експертів взялися за створення Стратегічного оборонного бюлетеня України.. Війна показала чимало проблем в українських збройних силах – відсутність чіткої відповідальності, об'єднаного керівництва, "заважка" нормативна база, корупція, неповороткість в прийнятті рішень та реагування на проблеми і загрози – які і дали поштовх для створення загального підходу до реанімування оборонної системи країни.

Загалом бюлетень розбитий на 5 стратегічних цілей, а ті в свою чергу розділні на 28 оперативних цілей. Їх планується досягти до 2020 року. Наприклад, планується до 2020 року ввести окремі посади "Головнокомандувач Збройних Сил України" та "Начальник Генерального штабу Збройних Сил України". До 2018 року буде виключено дублювання функції Міністерства оборони України та Генерального штабу Збройних Сил України. За 5 років будуть відокремлені функції формування, підготовки та розвитку військ, які покладатимуться на Генеральний штаб і командування видів (окремих родів військ) Збройних Сил України, від функцій застосування переданих у підпорядкування військ, які здійснюватиме Об'єднаний оперативний штаб Збройних Сил України.

Важливо підкреслити, що Міністерство оборони України має приєднатися до всіх послуг та Партнерств Агенції НАТО з підтримки та постачання. Результатом таких змін буде забезпечено формування державного оборонного замовлення на трирічний період з можливістю щорічного коригування його показників, запроваджено новітні технології виробництва військової техніки, створено замкнені новітні технології виробництва.

Впровадження стратегії передбачає, що зміниться підхід до розподілу повноважень в армії. Мова йде про делегування повноважень, зокрема підвищення персональної відповідальності. До того, ж на місцях військові отримують можливість оперативнішого доступу до необхідного для виконання завдань матеріально-технічного ресурсу.

В ході виконання зазначених завдань оборонний комплекс чекають суттєві інфраструктурні зміни, що стосуватимуться медичного та тилового забезпечення, автоматизації роботи складів, зміни в процес формування запасів ресурсів та багато іншого.

Важливим напрямом оборонних реформ є оновлення та посилення військово-морського флоту України, після втрати Криму, та переходу деяких частин особистого складу ВМФ та ВСУ на бік Росії. Це питання знову набуло актуальності, через останні події в Криму, у яких зазначено, що Росія активно перекидає війська та військову техніку на півострів. [2] Нині в Україні продовжується процес введення нових кораблів до флоту, але все це ракетні або легкі десантні катери, із орієнтацією на патрульовальну місію, тому вони не можуть бути

серйозними супротивниками для Чорноморського флоту Росії. Розуміючи це, українська влада, продовжує нарощувати співпрацю із країнами блоку НАТО у питаннях морської безпеки. Важливою подією у 2016 році, стало проведення військово-морських навчань «Сібриз 2016» разом із флотом США, Туреччини та Румунії.

Сьогодні в НАТО велика увага приділяється наданню допомоги Україні в досягненні цілей військової реформи. Нещодавно Україна приєдналася до нової ініціативи під назвою Партнерська взаємосумісність. Ця ініціатива народилася на саміті в Уельсі з метою збереження високого рівня взаєморозуміння та сумісності військ, які брали участь в операції Міжнародних сил сприяння безпеці в Афганістані. Крім цього, українські військові, включаючи представників керівного складу, мають змогу регулярно навчатися на курсах та брати участь у конференціях і семінарах, що проводяться в Коледжі НАТО в Римі та Школі НАТО в Обераммергау. Така співпраця, на нашу думку, дозволить Україні швидше реформувати власну систему військової освіти, зокрема в Національному університеті оборони України імені Івана Черняховського у Києві. Що стосується надання сприяння Україні в досягненні взаємосумісності, то в даний час ефективно працюють дві програми НАТО. [4] Це – Процес планування та оцінки сил (ППОС) та Концепція оперативних можливостей, які дають змогу використовувати методики планування Альянсу під час підготовки власних підрозділів і проводити оцінку їх готовності до дій за стандартами НАТО.

Для України стратегічне партнерство з НАТО є невід'ємною складовою євроінтеграційного курсу, оскільки доповнює процес внутрішньодержавних перетворень у контексті імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами – членами, з іншої сторони, ратифікованої Законом України від 16 вересня 2014 року № 1678-VII, реалізації Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5, та виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2014 року № 695 та схваленої Постановою Верховної Ради України від 11 грудня 2014 року № 26-VIII, важливими реформами оборонного та безпекового секторів, оборонно-промислового комплексу та національних Збройних Сил. Це дасть змогу зробити процес інтеграції України в європейську та євроатлантичну спільноту комплексним і всеохоплюючим.

Список використаних джерел

1. Після російської агресії проти України ми значно посили рівень співпраці. Сайт державної прикордонної служби України від 18.10.2016 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://dpsu.gov.ua/ua/pislya-rosiyskoi-agresii-proti-ukraini-mi-znachno-posilili-riven-spivpraci/>.
2. Сайт Міністерства закордонних справ України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/international-organizations/nato>.
3. Стандарти Альянсу. Як Україна готується отримувати допомогу НАТО. Інформаційне агенство «Правда» від 20.05.2016. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://pravda.press/chronicle/top/standarti-alyansu-yak-ukraina-gotu-tsya-otrimuvati-dopomogu-nato--23187/?SECTION_CODE=top&ELEMENT_CODE=standarti-alyansu-yak-ukraina-gotu-tsya-otrimuvati-dopomogu-nato&ELEMENT_ID=23187.
4. Тодоров І. Історичні, геополітичні та політико правові засади співробітництва України з НАТО [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.ji.lviv.ua/n77texts/Zasady_spivrobitnytva.htm.

УДК 327 (485+477) (043)

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА УКРАЇНСЬКО-ШВЕДСЬКИХ ВІДНОСИН*Чокотило Н. Е.,**студентка III курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського державного університету*

Україно-шведські відносини — сукупність міжнародних двосторонніх відносин між Україною та Швецією а також співпраці обох країн у галузі міжнародної політики, економіки, освіти, науки, культури тощо. Відносини Швеції та України мають тривалий та тернистий характер, які викарбувалися в житті наших пращурів та пам'яті сучасного народу.

Швеція сьогодні – одна із найрозвиненіших і благополучних країн Європи. Це економічно високорозвинена країна, що вміє раціонально використовувати навіть ті не великі запаси природних ресурсів, які вона має. Швеція – індустріальна країна з інтенсивним сільським господарством, за рівнем якості життя займає одне з перших місць в світі.

Україна рухається вперед, але попереду ще багато роботи, Швеція як країна, яка одна з перших Скандинавських країн визнала незалежність України, й надалі допомагає нашій державі у різних сферах діяльності, виступає в підтримку суверенітету і територіальної цілісності України. Вона і у майбутньому підтримуватиме Україну в проведенні реформ і буде сприяти політичній і економічній стабільності.

Договірною-правова база двосторонніх відносин цих країн складається з 22 чинних документів, з них: 4 - міждержавних, 12 - міжурядових та 6 - міжвідомчих.

Керуючись бажанням зміцнювати і розвивати відносини між народами відповідно до цілей і принципів Статуту Організації Об'єднаних Націй була підписана Угода між Україною і Королівством Швеція про встановлення дипломатичних відносин 13 січня 1992 р.

Це поклало початок договірному ланцюга між цими двома країнами. Основними у сфері економіки з того часу були такі договори: 4 червня 1996 р. – Конвенція між Урядом України і Урядом Швеції про уникнення подвійного оподаткування доходів та попередження податкових ухилень; 1 березня 1997 р. – Угода між Урядом України та Урядом Королівства Швеція про сприяння та взаємний захист інвестицій; 4 червня 2008 р. – Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Королівства Швеція про загальні умови технічного та фінансового співробітництва.

У сфері безпеки: 23 березня 1999 р. – Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Королівства Швеція про оперативне сповіщення про ядерні аварії та обмін інформацією про ядерні установки; 23 березня 2000 р. – Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Королівства Швеція про співробітництво в галузі ядерної безпеки; 14 січня 2010 р. – Угода між Державним комітетом ядерного регулювання України та Шведським органом з радіаційної безпеки про співробітництво в галузі ядерної безпеки та радіаційного захисту.

У соціальній сфері: 21 червня 1999 р. – Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Королівства Швеція про співробітництво у сфері боротьби зі злочинністю; 21 листопада 2008 р. – Меморандум про порозуміння між Міністерством охорони навколишнього природного середовища України та Шведською агенцією охорони довкілля про співробітництво у галузі охорони навколишнього природного середовища.

У культурній сфері: 28 січня 2004 р. – Меморандум про співробітництво у галузі культури між Міністерством культури і мистецтв України та Шведським Інститутом; 8 серпня 2001 р. – Програма співробітництва в сфері освіти і науки між Міністерством освіти і науки України і Шведським інститутом на 2001-2003 рр.

У військовій сфері: 27 березня 2001 р. – Угода між Урядом України та Урядом Королівства Швеція про повітряне сполучення; 5 грудня 2001 р. – Протокол між Урядом України та Урядом Королівства Швеція про співробітництво у військовій сфері [1].

Одною з останніх угод між Україною та Скандинавськими країнами є угода у рамках Північної екологічної фінансової корпорації (NEFCO), яку підписали Норвегія, Швеція та Україна у 2009 р.

Ця угода регулює питання взаємодії країн у сфері оподаткування, конвертації валют та переказу коштів, режиму публічних тендерів, а також вирішення можливих спорів між сторонами[2].

Найважливіші договірно-правові документи, які вказані вище, поглиблюють та розвивають стратегічні, дружні зв'язки між нашими державами, а також окреслюють основні напрями подальшого розвитку українсько-шведського співробітництва в усіх галузях двостороннього співробітництва.

Враховуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що відносини України зі Швецією не припиняються і у XXI ст., одна з багато чисельних причин це той факт, що ці дві країни з давніх часів мають спільну історію.

Отже, досвід двосторонніх відносин країн засвідчує, що спільна праця задля досягнення позитивних результатів сприяє та укріплює нарощування економічних та політичних зв'язків між державами.

Список використаних джерел

1. Договірно-правова база між Україною та Швецією [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sweden.mfa.gov.ua/ua/ukraine-sweden/legal-acts>.
2. Рамкова угода між Урядом України та Північною екологічною фінансовою корпорацією [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_999.
3. Перелік чинних міжнародних угод між Україною і Швецією [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/ugodi_z_ukrain/ukr/1058.html.
4. М. М. Варварцева Україна в міжнародних відносинах / Варварцева М. М. – К. : НАН України. Інститут історії України, 2010. – 252 с.
5. Strategy for Swedish development cooperation with Ukraine, January 2009 – December 2013 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Посольства Королівства Швеція в Україні.- Режим доступу : <http://www.swedenabroad.com/en-GB/Embassies/Kyiv/Development-Cooperation/Development-Cooperation-with-Ukraine/>.
6. Перебийніс Є. Україна і Швеція: партнерство випробуване історією / Є. Перебийніс – К. : Національна безпека і оборона, 2009. – 133 с.

ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

УДК: 327(38)''-0043/-0033''(043)

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ОКТАВІАНА АВГУСТА

Гамідова І. І.к.,

студентка І курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

У своїй статті, я дослідила зовнішню політику одного з римських політичних діячів - Октавіана Августа. Вивчаючи історію стародавнього Риму, я не можу не торкнутися діяльності першого римського імператора Октавіана Августа.

Август своїми реформами, зовнішньою політикою та власним дипломатичним здібностям вивів Римську імперію на значні висоти. Він зміг через тернистий шлях здобути титул Імператора та втримати його. Він став першим Імператором Римської імперії та змінив її устрій. Октавіан Август народився в 63 році до нашої ери. [3] При народженні його ім'я було Гай Октавій. Він походив зі знатного і шанованого роду. В роки юності, Октавіан потрапив в найближче оточення Цезаря, і той покладав на нього великі надії і планував брати його в свої військові походи. Із власних якостей він мав гострий розум, виточене виховання, та ще багато талантів. Цим він заслужив прихильність Юлія Цезаря, який потім усиновив його. Так як Цезар не мав спадкоємця, в заповіт було написано, що влада в разі смерті передається Октавіану Августу. Після смерті Ю. Цезаря, влада передалась Октавіану і він починає політичну боротьбу за владу, і пізніше, стає єдиним правителем в Римі. [1] В політичних справах, завдяки гострому розуму та дипломатичним навичкам він теж дуже швидко досяг успіху, обманувши велику кількість дуже досвідчених політиків.

У Октавіана була боротьба за владу з Марком Антонієм, але у 43 році до нашої ери - положення Октавіана легалізувалося, за підтримки Цицерона та родичів покійного Цезаря. Після закінчення громадянських війн з Марком Антонієм, Октавіан почав закріплювати свою владу, а вже в 29 році до нашої ери він, як і Цезарь, прийняв титул Імператора як постійний, але він мав і нові якості – він не тільки означав непереможність і владу, а і ставав титулом правителя. 16 січня 27 року до нашої ери він прийняв на себе управління державою, а через декілька днів Мунацій Планк запропонував називати принца – Августом. І з того моменту Октавіан став зватися – Імператор Цезарь Август, що означало «великий, величний». Октавіан мав величезні сили, і міг собі дозволити вести успішну військову і дипломатичну політику в найгарячіших місцях Римської держави того часу. Практично в усіх напрямках його зовнішня політика була успішною. Як імператор він досяг для країни миру та стабільності, замінивши Римську республіку – монархією. Він унаслідував основи тогочасної Римської імперії від Гая Юлія Цезаря и за допомогою цих принципів перетворив за часи правління Рим в центр античної культури. Він проявив себе як розумний політик, як у зовнішній політиці, так і у внутрішній. На своєму шляху до імператорства він поборов Антонія та Клеопатру. Він здобув значну підтримку народу та армії, що було дуже важливо при сходженні на управління країною. Октавіан не пішов слідами свого діда та не став встановлювати диктатуру, він вирішив досягти своєї мети принципатом – це монархічна система за якої він досягнув підтримки знаті та армії.

Він зумів оформити своє розуміння влади, та переконати усіх що саме вона потрібна імперії, а зробив він це за допомогою досвіду набутого від Юлія Цезаря, та він не наслідував його схильність диктатури, а навпаки, намагався цього не повторювати. Ще за часу коли він не мав великої влади, народ вже був на його боці, що і допомогло йому досягнути таких висот. А здобув він таку прихильність завдяки тому, що завжди думав про народ та відновлення імперії. За часів його правління економіка Італії знаходилась у стані підйому,

хоча і була залежна від провінцій, а це було небезпечно, адже кількість прихильників імператора була не всюди велика, тому була загроза повстань та нападів з боку.

Воєнні реформи Октавіана Августа теж принесли багато користі Італії та провінціям, хоча все йшло не завжди так як планувалося, та він завжди знаходив вихід для швидкого розрішення проблем, беручи до уваги не тільки свої амбіції та користь для себе, а насамперед те, що пішло б на користь його народу. Тому впевнено можна заявити що Октавіан Август, як імператор, зробив дуже важливе для побудови майбутнього Італії, без його дій вона б не досягла тієї могутності, яку вона мала. Він укріплював Італію за всіма територіями, починаючи від її укріпленням кордонів, провінцій, до розширення цих самих кордонів. [4] Він успішно вів як зовнішню політику, так і внутрішню. Адже за короткий проміжок часу він досяг великої любові та визнання як народу, так армії.

Вивчивши зовнішню політику Октавіана я переконуюсь, що в історії його правління є безліч моментів, які можуть брати на озброєння і використовувати в уникненні помилок: дипломати, політики, військові керівники. Але Октавіан Август теж був не ідеальний і були у нього свої мінуси, про які раніше не було сказано, і все ж про це варто оповістити. Наприклад, найгіршим, що у нього було як у правителя - це його забобонність. Він дуже сильно прислухався до жерців і інших духівників, які дуже часто його обманювали. Якщо ж перед боєм йому снилося щось погане, то на наступний день в бою він не брав участь, дуже часто "хворів". Хоча наприкінці свого життя Октавіан Август не вважав свої дії таким правильними та вигідними для імперії. [2] Підводячи підсумки, можна сказати що Октавіан Август з одного боку був талановитим і вмільним правителем, з іншого ж не був вмільною людиною. У нього, як і у всіх правителів були і хороші і погані часи,

але тим не менше він і його держава витримало з гідністю всі проблеми, які йому зустрічалися. Помер Гай Октавіан Август в Нолі, 19 серпня у 14 році н.е.

Список використаних джерел

1. Шифман И. Ш. Цезарь Август. — Л.: Наука, 1990. — С. 189.
2. Токарев А. Н. О целях семейного законодательства Октавиана Августа // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. — 2004. — Серія: Історія. — Вип. 36. — С. 222—231.
3. Тиханович Ю.Н. 350 великих. Краткое жизнеописание правителей и полководцев древности. / Ю. Н. Тиханович. — [Режим доступу]-http://www.hrono.info/biograf/bio_a/avgust_okt.php.
4. Советская историческая энциклопедия. В 16 томах. — М.: Советская энциклопедия. 1973—1982. Том 1. ААЛТОНЕН – АЯНЫ. 1961. — [Режим доступу]-http://hrono.ru/biograf/bio_a/avgust_okt.php.

УДК 327(73)«1865-1918»(043)

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА США В 1865-1918 РР.

Клюс В. В.,

студент I курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

Темою даної статті є дослідження та аналіз зовнішньої політики США з 1865 по 1918 рр., тобто після Громадянської війни до закінчення Першої світової війни.

У наш час зовнішня політика Сполучених Штатів одна з найактуальніших тем. Практично всі люди у світі кожного дня отримують інформацію про діяльність США на міжнародній арені, дивлячись новини та інші інформаційні джерела. США є найвпливовішою державою у світі. Природно, їх зовнішня політика не може не привертати увагу. Однак, звісно, США не завжди були наддержавою. Зовнішня політика Сполучених

Штатів, з її месіанством та прагматизмом, пройшла величезний шлях – від перших кроків, переважно аграрної республіки, займаючи ледь помітні міста на міжнародній арені, до глобалізму наймогутнішої держави, вплив якої відчувається майже в усіх країнах та регіонах світу. Зовнішньополітична діяльність США 1865-1918 рр. має багато цікавих проблем для дослідження таких як іспано-американська війна, будівля Панамського каналу, нейтралітет США у Першій світовій війні та ін.

Мета нашої роботи – дослідити дати зовнішню політику США в 1865-1918 рр. Вона характеризувалася економічною експансією. Визначити хронологічні рамки цього періоду, характеристику та напрями зовнішньої політики.

Історії зовнішньої політики США присвячено величезна кількість наукової літератури. Під час вивчення даної теми були використано багато матеріалів. Серед них праці радянських істориків: Г. Севостьянова, Н. Іноземцева, В. Лана та ін. Найбільша кількість теоретичної інформації було взято саме з їх монографій. Але автору, через ідеологічну розбіжність, тяжко погодитися з їхніми думками. Було також використано праці сучасних російських діячів – В. Печатнова та А. Маникіна. Американська історіографія також використовувалася, зокрема праці Г. Кіссинджера, який досліджував зовнішньополітичну діяльність Т. Рузвельта та В. Вільсона. Дослідження питань, піднятих у цій роботі, зажадало також звернення до широкого кола документальних матеріалів: міжнародні договори, дипломатичні листування, виступи політичних діячів.

Період зовнішньої політики США 1865-1918 рр. можна поділити на три хронологічні етапи.

- 1865-1898. Перший етап починається із закінченням громадянської війни і закінчується початком іспано-американською війною. Після закінчення Громадянської війни Сполучені Штати повернулися до активної зовнішньої політики. Основний її напрям була Латинська Америка, США прагнули підпорядкувати усі латиноамериканські, перш за все завдяки економічній експансії. Також США займалися й територіальною експансією, так були придбані деякі території в Тихому океані.

- 1898-1914. Багато істориків вважає іспано-американську війну війною за переділ уже поділеного світу.[2, с. 114] Ця війна дозволила США цілком виправдано відчути себе гегемоном в Західній півкулі, Америки також по суті перетворювалася на колоніальну державу, придбавши Філіппіни, Гуам, Пуерто-Ріко. На початку ХХ ст. зовнішня політика США отримала таку характеризувався такими поняттями як «політика великого кийка», «дипломатія доллара». На Далекому Сході США намагалися відстоювати свої інтереси, просовуючи політику «відкритих дверей», тобто «відкритого» Китаю.

- 1914-1918. Це період Першої світової війни. Спершу США були нейтральною стороною, а в 1917 р. вступили в війну на її завершальному етапі.

Характеристика зовнішньої політики США

- Економічна експансія. Економіка США дуже інтенсивно розвивалася, тому американському капіталу потрібно було поширювати свій вплив на інші країни.[4, с. 162] Американські капіталісти інвестували величезні кошти в країни Латинської Америки. Це до того приводило до залежності латиноамериканських країн від США і до втрати частини свого суверенітету. Також американський капітал намагався закріпитися на Дальньому Сході.

- Територіальна експансія. В 1867 р. США придбали у Росії Аляску за 7,2 млн. дол. В 1890-ті намагалися анексувати Гавайські острови, остаточно зробив це в 1898 р. Внаслідок іспано-американської війни США придбали Філіппінські острови, Пуерто-Ріко та Гуам.

- Просування демократичних цінностей. Звичайно Америка без месіанства не буде Америкою. США активно підтримувало боротьбу латиноамериканських країн проти диктаторських режимів, в першу чергу через власні інтереси.

Напрями зовнішньої політики:

- Латинська Америка. США намагалася стати панівною державою в Західній кулі та допустити там зростання могутності будь-якої іншої держави.[1, с. 17] У кінці ХІХ ст. в

широко розповсюджувалася ідея панамериканізму, яка декларувала єдність інтересів усіх держав Нового Світу.

• Далекий Схід. На Далекому Сході США цікавились першу чергу Китаєм. Але там їм протистояли європейські держави та Японія. В 1899 р. США проголосили «доктрину відкритих дверей» в Китаї, вважаючи, що всі держави повинні мати рівні права і рівний доступ до Китаю. В цілому США мали не багато успіхів в цьому регіоні, внаслідок тяжкої конкуренції.

В 1917 р. США вперше за багато років вирішили втрутитися в європейські справи і вступили в Першу світову війну. Будучи спершу нейтральною державою, США змогли серйозно збагатитися. Це сталося в першу чергу завдяки продажу зброї і продовольства країнам Антанти. Також США стали всесвітнім кредитором. А потім уряд США бажав зіграти якщо не вирішальну, то принаймні вельми значну роль в процесі формування нової системи міжнародних відносин [3, с. 137]. Можна сказати, що під час урегулювання конфлікту в Європі США вперше розмовляла з європейськими державами на рівних.

Список використаних джерел

1. Золов А.В. США: борьба за мировое лидерство (К истории американской внешней политики. XX век): Учебное пособие: В 2 ч. – Ч. 1 – Калининград, 2000. – 17 с.
2. Иноземцев Н. Внешняя политика США в эпоху империализма. – Москва : Государственное издательство политической литературы, 1960. – 144 с.
3. Печатнов В.А. История внешней политика США./ А.С. Манькин. – Москва : Международные отношения, 2012. – 137 с.
4. Севостьянов Г.Н. История США. – Москва : Наука, 1885. – 162 с.

УДК 327

РОЛЬ ОТТО ФОН БИСМАРКА У ФОРМУВАННІ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИХ ПРІОРИТЕТІВ НІМЕЧЧИНИ НАПРИКІНЦІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ ст.

Ковалевська А. Е.,

студентка I курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

За історичним значенням, обдарованості у таких галузях як політика і дипломатія Бісмарк займає одне з перших місць. З його ім'ям нерозривно пов'язаний ряд найважливіших подій та досягнень німецької та загальноєвропейської історії, здійснення яких відбулося за допомогою широковідомої політики «заліза і крові», що в результаті призвело до об'єднання Німеччини і створення мілітаристської Німецької імперії.

Бісмарк був видатним дипломатом і доволі вмілим воєначальником, що в повній мірі проявилось в період так званих «пруських війн» кінця 1860-х – початку 1870-х років, а також в ролі подальшої дипломатичної діяльності Бісмарка. Надане Бісмарку прізвисько «залізний канцлер» дуже влучно свідчить про його дипломатичний талант.

До основних характерних рис дипломатичної діяльності Отто фон Бісмарка можна віднести: жорсткість, що часто поєднувалася з безпринципністю та ігноруванням права; крайній прагматизм; комплексне комбінування дипломатичних засобів у вирішенні певних питань із застосування насильницької військової сили; використання складних військово-дипломатичних конструкцій і т.д.

Упродовж 1871-1914 років Німецька перетворилася на одну з найбільших індустріальних держав світу. Активний політичний розвиток у період Отто фон Бісмарка призвело до швидкого посилення та укріплення держави за рахунок низки масштабних воєн, укладання різноманітних союзів та угод, об'єднання національних інтересів німецького народу та загальновідома політика «заліза і крові». Набуття могутності спонукало Німецьку

імперію вступити на шлях запровадження колоніальної політики, але великі аграрії, магнати важкої промисловості і деякі військові кола вдало посприяли руйнуванню німецького експансіонізму. Вони також вплинули на політику німецького уряду щодо поширення в імперії націоналістичних та імперіалістичних ідей. У підсумку Німецька імперія стала одною з держав, які спричинили розв'язання Першої світової війни.

Зовнішньополітична діяльність імперії під керівництвом Бісмарка виходила з розуміння перспективи неминучості нової європейської війни і необхідності підготовки сприятливих політичних, соціальних та військових позицій для чіткого удару по ворогам. Саме тому дипломатичні хитросплетіння Бісмарка не могли послабити міжнародну напруженість, а навпаки, підтримувати, посилювати та закріплювати її позиції. Ось чому у період його канцлерства в Німеччині відбувалося таке тісне зближення дипломатії і милітаризму. Ні в якому разі не можна звинувачувати Бісмарка і його політичні ідеї у гріхах його послідовників, дії яких відбувалися вже в іншу епоху. Але неможливо вдаватися сумнівів щодо безпосереднього впливу побудованого їм фундаменту для цього. Все ж таки певною мірою Бісмарк несе відповідальність за події, що трапилися у ХХ столітті та за появу анархії, яка пронизувала дипломатію того часу. Його маніпулювання пресою, навмисне роздування дрібних заворушень, що призводили до кризових масштабів, вміння хитро викручуватися з сформованих обставин, що насамперед суперечили його переконанням, використання напівправди, ходових фраз та політики залякування - всі ці аспекти мали місце за часів правління в Німецькій імперії більш дрібних особистостей, що не мали таланту винахідливості Бісмарка у критичних ситуаціях, коли військових конфлікт набував характеру неминучості.

Завдяки Отто фон Бісмарку був сформульований новий стиль європейської воєнної дипломатії, яким пізніше досить активно та вдало користувалися послідовники «залізного канцлера» такі як кайзер Вільгельм II, певною мірою, Адольф Гітлер.

Закладені Отто фон Бісмарком основи німецького милітаризму у другій половині ХІХ століття виявилися дуже впливовими для європейської, і більш того, для світової історії першої половини ХХ століття.

Список використаних джерел:

1. Бонвеч Б. История Германии от создания Немецкой империи до начала ХХІ века. Т.2 / Б. Бонвеч [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.litmir.me/br/?b=170326>
2. Власов Н. Великий Бисмарк. Железом и кровью / Н. Власов - М.: Эксмо, 2011. - 544 с.
3. Ерусалимский А.С. Бисмарк: дипломатия и милитаризм. / А.С. Ерусалимский. - М.: Наука, 1968. - 286 с.
4. Матвеева А.Г. Германская империя 1871-1914. / А.Г. Матвеева. - М.: ИВИ РАН, 2002. - 162 с.

УДК 327

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА АНГЛІЇ В ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XVII СТ.

Кондратенко А. В.,

студентка I курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

Англія в XVII ст. починає проводити колоніальну політику на інших континентах, в наслідок чого поступово набуває статусу однієї з найвпливовіших та найбагатших країн світу, що в наслідку дозволить їй закріпити за собою статус колоніальної держави.

В цей період у Англії відбуваються громадянські війни (які у вітчизняній історіографії часто називають революцією), в ході яких в історії з'явився новий політичний режим, так званий «Режим протекторату». «Славна революція» в Англії спричинила за собою

скасування абсолютної монархії і феодальних відносин, на місце яких прийшли конституційна монархія і капіталізм.

Зовнішня політика Англії в даний період була орієнтована на розширення своїх територій, об'єднання Англії, Ірландії та Шотландії в єдину державу і посилення своєї могутності в світі. Слід зазначити, що, незважаючи на внутрішню політичну нестабільність в державі, саме в першій половині XVII ст. правителі Англії приділяють велику увагу будівництву флоту і розвитку морської торгівлі, що надалі дозволить Англії стати однією з наймогутніших колоніальних держав світу.

Під час правління династії перших Стюартів були закладені початку колоніальної політики Англії. Головним об'єктом англійської колоніальної експансії в XVII в. була Індія і територія сучасних США. Така політика з часом дозволила Англії стати однією з наймогутніших держав світу. Посилення свого впливу на інших континентах дозволило Англії розвивати торговельні відносини і морський флот.

Першою державою, що постраждала від експансії Англії, була Шотландія, приєднана до Англії Яковом I Стюартом. Спроби проведення релігійних реформ Карлом I привели до громадянської війни і надалі до повалення династії Стюартів з англійського престолу.

Багато релігійних дисидентів переселялися з Англії на малозаселені території Північної Америки, де могли відстоювати свої релігійні інтереси. Туди ж відправлялися і багато охочих заробити грошей на вільних землях і незгодні з внутрішньою політикою Англії. Таким чином, були засновані американські колонії, названі надалі Новою Англією, яка стала центром пуританської думки.

У зв'язку з громадянською війною в Англії, на англійський престол прийшов Олівер Кромвель, під час правління якого в державі була остаточно підірвана система феодальних відносин, встановлені капіталістичні відносини і Англія була проголошена Республікою.

Зовнішня політика О. Кромвеля була спрямована на об'єднання Англії, Шотландії та Ірландії в єдину державу. Говорячи про правління О. Кромвеля, неможливо не згадати про навігаційний акт, виданим їм 1651р. Даний акт сприяв розвитку торгівлі і флоту Англії і обмежував ввезення іноземних товарів в державу, що неодмінно підривало торгове могутність Голландії.

Невдоволення Голландії Навігаційним актом, торгова конкуренція і піратські напади англійських піратів на голландські кораблі привели до ряду війн між Англією і Голландією за морську гегемонію. Також не були марними і зусилля французької та іспанської дипломатії, спрямовані на розпалювання війни між обома республіками.

В результаті цієї війни, 15 квітня 1654 року між Англією і Голландією був укладений Вестмінстерський мир. За умовами якого голландці були змушені прийняти Навігаційний акт, а при зустрічі з англійськими кораблями салютувати першими. Нідерландські торгові компанії зобов'язалися виплатити 3,165 фунтів стерлінгів спадкоємцям жертв Амбойна та 267 163 фунта стерлінга - англійським торговим компаніям за збитки, понесені в війні.

Таким чином, Англія після першої англо-голландської війни стала панувати на морі, усунувши свого головного конкурента, Голландію.

Одночасно Англія воювала з Португалією, яка свого часу підтримувала роялістів в англійській громадянській війні. Підсумком війни стало вигідне в економічному плані для Англії торговельну угоду, яке забезпечувало англійським купцям можливість торгувати з Португалією.

Слідом після війни з Голландією пішла Війна з Іспанією (1654-1660 рр). В результаті цієї війни в 1659 р. було підписано Піренейський мир. Згідно з яким фортеця Дюнкерк залишилася за англійцями, однак незабаром вони продали її французам, а також Ямайка стала колонією Англії.

Після смерті О. Кромвеля до влади приходять Карл II Стюарт, і з цієї події починається новий період в історії Англії т. з. період Реставрації. В 1660 році був підписаний новий Навігаційний акт, який ще сильніше зачіпав інтереси Голландії, що ускладнювало

відносини між двома державами. Що з часом призвело ще до двох війн між державами в XVII ст.

Список використаних джерел

1. Лапшов Б. Европа на порозі нового часу. Аналітичний огляд / Б.Лапшов // Інститут наукової інформації по суспільним наукам РАН —1998— С. 58.
2. Махов С. Схватка двох львів. Англо-голландські війни XVII століття / С. Махов // Вече — 2010 — С. 9—10.
3. Поршнев Б. Нова історія: Том I (1640-1789). Б.Поршнев // М.:Мисль. — 1964 — С. 40—42.
4. Юрковська Е. Нова історія країн Європи та Америки. Перший період / Е.Юрковська // М.: Вища Школа. —1998. — С.10.

УДК 355.48(410:73) “1775/1783“(043)

ЕКОНОМІЧНІ ТА ПОЛІТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ВІЙНИ ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ США

Кулик В. С.,

студентка I курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

Дослідження економічних та політичних передумов війни на незалежність США є актуальним саме тому, що дає можливість побачити, що саме призвело до конфлікту Англії і американських колоній і подальшого формування на території Північної Америки нової незалежної держави.

Війна за незалежність США 1775 – 1783 рр. була результатом зіткнення інтересів Великобританії (роялістів) і революціонерів тринадцяти англійських колоній.

Приводом до війни стало проголошення незалежності США від англійської корони у 1776 р. Одним з основних завдань щойно утвердженої нації було прийняття необхідних ідеологічних та політичних заходів для того, щоб об'єднати розрізнені колонії в єдину державу, яка змогла б протистояти наймогутнішій на той час країні – Англії. У свою чергу, цілі англійських колонізаторів зводились до того, щоб продовжувати утримувати молоді колонії на рівні розрізнених груп, не здатних на узгоджені дії. Колонії були прив'язані до метрополії, але повністю ізольовані одна від одної у сферах торгівлі, політики та ідеології. Втім, протягом всього періоду колонізації маси поступово руйнували штучні перешкоди, тим самим закладаючи основи нової американської нації.

З часу створення перших британських поселень в Америці до початку революційно-визвольного руху в тринадцяти північноамериканських колоніях пройшло лише півтора століття років. Британські колонії були засновані на вільних від європейських поселення земель, але заселених американськими аборигенами – індіанцями, котрі в результаті колонізації були витіснені зі своїх земель і здебільшого винищені.

На відміну від східного напрямку, де важелем експансії стала торгівля, мотивом до колонізації нових західних земель став видобуток срібла і золота. Тут селились плантатори, чийі землі потребували постійного нагляду, гірники, чий грошовий стан залежав від постійного видобутку дорогоцінних металів, пуритани, що бігли від релігійних переслідувань, і тисячі людей, які мали надію на початок нового, більш щасливого ніж на батьківщині, життя.

На той час Англія була країною, що проводила політику меркантилізму. Вона розглядала свої колонії як джерело благоденства метрополії і згідно з цим будувала свої відносини підпорядкованими землями. Так, наприклад, вона робила все можливе, щоб не допустити створення всебічно розвинутої промисловості і торгівлі у колоніях. Єдине, що їм дозволялось, - це мати мінімальну кількість підприємств тих галузей промисловості, котрі не

мали першорядного значення. В той же час до Англії направлялась продукція найбільш важливих галузей економіки, які, водночас, не становили їй конкуренції. З колоній в метрополію суцільним потоком йшли тютюн, деревина, риба, рис та інші товари [1, с. 8-9].

Обмеження свободи колоній зазначалося в законах. Згідно прийнятим у 1651 році Навігаційним актам, що перешкоджали торгівлі між колоніями, підвладні землі зобов'язувались перевозити усі призначені для вивозу за кордон товари виключно на англійських кораблях і тільки через англійські порти. Було заборонено виробництво колоніями товарів, що виготовлювалися в Англії і складали основу її експорту. Встановлено строгий контроль над вивозом капіталу в колонії, карбуванням грошей, наданням кредитів [3, с.41].

Ці обмеження дали поштовх до зародження революційних настроїв. Колоністи боролися проти цих жорстких законів і шукали засоби оминати їх. Вони змушені були вдаватися до таких заходів, як торгівля в широких масштабах із супротивниками Англії під час війни.

Розвиток торгівлі у колоніях та їх економічне зростання забезпечували також сухопутні засоби повідомлення і випуск власних паперових грошей. Можна зауважити, що до початку революції зв'язок між колоніями набув такого поширення, що вплинув на розвиток економічного співтовариства Америки, склався єдиний ринок [2, с.2-4].

З метою покриття величезного попиту на робочу силу англійці створили в американських колоніях розгалужену систему рабства. На всій території, що згодом отримала назву Сполучених Штатів, налічувалося близько мільйона індіанців. Почалися гоніння місцевих жителів : у них були відібрані землі, їх вбивали за непокору, їх продавали і змушували працювати як рабів. Однак індіанці не хотіли працювати на своїх роботодавців і часто робили зазвичай вдалі спроби втекти. Майже єдиною галуззю, де їх вдавалося експлуатувати, була торгівля хутром. У лісах, де полювали індіанці, водилася величезна кількість хутрових звірів. Формально індіанці вважалися вільними мисливцями, втім їх безжально оббирали англійські та американські торговці хутром.

У свою чергу білі мігранти, переважно вихідці з Британських островів, підпали під жорсткі умови і зобов'язувались відпрацювати «за контрактом» від двох до чотирнадцяти років у сплату вартості свого переїзду через Атлантичний океан. Величезна кількість працівників, мігрувавши у колонії, мало пройти через цю систему, що існувала до революції і навіть деякий час після неї.

Втім таких залежних робітників виявилось недостатньо, внаслідок чого англійці почали масове звернення в рабство народів Африки. Торгівля рабами, що тривала протягом століть, набула колосальних розмірів і потягнула за собою нечисленні жертви. У період Американської революції XVII ст. з 2500 людей, що складали населення колоній, біля однієї третини з них були рабами і «законтракованими робітниками» [1, с.10].

Важливим фактором у розвитку Американської революції стали дві англійські революції XVI століття : революція 40 – 50-х років і революція 1689 року. Ці перевороти дозволили надати класове значення багатьом виступам, що відбувалися у колоніях протягом цих років, а також сприяли розгортанню Американської революції у наступному столітті.

Подібно іншим країнам, що мали колонії в різних частинах Заходу, Англія намагалась запобігти революції. Англійці зберігали владу над найбільш важливими політичними постами : губернаторів, військовокомандуючих, церковних сановників, і повертали справу таким чином, що всі важливі державні питання вирішувалися в Англії. Англійці взяли курс на створення сильного класу крупних землевласників і наділяли їх пільгами. Місцева промислова буржуазія здавалася їм загрозою, тому вони направляли всі сили і засоби на скорочення її чисельності, обмеження влади і впливу.

Самі колоністи були людьми відносно вільними. Вони жили на фермах, розташованих на великій відстані одна від одної у лісових районах, і переважно не були підпорядковані контролю з боку англійських правителів. Люди, чії землі межували з індіанськими, вели свій побут і боролися майже так само, як і індіанці. Необхідну землю відбирали у індіанців – цей

процес згодом назвали «скватерство». Колоністи створили примітивну демократію, майже на звертали уваги на англійські закони. Така модель влади проіснувала протягом двох століть [2, с.7].

Одним з важливіших факторів створення англійських колоній вважається релігія. На зайнятих англійцями територіях існувала багата кількість церков, переважно протестантських. Багато з них не гальмували розвиток промисловості і не втручалися у життя населення тією мірою, як це робила іспанська католицька церква в Латинській Америці.

Промислове виробництво в колоніях швидко зростало. К 1775 року колонії виробляли брускового заліза і чавуна більше за метрополію. Швидко зростала національна самосвідомість американців. Приблизно з 1765 р. преса колоній часто описувала англійців як «іноземців».

Втім, американці ще вважали, що протиріччя з англійською владою можуть бути вирішені без революційної боротьби. Але Англія продовжувала дотримуватися політики пригнічення підвладних земель і випускати закони, що дискримінували розвиток промисловості в колоніях, надсилала солдат-карателів для придушення народних хвилювань. Король Георг III не сприймав серйозно загрозу збройних виступів з боку невдоволених колоністів, хоча загроза була.

Перша невелика сутичка пройшла на світанку 10 червня 1772 року. Невеличка група людей на чолі з Абрахамом Уайплом здійснила напад на англійське воєнне судно «Гаслі». Зручні умови для нападу склалися, коли судно, що переслідувало контрабандистів, сіло на мілину. Нападники пограбували судно і спалили його. Випадок отримав назву «Інцидент Гаслі».

Повноцінним приводом для початку бойових дій вважаються події «Бостонського чаювання». У 1773 році група Синів Свободи пробралася на три судна в Бостонській гавані, вдавши себе за індіанців. Вони швидко спустошили трюми і викинули за борт близько 342 ящиків з чаєм [4, с. 27-28]. У відповідь на це уряд розпочав репресії проти Массачусетсу та Бостона : у Бостоні була заборонена морська торгівля, а Массачусетс отримав розпорядження розпустити його законодавчі збори і відмінити місцеву партію.

Таким чином, під натиском складених реалій вже весною 1775 року революція прийняла форму відкритого конфлікту, почавшись з зіткнень біля Конкорду і Лексінгтону. Протиріччя колоній та метрополії поглибилися політичними і економічними утисками американців, і шляхів до мирного вирішення проблем сторони не бачили. Невідворотність війни стала очевидною.

Список використаних джерел

1. Аптекер Г., История американского народа, [т. 2] – Американская революция 1763 - 1783, пер. с англ. / Г. Аптекер – М., 1992.
2. Болховитинов Н.Н. (ред.). Очерки новой и новейшей истории США. Том I/ Н. Болховитинов – М.: Изд-во АН СССР, 1960. – 632 с.
3. Севостьянов, Г.Н. Война за независимость и образование США. / Г.Н. Севостьянов. - М.: Наука, 1976. - 349 с.
4. Степанова О., 4 июля 1776 / О. Степанова – М.: Молодая гвардия, 1976. — 192 с.
5. Фурсенко А.А., Американская буржуазная революция XVIII в. / А. Фурсенко – М. – Л. 1960.

УДК 327(38)“0338/0323”:929(043)

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ОЛЕКСАНДРА МАКЕДОНСЬКОГО

Нечтай Є. О.,

студент I курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

Темою даної праці є аналіз та вивчення зовнішньої політики Олександра Македонського.

Ця тема має особу актуальність в усі часи. Наприклад, навіть зараз у ВНЗ дуже сильно вивчають побідоносні битви, у яких македонцями керував Олександр Великий; даний македонський цар з'єднав дві, великих на той час, культури, які мали великий вплив на розвиток всієї цивілізації; не менш важливим є вивчення зовнішньої політики Олександра Македонського для студентів, які навчаються на спеціальності «політолог-міжнародник», тому що дипломатія, яку вів він на міжнародній арені того часу, була на вищому рівні.

Метою даної роботи є вивчення завойовницьких походів Олександра на могутню, на той час, Персидську імперію, яку до нього ще ніхто не захоплював, а також те, які методи і способи дипломатії македонський цар використовував для своїх тріумфів на міжнародній арені. Також, менш важливою, є друга мета: проаналізувати основні події в політичному житті Олександра і найсерйозніші битви у його «кар'єрі».

За основу праці були взяті матеріали радянських істориків та письменників початку першого тисячоліття нашої ери. Варто відзначити таких дослідників цієї теми, як: Шофман, Шифман, Плутарх, Руф, Арріан і Діодор. Також, важливим при вивченні зовнішньої політики Македонського є те, як ці люди ставилися до Олександра. Наприклад, Плутарх дуже ідеалізував царя, а радянські історики Шифман і Шофман дають найбільш об'єктиву аналітику зовнішньої діяльності Олександра.

Тема охоплює часові рамки з 336 до 323 років до нашої ери. Винятковим є те, що вона має географічні рамки від Балканського півострова до Індії.

Причини для початку завойовницьких походів Олександра були такі:

- Політичні;
- Соціально-економічні;
- Також, варто відмітити те, що для більшої частини населення Греції та Македонії застосовувалась пропаганда того, що це є помста за греко-персидські війни [5, с.5-15].

На думку автора, зовнішню політику Олександра Македонського можна розділити на п'ять основних етапів:

- Похід на Малу Азію;
- Експедиція до Єгипту;
- Похід, безпосередньо в Персію;
- Військова кампанія у Середній Азії;
- Похід до Індії.

На першому етапі, македонська армія захопила Малу Азію. Важливим є те, що вже на першому етапі цар показує в захоплених містах те, що він готовий до компромісів, але там повинно бути керівництво с демократичними принципами. Основними битвами були: битва при Граніках, якою македонці почали свою експансію і битва при Іссі, якою Олександр закінчив перший етап.

На другому етапі Олександр вже зміг пізнати часткові поразки, як, наприклад, при осаді Тиру, який він не міг захопити півроку. Далі, Олександр приходять до Єгипту. Варто підкреслити те, що у Єгипті його зустріли як свого визволителя. Також, він засновує місто на березі Середземного моря, яке отримало назву Александрія. Місто було засновано з метою:

- Це місто в майбутньому повинно було стати економічним центром Єгипту та південно-західного побережжя Середземного моря;
- Колонізаційна програма: Александрія біла македонським оплотом в Єгипті.

На третьому етапі, Олександра охоплює триумф: після битви при Гавгамелах він виходить на такі важливі міста Персії, як: Сузи, Вавилон, Персеполь, які він захоплює. Олександр розуміє, що для створення міцної імперії, йому потрібно з'єднати три народи: греків, македонців та персів, а також інші народи. Таким чином, починає свій розвиток еллінізм [5, с.128-129].

На четвертому етапі Олександр підкорює народи Середньої Азії та воює проти тих сатрапів, які вбили Дарія. Це була своєрідна форма пропаганди для того, щоб стати для мас «послідовником персидської династії».

П'ятий етап був найгіршим та найтрагічнішим для македонців. Вони були дуже деморалізовані, довгими та безкорисними, для них війнами. Найвидатнішою була битва при Гидаспі, в якій Олександр одержав перемогу, але з дуже великими втратами. Після битви, біля половини армії відмовилися йти далі і вирішили повернутися додому, але Олександр ще мав плани на Індію, які він далі все ж не зміг втілити в життя.

В останні роки, Олександр розробляв плани захоплення всього Середземномор'я аж до Гібралтарського протоку.

13 червня 323 року до нашої ери Олександр помер. У істориків дуже багато версій щодо цього питання, але найправдоподібніша – це запалення легенів або тропічна малярія.

Варто сказати, що незважаючи на коротке життя Олександра, він досяг дуже багатих успіхів в зовнішній політиці:

- Розбив Ахаменидську державу;
- Був одним із засновників еллінізму, який проіснував до 30 року до нашої ери і склав в історії нові політичні, економічні та соціальні форми життя [3, с.57].

Таким чином, за 10 років він підкорив Персидську державу, яка охоплювала всі країни Азії від берегів Егейського моря до Індії [3, с.56].

Треба сказати, що в його плани входило створення держави від Атлантичного океану до Інду, від Північного Чорномор'я до Ефіопії, хоча, це було, фактично, неможливо. Але, все ж, Олександр розкрив для греків нові географічні кордони, що дуже сильно вплинуло на торгівлю та розвиток природних наук.

Список використаної літератури

1. Квинт Курцій Руф. История Александра Македонского. С приложением сочинений Диодора, Юстина, Плутарха об Александре. – М.: Изд-во МГУ, 1993.
2. Плутарх. Сравнительные жизнеописания в двух томах. Издание второе, исправленное и дополненное. Т.П. – М.: Наука, 1994.
3. Потемкин В.П. История дипломатии. Том 1. – М.: Государственное издательство политической литературы, 1959.
4. Сергеев В.С. История Древней Греции. – М.: Издательство Восточной Литературы, 1963.
5. Шифман И.Ш., Александр Македонский. – М.: Наука, 1988.

УДК 327(44)“17/18”(043)

КОЛОНІАЛЬНА ПОЛІТИКА ФРАНЦІЇ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ — ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

Сіняєва А. О.,

студент I курсу спеціальності “Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії” Маріупольського державного університету

Значущим періодом в розширенні колоніалізму був кінець ХVІІІ століття, на що вплинули різні події: перша громадянська війна в США, промисловий переворот в Європі і Велика Французька революція. Після Французької революції ХVІІІ ст. почався новий період

в історії колоніальних захватів Франції. Однак намагання Наполеона I панувати над цілим світом не було успішним. Через розгром флоту, французи втратили майже всі свої захоплені території, навіть старі (Мартініка, Гваделупа, Реюньон, ін.). Згодом королівська влада повернула їх, але французька буржуазія вимагала більших об'ємів колоніальних експансій. Прагнення європейських держав розвивати свої ринки, поступово почало втягувати колонії в капіталістичні відносини.

Слідом за Великими Географічними відкриттями і дослідженнями нових земель, найбільш розвинені країни Європи почали свої колоніальні захоплення на Сході. Цивілізації, які залишалися традиційними, були слабкі і не могли протистояти експансії. Французи колонізували більшу частину території Індокитаю, відносно незалежним був лише Сіам (Таїланд), однак без значної частини своєї території. В першу чергу колонізатори домагалися лише економічного підпорядкування, так як стародавні цивілізації Сходу мали власні традиції культури. Іспанські, португальські, французькі, англійські і голландські колонії мали вигляд феодальної структури, де було поширене плантаційне землеробство. Такі рабовласницькі колонії були великим капіталістичним господарством, де застосовувалася груба сила і примус.

Крок за кроком, зі зростанням імперії, змінювався й державний режим Франції та почали встановлюватися основи відносин між колоніями та метрополіями. Тож, якобінською Конституцією було відмічено, що колонії є частиною неподільної Франції й на них діє єдине конституційне право.

На рубежі XIX і XX ст. остаточно окреслилися кордони великих імперій світу: Англії та Франції. У цей період почалася Друга колоніальна імперія Франції. Карл X розпочав захват Алжиру, а купка торговців та місіонерів підштовхнули до експансії Індокитаю. Через нерівність в розподілі колоній, загострювалася боротьба між цими державами. Роками значного розширення французьких захоплень були 1800 - 1900 рр. Саме ці роки будуть висвітлені у нашій роботі.

Поступово, через війни з населенням Азії та Африки, попри постійні конфлікти з Англією та Німеччиною, було остаточно завойовано Північну Африку (Алжир, Туніс, Марокко), також французи заволоділи Сенегалом, Нігером, значною територією Сомалі, прибережною територією річок Конго й озера Чад. До 1860 р. площа загальної території була 0,2 млн миль, то через 20 років, французькі володіння розширилися до 3, 7 млн кв. миль., які населяли 56 млн людей. За час з 1880 до 1918 рр. була основана величезна колоніальна імперія Франції, друга за територією та кількістю населення після Британської.

На момент освоєння колоній, Франція бажала вичерпати усі їх багатства та можливості, у сільськогосподарській галузі. А колонії, які могли не витримати конкуренції, були приречені на знищення. Один із французьких істориків відмітив, що Франція не була зацікавлена у розквіті своїх колоній, через страх конкуренції своїм вітчизняним продуктам, й таким відношенням завдавали шкоди колоніям з їх власними ринками.

В більшості випадків французька влада використовувала політику прямого правління, при котрій армія та поліція насильно підкорювала тих, хто не бажав миритися з колоніальним пануванням. В той же момент, як і Португалія, Франція схилилася до політики асиміляції, в якійсь мірі слідуючи ідеям революції 1789 р., яка проголошувала рівність прав жителів метрополії і колоній. Але мало хто слідував цим ідеям; в Африці в кінці XIX початку XX ст. жителі тільки декількох міст Сенегалу, мали французьке громадянство і могли відправляти від свого міста по одному депутату у парламент Франції.

До кінця XIX століття колоніальна проблема у Франції стала вельми актуальною.

Політика Франції була агресивною і наполегливою, тому держава знайшла згодом істотні розміри в планетарному масштабі (всі колонії Франції склали 9% земної поверхні).

Завоювання Францією Африки почалося зі країн Магрибу, де навіть в 19 столітті був феодалізм з елементами родового ладу. Саме звідси почалися французькі колоніальні війни які згодом привели до володіння даною державою 40% всіх земель материка.

В кінці XIX – початку XX ст. Франція і Бельгія, ці вічні суперники, незважаючи на схожість культур і спільність мови, не були, як відомо, єдиними колоніальними державами. Кожна по-своєму намагалася випередити своїх конкурентів, хоча «захоплення територій в інших материках відповідав не стільки внутрішнім потребам європейських народів, скільки грошової жадібності керівних кіл в європейських державах». Боротьба великих держав за розділ Африки не обмежилася північною частиною материка. У 1876 р бельгійський король Леопольд II створив Міжнародну асоціацію для дослідження і цивілізації Африки. Справжня ж мета була захоплення басейну річки Конго. Однак у нього знайшлися конкуренти в особі французького уряду, також вирішив накласти руку на багатства Центральної Африки. На нижню Конго була послана експедиція на чолі з морським офіцером де Бразил, який заснував ряд французьких укріплених станцій. Бачучи, що Франція та Бельгія близькі до того, щоб захопити всі Конго, англійський уряд в початку 1884 р. уклав договір з Португалією, по якому визнавало її «права» на гирлі Конго. Іншими словами Англія передавала гирлі Конго, основною торговою артерією Центральної Африки, в руки держави, ще з XVII століття що була її супутником.

У цей час у Франції вдруге прийшов до влади Жюль Феррі, який вже провів захоплення Тунісу. Він заявив протест проти англо-португальського договору. Англо-французькі протиріччя перекидалися, таким чином, і в Центральну Африку, що не могло не розпалити ще більші суперечності між цими країнами.

Загалом, наслідки колонізації були негативними. здійснювався грабіж національних багатств, нещадна експлуатація місцевого населення і бідних колоністів. Торгові компанії завозили на захоплені території залежані товари масового попиту і продавали його за високими цінами. З колоніальних країн, навпаки, вивозилося цінну сировину, золото і срібло. Під натиском товарів з метрополій хирів традиційне східне ремесло, руйнувалися традиційні форми побуту, системи цінностей. Разом з тим, східні цивілізації все більше входило в нову систему світових зв'язків і підпадали під вплив західної цивілізації. Поступово відбувалося засвоєння західних ідей і політичних інститутів, створення капіталістичної економічної інфраструктури. Під впливом цих процесів відбувається реформування традиційних цивілізацій.

Список використаних джерел

1. Виппер Ю.В. История нового времени [Електронний ресурс] / Виппер Ю.В. – Режим доступу: <http://files.school-collection.edu.ru/dlrstore/1529cf51-ca5c-4132-92ce-a4c45010401c/Vipper3txt.pdf>.
2. Лависс Э. История XIX века [Електронний ресурс] / Э. Лависс, А. Рамбо. – Режим доступу : http://krotov.info/history/19/57/laviss_57.htm .
3. Субботин В. А. Французская колониальная экспансия в конце XIX в. [Електронний ресурс] / Субботин В. А. – Режим доступу : <http://madagascar-russia.narod.ru/index/0-245> .
4. Субботин В.А. Колонии Франции в 1870-1918 гг. Тропическая Африка и острова Индийского океана / В.А.Субботин. – М. : Наука, 1973 г. – 403 с.
5. Тарле Е. В. Очерки истории колониальной политики западноевропейских государств (конец XV - начало XIX в.) : Научное издание / Е.В. Тарле. – М. ; Л. : Наука, 1965. – 428 с.

УДК 327(477)(043)

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ*Тишлек В. М.,**студентка II курсу спеціальності «Політологія» Маріупольського державного університету*

Зовнішня політика України продовжує визначатися параметрами «української кризи», які були закладені ще в 2014 році і на початку 2015 року. Протягом 2016 року Україні, з одного боку, вдалося зміцнити свої позиції в сфері національної безпеки, а з іншого - наша держава не змогла поглибити відносини з ключовими партнерами. У 2017 році може ускладнитися міжнародне становище України у зв'язку з новою хвилею політичних потрясінь в ЄС і невизначеною зовнішньою політикою США за президентства Дональда Трампа. У свою чергу, Україна стане більш вразливою до тиску Росії, якщо Захід зменшить підтримку Києву в наступному році [2].

Мінський процес. У 2016 році Україна дійшла до роздоріжжя Мінського процесу, опинившись перед непростю дилемою: продовжувати виконання політичних частин Мінських угод під тиском зовнішніх гравців чи вийти з непопулярних положень цих угод під тиском громадськості. Київ обрав політику імітації виконання Мінських угод, яка дала змогу збалансувати залежність уряду від зовнішніх та внутрішніх факторів, виграти час та продовжити санкції проти Росії. Як наслідок, упродовж 2016 року не було досягнуто жодного значного прогресу в рамках Мінського процесу. Тим часом війна на Донбасі продовжує перебувати в стані конфлікту низької інтенсивності [1].

Натомість були певні досягнення у сфері імплементації безпекових положень Мінських угод за результатами періодичних зустрічей Тристоронньої контактної групи. Зокрема, у вересні 2016 року сторони домовилися про розведення військ та техніки у районах Золотого, Петрівського та Станиці Луганської. При цьому розведення вже завершилося у перших двох населених пунктах. Крім того, відбувся обмін кількох українських заручників, які утримувалися в російських місцях позбавлення волі чи у полоні ДНР/ЛНР, в тому числі - Надії Савченко, Юрія Солошенка і Геннадія Афанасьєва. Однак у полоні досі перебуває велика кількість громадян України, звільненню яких заважає позиція Москви, яка прив'язує обмін заручників до політичних поступок Києва.

Відносини України та ЄС. Україна розраховувала скористатися у 2016 році основними перевагами європейської інтеграції, які були досягнуті після 2014 року. Однак такі очікування України не виправдалися внаслідок збігу двох обставин – збільшення "втоми Європи від України" та безпрецедентного ускладнення системної кризи ЄС. Київ та Брюссель наблизилися до межі кризи взаємодовіри. Україні бракує ефективного стимулу з боку ЄС, необхідного для продовження реформ. Водночас Брюссель відвів відносинам з Києвом другорядне значення через внутрішні проблеми в ЄС [4].

У листопаді 2016 року у Брюсселі відбувся саміт Україна-ЄС, який приніс скромні результати з точки зору європейських прагнень Києва. Україні вдалося добитися фінансової допомоги в загальному розмірі €170 млн для реформи системи державного управління, боротьби з корупцією та зміцнення верховенства права. Іншим здобутком саміту стало підписання Меморандуму про взаєморозуміння у сфері стратегічного енергетичного партнерства, в якому Україні відведена роль ключового транзитного партнера. Натомість саміт Україна-ЄС не зафіксував жодного прогресу в питаннях завершення ратифікації Угоди про асоціацію та надання безвізового режиму.

У 2017 році очікується подальше зменшення інтенсивності відносин України з ЄС з огляду на бурхливі політичні тенденції в Європі: вихід Великої Британії з ЄС, вибори в Нідерландах, Франції, Німеччині, а також далекоглядні наслідки італійського референдуму щодо конституційних змін, який відбувся у грудні 2016 року [3].

Українсько-американські відносини. Незважаючи на другорядну роль України серед пріоритетів США, Вашингтон є головним стратегічним партнером Києва в протидії російській агресії. Так, за президентства Барака Обами США не ставили під сумнів продовження санкцій проти Росії. Крім того, протягом 2016 року США надали військово-технічну допомогу Україні в розмірі \$335 млн, яка була спрямована на тренування українських військовослужбовців, нелетальне озброєння та консультативну підтримку в реформуванні оборонної сфери. Також на території України були проведені багатонаціональні військові навчання Rapid Trident та Sea Breeze, в яких брали участь держави-члени НАТО [6].

Президентські вибори у США стали головним фактором невизначеності подальших українсько-американських відносин. Більшість української політичної еліти робили ставку на перемогу Гілларі Клінтон на противагу Дональду Трампу, якого в Києві вважали "проросійським" кандидатом через низку неоднозначних заяв щодо подій навколо України. Внаслідок таких необережних прорахунків Україні буде непросто вибудувати відносини з Адміністрацією Дональда Трампа.

Україна, як і весь світ, чекає перших кроків Дональда Трампа, аби дізнатися, наскільки зовнішня політика нового президента США відповідатиме його передвиборній програмі. Адміністрація 45-го президента США навряд чи приділятиме більше уваги Україні, ніж команда його попередника. Як наслідок, не виключається скорочення фінансової та військової допомоги Україні з боку США за президентства Трампа. Можливість геополітичної "змови" Трампа з Володимиром Путіним також є дискусійним питанням [5].

Список використаних джерел

1. Азиатский вектор Украины [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://sd.net.ua/2012/06/18/aziatskij-vektor-ukrainy.html>.
2. Апостроф [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://apostrophe.ua/ua/article/politics/foreign-policy/2016-12-31/minsk-bezviz-i-tramp-uspehi-i-provalyi-ukrainyi-na-mejdunarodnoy-arene/8991>.
3. Внешняя политика независимой Украины [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://ukrmap.su/ru-uh11/1094.html>.
4. Внешняя политика Украины [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://mirznani.com/a/247902/vneshnyaya-politika-ukrainy>.
5. Об Основных направлениях внешней политики Украины [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://cons.parus.ua/map/doc/0041397910/Ob-Osnovnykh-napravleniyakh-vneshnei-politiki-Ukrainy.html>.
6. Украина на современном этапе: тенденции развития внутренней и внешней политики [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://nofmo.ucoz.ru/_ld/0/9_1_obz_2006_II.pdf.

УДК 327..321.01(38)(043)

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНА ДУМКА У ПРАЦЯХ ДАВНЬОГРЕЦЬКИХ АВТОРІВ

Усенко Г. А.,

студентка I курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського державного університету

Ідеї Античної політичної думки мали значний вплив на Європу. Саме тут зародилася наука про політику, з'явилися реалістичні концепції влади, відокремленої від міфології, політичні ідеї набули форми теорій з притаманними їм ознаками цілісності, системності.

Актуальність зовнішньополітичної думки у працях давньогрецьких філософів полягає у тому, що сучасна політична наука спирається на фундамент політичної думки попередніх епох, зокрема на погляди філософів Античності. Політичні знання Давньої Греції є однією з

основ формування подальшої політичної думки. Метою і завданням данної праці є аналіз політичних поглядів в часи Античності та їх вплив на сучасну політику.

Суспільний поділ праці зумовив зростання продуктивності, суспільство було поділене на рабовласників і рабів, але з'явилась можливість певного шару людей, звільнитися від господарської діяльності і займатися виключно розумовою працею, створенням теорій суспільного устрою. Соціально-політичні уявлення в Давній Греції були віддалені від релігії та міфології, що дало змогу філософам мислити вільно, розглядаючи проблемне питання з різних боків. Античні уявлення про політичну сферу базувалися на універсалізмі: політичне ще не відокремлювалося від загального комплексу суспільних явищ, а суспільство – від держави. Саме тому активний розвиток політичних теорій був пов'язаний з потребою організації суспільства. Такою унікальною формою організації виступав поліс - місто-держава з нечисленним населенням і прилеглої до міста сільською місцевістю. У полісі займатися політикою мали право усі вільні громадяни, які завдяки голосуванню у народних зборах брали участь у вирішенні державних справ. У полісах йшла нескінченна боротьба між рабами і рабовласниками, а також всередині панівного класу за владу. Ця боротьба знайшла відображення в боротьбі різних течій філософської і політичної думки Стародавньої Греції. Так часто спостерігалися зіткнення прихильників демосу та аристократії. Демократичні процедури передбачали участь вільного чоловічого населення в роботі народних зборів і прийняття рішень, рівність громадян перед законом, право на заміщення виборної суспільної посади. Прихильники аристократичної течії вважали, що влада повинна бути в руках кращих людей, добродіємостю яких є мудрість, а не народу. Прибічниками цієї теорії були такі мислителі як Піфагор, Геракліт, Сократ. Прибічником "поміркованої" цензової демократії був Демокрит.

Піфагор прагнув виявити математичні характеристики, притаманні моральним і політико-правовим явищам, Піфагор і його учні першими почали теоретичну розробку поняття "рівність", яке є надзвичайно важливим для розуміння ролі права, як рівної міри нормування нерівних відносин і поведінки нерівних індивідів. На його думку, справедливість виражена у цифрі чотири, оскільки чотири — це перший квадрат, а сутність справедливості полягає у воздаванні рівним за рівне. При цьому, вони під рівністю розуміли мінливу мірку для кожного відповідного випадку, а не єдину мірку і загальний масштаб для всіх випадків. Законопослушність - це висока чеснота, а самі закони — велика цінність. Найбільшим злом піфогорійці вважали анархію, вони відзначали, що людина, за своєю природою, не може обійтися без керівництва і належного виховання. Згідно з позицією Геракліта, люди не рівноцінні один одному, не рівні між собою. Мислення — велике благо і воно об'єднує людей. Але більшість людей нерозумна, не розуміє сенсу того, з чим стикається. Тому він відкидає демократію, як правління "нерозумних", і вважає найкращою формою правління - правління "кращих". Він виступає за закон, і підкреслює, що "народ повинен боротися за закони, як за свої стіни".

Відчайдушним захисником ідеї компетентного правління і панування законів в організації полісного життя був Сократ. Він стверджував, що правити повинні люди-філософи, а саме правління — мистецтво, яке здатні сприймати лише "кращі" люди завдяки своєму народженню, вихованню і навчанню. Філософ Демокрит був прихильником демократії. Одностовість і морально-соціальна солідарність вільних членів поліса є, за Демокритом, найважливішою і необхідною рисою упорядкованої держави.

Платон стверджував, що потреба в державі і законах виникає через те, що більшість людей одними кращими зусиллями не можуть наблизитися до удосконалення. Держава ґрунтується на поділі праці між розрядами вільних громадян, яка забезпечує найкраще, найкорисніше для суспільства виконання кожним розрядом його спеціальної діяльності. В своєму проєкті ідеальної держави Платон розвинув план заснований на ліквідації для правителів і воїнів приватної власності, а також вчення про спільність жінок і про державне виховання дітей.

Аристотель розрізняє два види справедливості: розподіляючу та зрівнюючу. Розподіляюча справедливість — поділ загальних благ за заслугами, пропорційно внеску того чи іншого члена суспільства у спільну справу. Зрівнююча справедливість базується на арифметичній рівності, при цьому сферою застосування цього принципу є область цивільно-правових угод, відшкодування шкоди, покарання. Головним висновком з етичних досліджень Аристотеля є положення про те, що політична справедливість можлива тільки між вільними і рівними людьми, які належать до одного спілкування і мають на меті самозадоволення, самодостатність (автаркію). Тобто, політична справедливість є принципом політичної форми влади. Ці політичні знання стали основою для формування багатьох політичних апаратів країн по всьому світу.

Платон — один з найбільших мислителів не тільки античності, але й всієї історії філософії, політичних та правових вчень. Істинне пізнання — це пізнання буття, тобто світу ідей. Воно доступне тільки небагатьом людям — філософам. Натовп, за переконанням Платона, не може бути філософом. Ідеальна держава трактується як реалізація ідей і максимально можливе втілення світу ідей в земному суспільно-політичному житті — в полісі. Ідеальна справедлива держава — це досягнення тієї відповідності, яка існує між космосом в цілому, державою і окремою людською душею. Ідеальна держава Платона — це справедливе правління кращих. Платон поділяє природно-правове положення Сократа про те, що законне і справедливе — одне і те ж, оскільки в їхній основі лежить божественне, у Платона ще й ідеальне, начало. Правління філософів і дія справедливих законів для Платона в "Державі" — два взаємопов'язаних аспекти одного ідеального проекту. Його ідеї були в центрі уваги або мали визначальний вплив на формування політичних та правових поглядів ранньохристиянських та середньовічних авторів, Т.Мора і Т.Кампанелли, Спінози і Гобса, Монтеск'є, Вольтера, Дідро, Канта, Фіхте, Гегеля.

Епікур автор багатьох праць. За переконанням філософа, боги не втручаються ні в природний стан речей, ні в людські справи. Виходячи з цього, він обґрунтовує етичну автономію людини, яка, тільки завдяки пізнанню природи і розумному дотриманні її законів, може звільнитися від страху і марновірства і досягнути щастя. Етика — основна частина вчення Епікура. Вона являє собою ту ланку, яка пов'язує його фізичні та політико-правові погляди. Разом з тим, все вчення Епікура, в цілому, базується на його етичних ідеях. Провідним принципом етики Епікура є індивідуальне задоволення.

Полібій — видатний грецький історик і політичний діяч. Погляди Полібія на зміну державних форм, як їхнього кругообігу в рамках визначеного замкнутого циклу подій, формувалися під впливом концепцій Платона та Аристотеля. Історію виникнення державності і наступної зміни державних форм Полібій зображує, як природний процес, що відбувається згідно з "законами природи". Всього, згідно з Полібієм, є шість основних форм держави, які в порядку їхнього природного виникнення і зміни займають наступні місця в рамках їхнього повного циклу: царство (царська влада), тиранія, аристократія, олігархія, демократія, охлократія. Полібій вважає, що треба поєднувати принципи різних форм правління. У "змішаній" формі держави повноваження представників різних форм правління не об'єднуються в один початок, а, будучи розділеними, поєднуються і співіснують, взаємно стримуючи і врівноважуючи одне одного, чим стабілізують увесь державний лад.

Аналізуючи праці Юрія М.Ф., Бебик В.М., Винничук Л., Андрусика Т.Г., Карасевича А.О., Піча В.М., Логвінової В.Л., а також Себайна Д.Г., Торсона Т.Л., ми зробили висновок, що зовнішньополітична думка у працях давньогрецьких авторів становить необхідний ґрунт для сучасної політичної науки. В ході аналізу ми з'ясували, що мислителі давньої Греції зробили суттєвий внесок у розвиток політико-правових уявлень, у теоретичну розробку проблем держави і права. Це обумовило їхній помітний вплив на наступні покоління.

Вплив та значущість на світову історію духовної спадщини античної Греції, складовою частиною якої є політичні та правові знання, пов'язані з тим, що давньогрецькі філософи були першими в багатьох галузях людського пізнання. Це не тільки вагомий внесок

античних греків в історію філософської, політичної та правової думки, а ще й створений ними фундамент для формування ідей та концепцій у різноманітних сферах теорії та практики. Правові ідеї, концепції і поняття античної теорії стали основою всієї європейської політичної та правової думки.

Список використаних джерел

1. Андрусак Т.Г. Історія політичних і правових вчень: лекції / Т.Г. Андрусак. — 1999. — 304 с.
2. Бебик В.М. Політологія для політика і громадянина: Монографія / В. М. Бебик. — 2003. — 424 с.
3. Винничук Л. Люди, нравы и обычаи Древней Греции и Рима / Л. Винничук ; Пер. с пол. В. К. Ронина. — М. : Высшая школа, 1988. — 496 с.
4. Карасевич А. О. Історія політичної думки : навчальний посібник / А. О. Карасевич. — Умань : ФОП Жовтий О. О., 2013. — 651 с.
5. Логвина В.Л. Політологія. Навчальний посібник / В. Л. Логвина — К.: Центр навчальної літератури, 2006. — 304 с.
6. Піча В. М., Хома Н.М. Політологія / В. М. Піча — К., 2001.
7. Себайн Джордж Г., Торсон Томас Л. Історія політичної думки. — К., 1997. — 838 с.
8. Юрій М.Ф. Політологія. Підручник [Електронний ресурс] / М. Ф. Юрій. — Режим доступу: http://www.ebk.net.ua/Book/political_science/uriy_politologiya/zmist.htm.

УДК 327“-0001”:929Цезарь(043)

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ГАЯ ЮЛІЯ ЦЕЗАРЯ

Федоренко Ю. С.,

студентка I курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського державного університету

Гай Юлій Цезар (12.07.100 р. — 15.03.44 р.) – один з найвидатніших діячів античної історії. Він був різнобічно обдарованою особистістю і прославився як полководець, державний діяч, оратор і письменник. Саме Гай Юлій Цезар відіграв рішучу роль у падінні республіканського строю Риму та встановленні імперської влади. Цезар прогресував у римській політичній системі, почавши з посади квестора (69 р. до н.е.), та закінчивши посадою консула у тріумвіраті з Помпеєм і Крассом (59 р. до н.е.). Політична і військова діяльність Цезаря пов'язана з періодом римської історії, який характеризувався повстаннями, громадянськими війнами і ослабленням Римської республіки. Встановлення диктатури Цезаря поклало початок імперському влаштуванню Риму. На відміну від суланського режиму, котрий призвів до глибокої кризи, розвалу економіки і спустошення скарбниці, результатом цезарської диктатури став вихід з внутрішньої кризи, масштабні перетворення і економічний підйом республіки. Під час свого правління Цезар здійснював багато внутрішніх реформ та проводив активну зовнішню завойовницьку політику. Керівною ідеєю зовнішньої політики Цезаря було створення сильної та цільної держави, по можливості з природними межами. Це було його головною метою в усіх напрямках зовнішньої політики: як на Заході, Сході, так і в Африці. Його війни в Галлії, Німеччині та Британії були викликані задля поширення кордонів Імперії до океану з одного боку, та до Рейну – з іншого. Його план походу на гетів і даків доводить, що дунайський кордон також був у його планах. Одним з найважливіших напрямів у зовнішній політиці Юлія Цезаря була війна в Галлії і боротьба з германськими племенами.

Західна політика. До західного напрямку зовнішньої політики Юлія Цезаря відносять Галльську кампанію, війни з племенами германців і похід в Британію. Майже одразу після отримання посади консула Цезар розпочав так звану Галльську кампанію. Відносини між

галлами та римлянами завжди були напруженими, з того часу, як галли розграбували Рим у 390 році до н.е. Галли були одним з найчисленніших і сильних у військовому відношенні народів Європи, котрі населяли величезну територію сучасних Франції, Бенілюксу, Швейцарії та лівобережної Німеччини. Галльські військові походи Юлія Цезаря (58-50 рр. до н.е.) стали однією з найбільш масштабних, ефективних та історично значущих кампаній в історії Риму. Військові дії докладно описані Цезарем в його «Записках про галльську війну». Його дією у галльській кампанії була боротьба із племенем гельветів, яке масово почало міграцію до центральної Галлії із Швейцарії через північ Нарбонської Галлії [2]. Під час першого походу (58 р. до н.е.) Цезар розбив гельветів (чисельність яких, за його підрахунками, перевищувала 350 тис. чоловік), після чого переслідував їх в північному напрямку до Бібракти, де завдав їм вирішальної поразки і змусив повернутися на ті землі, звідки вони вийшли. Після перемоги над гельветами, Цезар здобув повагу майже всіх галльських племен. За їх проханням він вступив у війну із племенами германців на чолі з Аріовістом. Потім розгорнулись військові дії проти Аріовіста. Зайнявши Везонтіон (суч. Безансон), цезарево військо розбило свевів на схід від гірського хребта Vogez і витіснив їх за Рейн. Цезар дав зрозуміти, що бере під свій контроль рейнські кордони та землі едуїв і секванів [1]. Це викликало агресію з боку північно-східного племені бельгів. У 57 р. до н.е. Цезар пішов проти них походом. Після того як Цезар захопив плацдарм на іншому березі річки Аксони, белги та сусідні з ними племена підкорилися Риму, тільки нервії чинили опір, але згодом теж були розбиті. Також було жорстоко придушено опір племені адуатуків. Після цього приморські громади оголосили про покірність Риму. Однак згодом багато племен, включаючи приморські, порушили угоду і повстали проти римського панування. Але їх повстання було жорстоко і нещадно придушене. У 55р. до н.е. на території сучасного Бонна Цезарем було розпочато будівництво моста через Рейн, яке зайняло усього 10 днів. Однак за Рейном він не вступив в жодний великий бій, усі племена здалися чи втекли в ліси. Таким чином похід за Рейн закінчився усього за 18 днів майже без втрат у римському війську.

Під час повстань в Галлії на допомогу галлів переправлялися споріднені з ними племена британських кельтів. Юлій Цезар вирішує організувати похід проти кельтів і висадитися в Британії. Всього було здійснено дві експедиції, але всі вони були не дуже вдалі, та закінчилися лише фактичною виплатою данини з боку британських племен [3]. Кампанія 52 р. до н.е. ускладнилася тим, що до повсталих приєдналося плем'я арвернів на чолі з Верцінгеторіксом, який став вождем усіх галлів. Навколо них об'єдналося безліч інших народів, і повстання набуло загрозливих масштабів. Заключний етап кампанії відбувся під Алезією. Римляни розгромили галлів та вбили Верцінгеторікса. Бойові дії в Галлії тривали до 50 р. до н.е., але вони вже не носили відкритого характеру. Галлія була остаточно завойована.

Південна і Східна політика. Громадянська війна. Одразу ж після закінчення Галльської війни, для Цезаря почалась ще одна війна, протистояння між Помпеем і сенатом з одного боку, і Цезарем з іншого – Громадянська війна (49-45 рр. до н.е.). Італія була підкорена Цезарем майже без зусиль. Основні бої проходили в провінціях: Іспанія, на Балканах, в Малій Азії. Найважливіша подія кампанії – битва при Фарсали, в котрій помпеянське військо зазнало остаточної поразки. Помпей втік до Єгипту – Цезар слідував за ним. Єгипет на той момент представляв для Цезаря інтерес як джерело грошових коштів, необхідних для утримання армії. Римляни мали дуже малу армію в Олександрії, тому фактично опинилися у стані облоги і були змушені вести вуличні бої з антицезаріанськими силами. Однак, вчасно отримане підкріплення допомогло Цезарю перемогти. Він як представник Риму, виконуючи останню волю Птолемея Авлета, який заповідав римському народу не порушувати його волі, самостійно звів на престол Клеопатру і її молодшого брата, Птолемея XIV. Таким чином, Єгипет став фактично підконтрольним Цезарю, хоча він і не мав думки перетворювати Єгипет на одну з римських провінцій [5]. Під час Олександрійської війни Юлій Цезар заволодів західною Вірменією і напав на Кападокію.

У той час, як Цезар знаходився в Олександрії, зі Сходу прийшли повідомлення про те, що правитель Боспорського царства Фарнак, син Мітрідата VI Євпатора, прагне відродити Понтійську державу в її колишніх межах. Цезар вирушив до Малої Азії через Сирію та Кілікію. Після прибуття в Понт, Цезар згрупував свої сили для війни з Фарнаком. Фарнак був остаточно розгромлений у битві біля міста Зела – після чого втік. Завершивши справи на Сході, Цезар повернувся до Риму [2].

Через три місяці Цезар вирушає на чолі свого війська в Африку, де зміцнилися колишні прихильники Помпея, які об'єдналися з нумідійцями, очолюваними царем Юбою. В Африці Цезар знаходився в досить складній ситуації, оскільки це був незвичний для нього театр бойових дій, підкріплення затримувалися, крім того супротивник перевершував його за чисельністю. Вирішальною стала битва при Тапсе, в якій помпеянські і нумідійські війська були вщент розгромлені римлянами. Нумідія була перетворена на провінцію Нова Африка. Залишки помпеянців зібралися в Іспанії, де відбувся останній бій з Цезарем. 17 березня 45 р. до н.е. в битві при місті Мунді Цезар одержав тяжку перемогу над супротивником, оскільки бій був нерівний. Як пізніше зізнався сам консул – це була найважча його битва. Тепер війна була остаточно завершена.

Можна підсумувати, що зовнішня політика Цезаря ґрунтувалася на принципі вмілого чергування військових маневрів і дипломатичних ходів – Цезар не віддавав переваги якомусь певному інструменту ведення зовнішньої політики. Залежно від ситуації він міг блискавично розбити ворога на полі бою або ж досягти своєї мети шляхом переговорів.

Список використаних джерел

1. Записки Юлія Цезаря и его продолжателей / Гай Юлий Цезарь [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://royallib.com/read/tsezar_gay_yuliy/zapiski_yuliya_tsezarya_i_ego_prodogateley.html#0.
2. Ковалёв С. И. История Рима / С. И. Ковалёв [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/History/koval/.
3. Утченко С. Л. Юлий Цезарь / С. Л. Утченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ancientrome.ru/publik/article.htm?a=1359389000>.
4. Ферреро Г. Юлий Цезарь / Г. Ферреро [Електронний ресурс].— Режим доступу : <http://www.litmir.co/br/?b=177492&p=1>.
5. Этьен Р. Цезарь / Р. Этьен [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rulit.me/books/cezar-read-249672-18.html>.

УДК 327(410:44)''1618/1648''(043)

ТРИДЦЯТИЛІТНЯ ВІЙНА

Швайкіна О. О.,

студентка I курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

Говорячи про важливість і актуальність теми, відразу треба сказати, що тридцятилітня війна кардинально змінила хід подій всесвітньої історії та дала великий вплив на розвиток тенденцій міжнародних відносин, в першу чергу на європейській політичній арені. Особливо важливим для нас є вивчення Вестфальського миру, який став першим міжнародним конгресом в сучасних відносинах між всіма країнами [4, с.275].

У цій науковій праці ми ставимо перед собою таку мету:

- Проаналізувати та вивчити те, які були історичні передумови та причини початку цієї війни;
- Проаналізувати кожний період війни: основні битви та дипломатію країн-учасників;

- Ознайомитися з тим, як проходили конгреси в Мюнстері та Оснабрюці.

За основу цієї наукової праці взяті підручники та монографії радянських та західних істориків. Особливо варто відзначити монографію «Тридцатилітня війна», автором якої є радянський науковець Олексій, який дав цій події дуже об'єктивну оцінку. Дуже екстроперспективну оцінку дипломатії 1618-48 років дає Потьомкін «История дипломатии». Також існують документи того часу, які дають нам добре розібратися в темі.

Тема охоплює часові рамки з 1618 по 1648 роки, тобто роки тридцятилітньої війни.

Стосовно географічних рамок, війна охоплює такі території, як: Чехія, Німеччина, Франція та Данія.

Тепер, що стосується передумов. Тридцятилітня війна мала дуже серйозні історичні передумови, такі, як:

- Боротьба між германськими князями та імператором СРІ з другої половини XVI століття стала дуже напруженою;
- Йшла довга іспано-французька війна, дві сторони якої активно спонсорували військові дії в Німеччині;
- Іспано-голландська війна також мала вплив на тридцятилітню;
- Боротьба за гегемонію в Балтиці вплинула на те, що у війну вступили Данія та Швеція;
- Якщо судити об'єктивно, то боротьба Польщі та Росії також вплинула на цю війну. Найбільш об'єктивними причинами війни було те, що:

- На початку XVII століття всередині самої Німеччини були дуже серйозні соціальні проблеми та проблеми у відносинах між князями та імператором;
  - Вплинула історична ворожнеча між Бурбонами та Габсбургами.
- Тридцятилітня війна поділяється істориками на 4 основних періоди:
- Чеський період – 1618-23 роки;
  - Данський період – 1624-29 роки;
  - Шведський період – 1630-34 роки;
  - Франко-шведський період – 1635-48 роки.

У чеський період все починається з бунту в Чехії проти Габсбургів. Повстання підтримали Австрія, Угорщина, німецькі князі, Англія, Франція, Нідерланди; Габсбургів підтримали Іспанія, Польща та католицька церква. Повстання було придушене імператорськими військами.

У другий період проти Габсбургів виступили князі з північної Німеччини, Трансильванія, а також йшла допомога з Англії, Франції, Швеції та Голландії. Данія програла у цьому періоді і повинна була вийти з війни.

Третій період характеризується тим, що у війну вступає Швеція, а Франція все більш починає втручатися у внутрішні справи Німеччини, що призводить до четвертого періоду – відкритого вступу у війну Франції [4, с.275].

Четвертий період характеризується своїм затяжним типом, коли кожна країна-учасник намагалася отримати якомога більше привілеїв для себе.

15 травня та 24 жовтня були підписані мирні договори у Вестфалії, які поклали кінець Тридцятилітній війні.

Основні положення Вестфальського миру:

- Швейцарія та Голландія стали незалежними державами;
  - Кожен учасник брав положення релігійного договору 1555 року;
  - Відтепер, країни визнають відповідальність за будь-які військові дії, як частину свого суверенітету;
  - Швеція отримала Померанію;
  - Фактично, князі ставали тепер незалежними правителями своїх земель;
  - Франція отримувала Ельзас, Лотарингію, Верден, Туль та Мец.
- Значення Вестфальського миру:

- Були вирішені усі релігійні протиріччя;
- Швеція стала великою європейською державою;
- Отримавши Ельзас, Франція фактично панувала на Рейні;
- Було покладено край всім планам, претензіям і амбіціям династії Габсбургів [4, с.274].

У висновку хочеться сказати, що тридцятилітня війна була першою війною, яка охопила такі масштаби. В ході війни країни отримали великий досвід ведення дипломатії, була розроблена нова система міжнародних відносин, заснована на рівнозві сил. Новим лідером на міжнародній арені тепер була Франція.

Список використаної літератури

1. Алексеев В.М. Тридцатилетняя война. — Л.: Учпедгиз, 1961.
2. Ивонина Л. И., Прокопьев А. Ю. Дипломатия Тридцатилетней войны. — Смоленск, 1996.
3. Поршнев Б. Ф. Тридцатилетняя война и вступление в неё Швеции и Московского государства / Вебер, В. Г.. — М.: Наука, 1976.
4. Потемкин В.П. История дипломатии. Том 1. — М.: Государственное издательство политической литературы, 1959.
5. Семченков Я. С. Тридцатилетняя война 1618 - 1648 гг.. — М.: Рейтар, 2009.

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ТРАНСФОРМАЦІЇ

УДК 323(477)(043)

НАЦИОНАЛЬНАЯ ИДЕНТИЧНОСТЬ: ПРОБЛЕМЫ СОХРАНЕНИЯ И ТРАНСФОРМАЦИИ

*Кондратенко И. Д.,
студент II курса специальности «Политология» Мариупольского государственного
университета*

Страна - это ее народ. Лицо народа – это гражданское общество. Глаза же - национальная идентичность, уникальность. А руки – это правительство.

Каков же он, путь продвижения страны с сохранением лучшего и трансформацией в наилучшее: руки не должны завязывать глаза, а обязаны помогать им открыться!

Исторически сложилось так, что территории Украины находились под оккупацией различных земель, в связи с чем и появилось враждебное восприятие украинцев насчет любого государства в регионе. Оно воспринимается, как очередной оккупант.

В Украине слабое государство, но сильное гражданское общество. Одна из причин по которой у украинского народа не может быть царя. Он сам себе правитель. Сам себе слуга. Украина страна, которой нужен свой, особенный подход, отличный от других стран, в том числе и стран СНГ. Свой политический курс, учитывая исторические и национальные особенности.

При этом, стоит заметить, украинцы всегда давали волю национальному самосознанию. Несмотря на то, что даже между двумя мировыми войнами Украина не получила свою независимость, народ не терял свою самобытность. Взять всеми известные: «Русскую Троицу», «Кирилло-Мефодиевское братство», различные «Спилки», «Плуг» и т.д. В их создании и продвижении уже чувствуется неукротимость национального духа украинцев на протяжении долгого времени.

Это говорит только об одном – стойкой народной позиции.

Западные дипломаты забывают об этом факторе, и стараются наладить отношения с правительством, когда же терпят поражение, то идут к оппозиции, не получив результата и там, в следствии низкой народной поддержки, не могут добиться желанного результата и остаются ни с чем.

Не удивительно, что в Украине существует такое глубокое недоверие к политическим институтам: парламенту, оппозиции, президенту и даже СМИ, которое большинство украинцев считает подконтрольным правительству. Только четыре типа учреждений вызывают сегодня народное доверие: это церковь, волонтерские организации, армия и неправительственные организации. То, что в каком-то смысле регулируется обществом, а не манипулируется государством.

Складывается впечатление, что правительство страны существует отдельно от общества, а народ отлично от правительственных кругов.

То бишь, правовое государство функционирует отдельно от гражданского общества. Парадокс, но это так.

Как же так? Если говорить о гражданском обществе, то его элементы по сути сложились уже в Европе в восемнадцатом столетии.

К ним относятся: требование личной безопасности, принцип равенства каждого перед законом, право на частную собственность, право на частную жизнь, признание индивидуальных различий, и, конечно же, уважение к другому человеку.

В идее же правового государства можно выделить два главных элемента:

Это свобода человека, то бишь наиболее полное обеспечение его прав и свобод, и ограничение государственной власти правовыми нормами.

Государство должно гарантировать, что учреждения и иные структуры государственной власти будут обеспечивать ее наиболее полное соблюдение.

Кроме того, неотъемлемым элементом правового государства является демократия.

Откуда же тогда эта вечная борьба народа с правительством? В чем сущность такого конфликта, если же они выступают за общие идеи и ценности?

Для сохранения общества и государства, их объединения и единства, Украине нужно пройти две фазы. Первая – это становление гражданского общества, вторая – формирование национальной идентичности.

Формирование и сохранение национальной идентичности по своему курсу, не по примеру стран СНГ и многих других.

Нет никаких сомнений в том, что пока Украина не уйдет от «совка», полное возрождение национальной идентичности невозможно. Это первостепенная задача. Но, пока не будет налажена обратная связь с правительством, эти действия не принесут ожидаемого результата. От сильного гражданского общества формируется сильное государство, когда эти коммуникационные пути налажены, то и проявляется национальная идентичность и любовь к родине.

Сохранение или изменение национальной идентичности является составной адаптационного процесса, который предусматривает трансформацию самосознания, культуры и языка.

Украина независима в течении двадцати шести лет, но до сих пор не может сориентировать свой курс самобытного развития. В связи с экономическим упадком, наблюдается большой иммиграционный поток. Огромную роль в этом сыграли военные действия на территории Украины.

В украинском обществе утвердилось в целом негативное отношение к эмиграции. Феномен «социального сиротства», негативный образ нищего работника за рубежом. И тут, ко всему прочему, принятие безвизового режима. Не принято ли это для того, чтобы лишить украинцев восхваляемой национальной идентичности и сделав их рабами «демократии»?

В то время, как Израиль, воюющий с Палестиной более полусотни лет, собирает свой народ по всему свету, мы же «отпускаем» свое население на произвол судьбы. Что же это, неспособность правительственных кругов сформировать четкую позицию и политику государства, или же особенность украинского менталитета по принципу «моя хата с краю»?

И одно, и другое. Равнодушием мир не построить. Безразличием идентичность не сохранить.

Список использованной литературы

1. "Этнос. Идентичность. Образование" под редакцией В.С. Собкина, статья Т.Г. Стефаненко "Этническая идентичность и некоторые проблемы её изучения".
2. Де Токвиль А. Старый порядок и революция. - М.: Юниверс, 2000. - С. 20.
3. Козер Л. Функции социального конфликта. - М.: Идея-Пресс, 2000. - С. 53.
4. Э.Эрикссон "Идентичность: юность и кризис".

УДК 323.15(497.4=131.1)(043)

ІТАЛІЙСЬКА НАЦІОНАЛЬНА МЕНШИНА У СЛОВЕНІЇ

Мирошников Б. Р.,

студент ОКР «Спеціаліст» спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

Словенія стала першою країною, де було застосоване юридичне визнання прав конкретних національних меншин (які назвали «автохтонними»).

Стаття 5 Конституції Словенії говорить: «Держава захищає та гарантує права автохтонного італійського та угорського національних співтовариств».

Словенія ратифікувала 25 лютого 1998 року рамкову Конвенцію про захист національних меншин Ради Європи. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин Ради Європи була ратифікована Словенією 19 липня 2000 року [1].

Згідно з Конституцією Республіки Словенія від 23 грудня 1990 року, спеціальною статтею виділяються особливі права італійської національної спільноти. Їм гарантується досить широке коло прав (ст. 64), аж до встановлення спеціального представництва (один депутат у Державних зборах Словенії (ст. 80)).

Закріплені в Конституції особливі права італійської національної меншини є прикладом ефективного захисту прав представників меншин і їх громад в цілому, що не тягне за собою негативної дискримінації щодо інших громад. Захист прав громад національних меншин, передбачений статтею 64 Конституції, служить доповненням до гарантій здійснення спільних прав людини, якими користуються всі громадяни [2].

Згідно зі статтями 61 і 62 Конституції, і відповідно до прийнятої секторальної стратегії, представникам усіх національних меншин гарантується право зберігати і розвивати свою мову, культуру і національну самобутність.

Згідно зі статистичними даними офіційного перепису населення в 2002 році, італійців у Словенії налічувалось 2258 осіб, а 3762 людини вважали італійську своєю рідною мовою.

Етнічно змішаними районами в Республіці Словенія, які історично заселені італійською національною громадою, а словенська та італійська є офіційними мовами, є муніципалітети Копера, Изола, Пірана та Анкарана [3].

Згідно з правовою системою Республіки Словенія, італійська національна громада в Словенії організована в прибережній зоні держави несамоврядними співтовариствами італійської національності. Це є організація, яка співіснує з органами державної влади в муніципалітетах Копер, Изола, Піран і Анкаран, які є місцями проживання етнічних італійців.

Для італійської громади є важливими договір Осімо, підписаний у 1977 році. Це – двосторонні угоди між колишньою СФРЮ і Італійською Республікою. У 1991 році було підписано акт про «престолонаслідування», яким сторони зобов'язалися продовжувати дотримання цих угод. Договір Осімо також включає в себе основні положення Спеціального статуту, що містяться в додатку до Лондонського Меморандуму 1954 року.

Прибережне самоврядне співтовариство італійської національності має статус громадських організацій. Ці організації мають політичне представництво на місцевому рівні (тобто на рівні муніципалітету). У муніципалітетах Копер, Изола і Піран законодавчі акти передбачають, що один з заступників мерів міст є представником італійської спільноти. У муніципалітеті Анкаран вони мають щонайменше одного і не більше двох заступників мера [3].

Члени італійської спільноти є також в муніципальних радах, які обираються ними самими. Члени цієї спільноти мають також подвійне право голосу (загальне та специфічне) – на місцевому та національному рівні.

Члени італійської громади також обирають свого представника – одного депутата до Національних зборів Республіки Словенія.

Італійська національна громада має безліч товариств та інші культурні й освітні установи, що працюють на італійській мові. Це – початкові, середні школи, а також дитячі садки у Копрі, Ізолі та Пірані. Також для них була створена можливість для вивчення італійської мови в університетах Любляни та Копрі [4].

Члени італійської громади можуть також навчатися в університетах Італії (особливо, коли вони хочуть вивчати італійську мову в інших, немовних областях) і Хорватії (Рієка, Пула).

У 2005 році було відкрито італійський центр «Карло Комбі» з метою реалізації культурних заходів та ініціатив італійської громади в Словенії. Сенс полягає в тому, щоб підтримувати, заохочувати і розвивати ідентичність італійської громади, італійської мови і культури в історично населених регіонах.

Регулярні щоденні радіо– і телевізійні програми виробляються в державних телерадіокомпаніях Словенії, а також в Копері. Радіопрограми італійською мовою мають мовлення у регіонах, де мешкають представники італійської нацменшини 18 години на добу, 126 годин в тиждень. Телебачення італійською мовою у цих же регіонах складає 9,5 годин по вівторках, середах, п'ятницях, суботах і неділях, а також протягом 7,5 годин по понеділках і четвергах [5].

У подальшому, італійська національна меншина у Словенії може отримати ще більше прав. Дискусія про надання італійській громаді права на вільне використання італійської мови у діловодстві та сфері обслуговування триває ще з початку 2000-х років.

Окрім мови, у майбутньому можливе посилення співпраці між владою та італійською громадою щодо культурних та освітніх проєктів, які допоможуть італійцям у Словенії ще більше інтегруватись до культурного простору Італії. Але це може спричинити певні ризики – сепаратизм, посилення італійських амбіцій щодо Словенії, тощо.

Тому співпраця у рамках культурно-освітніх проєктів, без словенського фінансування – це повинно стати пріоритетом словенської влади на мабутні роки.

Список використаних джерел

1. Zakon o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2001-01-2046?sop=2001-01-2046>.
2. Italijanska, madžarska narodna skupnost v Republiki Sloveniji [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.jezikovna-politika.si/jezikovna-slovenija/jezikovne-skupnosti/italijanska-madzarska-romska-skupnost/>.
3. Ustavnopravno varstvo manjšinskih narodnih skupnosti v Sloveniji [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://revus.revues.org/1530>.
4. Antidiskriminacijska zakonodaja [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.mirovniinstitut.si/data/tinymce/Projekti/manjsine%20za%20maj sine/PPT%20prezentacija%20Lane%20Zdravkovic.pdf>.
5. Zaščita narodnih in etničnih manjšin v Republiki Sloveniji [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://dk.fdv.uni-lj.si/magistrska/pdfs/mag_celofiga-jerneja.pdf.

УДК 004.738.5:008(477)

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Сальнікова Н. В.,

к.і.н., доцент кафедри історичних дисциплін Маріупольського державного університету

Питання глобалізації та глобалізаційних процесів починаючи з кінця ХХ століття одна з найпопулярніших та затребуваних тем у сучасних дослідників, тому що в останні

десятиріччя картина сучасного світу і динаміка його розвитку почала постійно та принципово змінюватися під впливом процесів глобальних трансформацій.

Глобалізація складне та суперечливе явище, наслідки якого відчуваються на різних рівнях світової системи. Глобалізація як явище розповсюджується за межі економічних факторів і охоплює всі сфери нашого життя. В сучасних умовах, що диктує глобалізація спостерігається переазавантаження всіх сфер, особливо це стосується питань збереження національної ідентичності та національної держави.

Останнім часом картина сучасного світу почала стрімко та принципово змінюватися під впливом глобальних процесів, це насамперед пов'язано з війнами, а як наслідок цього масовими міграційними процесами. Складність та суперечність цих процесів пов'язано з наростанням глобальної взаємозалежності та взаємодії двох основних тенденцій: з одного боку - уніфікації життя, а з іншого боку - збільшення фрагментарності.

Україна процеси глобалізації переживає гостро у зв'язку зі своїм складним історичним минулим та геополітичним розташуванням на політичній карті світу. Інтерес до постійних наукових дискурсів та досліджень з приводу ідентичності України обумовлено ще й тим, що наша держава зазнала складні та великі потрясіння протягом досить тривалого часу.

На початку 90-х років Україна здобула свою незалежність, ці часи якраз припадають на посилення глобалізаційних тенденцій у сучасному світі, а також посилюються тенденціями самостійності в економічній, політичній, культурній сферах життя. Як держава, яка стала на шлях свого незалежного розвитку, Україна одразу опинилася в ситуації вибору свого геополітичного майбутнього. Це питання і на сьогодні важливе і треба чітко усвідомлювати і уявляти всі особливості глобальних тенденцій розвитку, оскільки від цього залежить майбутнє країни, її подальша перспектива існування. Необхідно чітко усвідомлювати вибір, кроки треба робити виважено, тому що від цих дій залежить майбутнє нашої держави та її роль, місце на світовій арені.

Процеси глобалізації впливають безпосередньо на ескалацію кризи національної ідентичності. Такі процеси як демократизація, економізація, інформатизація суспільства впливають на національну ідентичність.

Перманентність та полярність сучасного світового розвитку встановлюється в тому, що глобалізаційні процеси торкаються змін у сфері економіки, а також політичної, соціокультурних сфер життя. Сучасний світ та світові процеси стають мінливими та непередбачуваними.

Криза національної ідентичності в різних країнах проявляється в різних формах, але загальними тенденціями є такі явища як втрата історичної пам'яті своєї держави, заперечення національних символів, втрата віри в національний ідеал, знецінення історичних цінностей, все це приводить до руйнування та відмови від індивідуальності кожної держави.

Процеси глобалізації наполегливо проникають в національні культури, але цим процесам етноси намагаються перешкоджати та зупиняти їх, вони прагнуть зберегти свої внутрішні елементи життя - культуру, мову та релігію. В період глобальних трансформацій і змін поглиблюються питання національної ідентичності, пов'язані з прагненням етносів до самовизначення.

Для України питання національної ідентичності та подолання кризи культурно-цивілізаційної самоідентичності залишаються й досі суперечливими та складними.

Одним з кроків подолання кризи національної ідентичності це створення належного рівня життя своїх громадян та запровадження на державному рівні питань піднесення національної ідентичності та мультикультуралізму.

УДК 323.11 (477) (043)

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ: ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ТРАНСФОРМАЦІЇ

*Федосова М. І.,**студентка II курсу спеціальності «Політологія» Маріупольського державного університету*

Проблема становлення етнічної ідентичності у рамках молоді демократичної та незалежної країни — України — є на даний момент надзвичайно важливою. Як потрібний компонент соціальної ідентичності особистості, що відноситься до сфери усвідомлення, оцінювання та переживання своєї приналежності до конкретної етнічної групи, етнічну ідентичність можна розглядати як таку силу, що здатна об'єднати всіх представників цієї групи у одне ціле, мотивувати їх на досягнення актуальних цілей та сприяти культурному, інтелектуальному й економічному розвитку нації. Саме тому дослідження феномена етнічної ідентичності та її особливостей на території України, активне сприяння зростанню позитивної етнічної ідентичності, а також підняття престижності приналежності до національно-етнічної категорії «українець» повинні набути статусу пріоритетних у соціальній політиці нашої країни. Разом з тим, існують деякі бар'єри психологічного типу, які стають на шляху до зростання етнічної самосвідомості й етнічної ідентичності серед української нації. Перш за все, це образ «молодшого брата», який століттями вкорінювався у свідомість українців. Історичні обставини були не дуже сприятливими для розвитку українського етносу. Так, східні території сучасної України перебували у складі Російської Імперії, а самі українці вважалися низькою за статусом етнічною спільнотою меншості із характерними етнічними ярликами «малоросів», «хохлів» тощо. Схожою була ситуація із західними українськими землями, що входили до складу Речі Посполитої, а згодом — Австро-Угорщини, де місцеві жителі зазнавали з боку поляків приниження як за етнічною, так і релігійною ознаками. Таким чином, можна розглядати етнічний прототип українця XVIII – початку XX ст. (саме такий історичний період охоплюють автори філософсько-психологічних праць, присвячених аналізу т. зв. «української вдачі») як представника національно-етнічної меншості разом з тими наслідками, що з цього твердження випливають. Це насамперед стратегії підтримання позитивної етнічної ідентичності, які дають можливість зберегти позитивне ставлення до самого себе як представника певної етнічної категорії. Є.П. Белінська та Т.Г. Стефаненко виділяють дві основні стратегії: індивідуальну мобільність і соціальну творчість. Стратегія індивідуальної мобільності полягає у спробі змінити етнічну групу, з якою індивід себе ідентифікує, в результаті чого утворюється змінена етнічна ідентичність [1]. Наявність цієї стратегії, характерної для низької за статусом етнічної меншості, в історії української нації підтверджується численними фактами національно-етнічного перебіжництва з боку українців: прийняття російської ідентичності на територіях сходу, що супроводжувалось раціоналізацією типу «хоча я і малорос, але душею більший росіянин, ніж будь-хто інший», ополячуванням українців із західних земель, які виявляли погорду до своїх «колишніх» співвітчизників. На жаль, історії українського народу відома велика кількість таких випадків, що складають її т. зв. «чорні сторінки». Історики ж вбачають у цьому вияв українського комплексу меншовартості, індивідуальна перемога над яким означала зміну суб'єктивної етнічної приналежності.

Слід розглянути й інші, такі як фактор територіального розмежування та національної еліти. Територіальне розмежування як знання територіальних меж розповсюдженості представників свого етносу вважається однією з умов формування етнічної свідомості, етнічної самосвідомості та похідної від них етнічної ідентичності. Разом з тим, внаслідок перебування українських територій у складі двох імперій — Російської й Австро-Угорської — українське населення відзначалося територіальною дифузністю, що, врешті-решт, призвело до появи локального територіального розмежування і, зрештою, локальної етнічної

самосвідомості та ідентичності. В. Янів у своїй праці «Українська вдача і наш виховний ідеал» [2] звертає увагу на те, що українське населення представлене селянами землеробами. Більше того, впродовж періоду від XVIII ст. і до 1926 р. близько 96% українського населення становили селяни. М. Гримич [3] продовжує цю думку наголошуючи на відсутності у зв'язку з цим національної еліти, яка б формувала національну ідеологію, національну ідею, яка би стала «цементуючою» силою, яка б змусила кожного українця усвідомити себе представником єдиного українського народу. Натомість, за свідченням авторів, серед українського населення переважала локальна ідентичність (інтерес до справ свого села), або психологічна замкнутість у межах власної домівки та членів власної родини. За умови перебування України у складі Радянського Союзу ситуація дещо змінилася. Пропагування єдиної нації — радянського народу і, таким чином зрівняння у правах і соціальному статусі представників різних національно-етнічних груп призвели до активної самоідентифікації українців із даною категорією. Таким чином, в результаті проведеного П. Ігнатенком і В. Павленко [4] у 1986 р. психологічного дослідження виявлено, що радянська ідентичність на той час була домінуючою у порівнянні з такими видами ідентичності як етнічна, громадянська, європейська та загальнолюдська [5]. Можна припустити, що радянська ідентичність усувала комплекс української меншовартості, оскільки, навіть якщо російський і залишився основним еталоном соціальної диференціації та порівняння, вона дозволяла здійснювати соціальне порівняння з тими етнічними групами, що значно відрізнялися від прототипу російської, а отже і «радянської» людини і суб'єктивно були зараховані до більш низького соціального статусу. Однак, саме у середовищі українців згодом зародився той вогонь бунту і протесту, який згодом набув поширення серед усіх «радянських» народностей і призвів до розвалу Радянського Союзу. Які ж фактори спричинилися до того, що українці відмовилися від ідентифікації з «єдиним радянським народом» та підштовхнули до пошуків власної етнічної ідентичності? Можливо, це зростання соціального статусу українців за умови відсутності дискримінації за ознакою етнічного походження, а, можливо, небажання повного розчинення автентичної української культури, її дифузії із радянською культурою. Так, чи інакше, у 1991 р. (рік отримання Україною суверенності та незалежності) відмічено зростання значення етнічної приналежності. Можна припустити, що значна частина українського населення досить боляче пережила трансформацію радянської ідентичності в етнічну, тим більше що вона була пов'язана з кардинальними соціальними, економічними, правовими та іншими змінами, що мали місце після розпаду СРСР. І знову ж таки певні обставини вплинули на етнічну ідентичність українців у бік зниження її значимості. Можливою причиною такого спаду є розчарування в результаті неспівпадіння очікуваних у межах молоді незалежної держави — України — соціальних змін із реальним станом справ, який призвів до тотальної соціально-економічної незабезпеченості населення та проблеми виживання за цих умов певних слоїв населення (пенсіонерів, працівників бюджетних організацій та інших).

Ще один важливий аспект трансформації етнічної ідентичності у населення України — віковий показник. Умовно можна поділити українське населення на три групи: люди пенсійного віку (60 і більше років), особи віком від 30 до 60 років і молодь віком 15-30 років. Кожну з цих груп можна наділити своїми притаманними їм ознаками у формуванні/трансформації етнічної ідентичності. Так, наприклад, найважчою такою трансформацією є для осіб пенсійного віку. У деяких випадках можна говорити навіть про подвійну трансформацію етнічної ідентичності. Це насамперед стосується українців із західних регіонів, куди радянська влада прийшла у 40-ві рр. XX ст. Ті з них, що на той час досягли повноліття (а отже, у більшості випадків можна говорити про сформовану етнічну ідентичність), зазнали трансформації української етнічної ідентичності у радянську. Згодом, станом на 1991 р., радянська ідентичність втратила свою актуальність, і вони були змушені звернутися до етнічної ідентичності. Це зумовило численні внутрішні конфлікти та проблеми із адаптацією до нової ситуації. По-перше, люди похилого віку (і станом на 1991 р. особи перед пенсійного віку) виявилися ізольованими від активної участі у розбудові нової

держави; по-друге, вони відчували свою соціальну незахищеність, оскільки це нова держава була не в стані забезпечити повноцінне задовільнення їх основних потреб, що не могло не викликати різьочого розчарування в незалежній Україні, що, в свою чергу, відбилося на динаміці етнічної ідентичності, відмові сприймати етнічну ідентичність як компонент власної Я-концепції, а також бажання повернення «радянських» часів. Друга група — особи віком від 30 до 60 років — навпаки, брали активну участь у становленні молоді України. Саме цей віковий прошарок відчув на собі всю відповідальність як за долю своєї країни, так і за майбутнє своїх дітей у ній. Разом з тим кожне досягнення, кожний новий крок у зростанні соціально-економічного статусу України сприймався як свій власний, і навпаки. Тому можна припустити, враховуючи вищезазначені обставини, що процес трансформації радянської ідентичності в етнічну виявився відносно безболісним. Третя група, яка включає осіб віком 15-30 років, дещо відрізняється від двох попередніх. По-перше, тут слід говорити лише про формування етнічної ідентичності, а не про її трансформацію, оскільки у 1991 р. вони ще були юнаками, етнічна ідентичність яких проходила в умовах зростання протесту проти радянської влади, відкритих виступів і демонстрацій, а також тріумфу з приводу отримання незалежності України та хвилі українізації у перші її роки існування. Разом з тим, вони «пожинали» й гіркі плоди незалежного існування української нації, відчуваючи деяке розчарування в ньому. Слід також зазначити вплив, який був здійснений на трансформування етнічної ідентичності цього покоління у зв'язку із «проривом» величезного потоку інформації на теренах пострадянського простору, і на українських теренах зокрема, що зумовило дещо некритичне прийняття у власний світогляд елементів інших культур (особливо американської). Особливу підгрупу у зазначеній вище групі становить студентська молодь, на основі результатів дослідження якої можна прогнозувати вектор розвитку українського соціуму у наступні 20-30 років з уваги на те, що саме студентська молодь є основою майбутньої національно-етнічної еліти, відповідальної за розробку та поширення національно-етнічної ідеології. Сучасна орієнтація української держави на співпрацю із країнами Євросоюзу детермінує відкритість у контактах із представниками держав Західної Європи. Не слід оминати увагою й численні факти тимчасової чи довготривалої еміграції громадян України з метою заробити. У пошуках більш комфортного й матеріально забезпеченого життя деякі з них готові відмовитися від власної етнічної ідентичності заради покращення свого соціального та економічного статусу. Тому слід говорити про економічні показники України як одні з найголовніших чинників, які впливають на значимість і престижність сприйняття кожним індивідом своєї етнічної приналежності.

Таким чином, можна зробити висновок, що роль національної ідентичності для народу вкрай важлива. Тільки та нація, яка знає своє походження та не соромиться його – має майбутнє. Україна на сьогоднішній день має проблеми такого характеру, і на мою думку, якщо ми зможемо подолати фінансову кризу та закінчити війну – велика кількість українців повернеться додому. Таким чином ми збережемо нашу національну ідентичність і не дамо їй трансформуватися.

Список використаних джерел

1. Белінська О.П., Стефаненко Т.Г. Етнічна соціалізація підлітка. – М.; Воронеж: «МОДЭК», 2000. – С. 30-52.
2. Янів В. Українська вдача і наш виховний ідеал. – Мюнхен-Тернопіль, 1992. – 29 с.
3. Гримич М. Традиційний світогляд та етнопсихологічні константи українців. – К., 2000. – 381 с.
4. Див.: Гнатенко П.І., Павленко В. Ідентичність: філософський і психологічний аналіз.
5. Див.: Гнатенко П.І., Павленко В. Ідентичність: філософський і психологічний аналіз.

ПІВДЕННО-СХІДНИЙ РЕГІОН УКРАЇНИ В УМОВАХ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ НАУКИ

УДК 323

ВИМОГИ ДО ОТРИМАННЯ СТАТУСУ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНОЇ ОСОБИ В УКРАЇНСЬКОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Трофименко А. В.,

*к.політ.н., ст. викладач кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики
Маріупольського державного університету*

Політико-правовий статус внутрішньо переміщеної особи (ВПО) є новим для українського законодавства, його поява обумовлена виникненням нової категорії осіб, що внаслідок анексії Криму та військових дій на сході країни були вимушені покинути місця свого проживання. Сьогодні кількість таких осіб складає біля 3 відсотків населення та продовжує зростати, крім того, серед вимушено переміщених громадян більшу частку складають інваліди, люди похилого віку, неповнолітні, тобто соціально вразливі категорії населення. У результаті вимушеного переміщення ці люди зіштовхуються з низкою проблем, таких як пошук житла та засобів до існування, реалізація прав громадянина, відновлення втрачених документів, доступ до інформації тощо. З метою вирішення проблем ВПО державними органами України було розроблено та ухвалено низку нормативно-правових документів, які визначають порядок отримання статусу внутрішньо переміщеної особи, встановлюють права, обов'язки та пільги цієї категорії громадян.

Вимоги до отримання статусу внутрішньо переміщеної особи до національного законодавства було введено з прийняттям Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 20 жовтня 2014 року, який у сучасній редакції визначає внутрішньо переміщену особу наступним чином: «громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру» (стаття 1) [4].

Зазначений закон постановляє, що для набуття статусу ВПО та користування належними їй правами та пільгами необхідно оформити довідку про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи. Підставою для оформлення такої довідки є проживання на території, де має місце військовий конфлікт, тимчасова окупація, прояви насильства, порушення прав людини чи надзвичайна ситуація (стаття 4) [4].

На додаток до закону Кабінетом Міністрів України було ухвалено Порядок оформлення і видачі довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи (Постанова КМУ № 509 від 1 жовтня 2014 р.), згідно якого для отримання довідки особа має подати заяву до «структурного підрозділу з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві держадміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі утворення) рад» [5].

Форму заяви для отримання зазначеної довідки затверджує Міністерство соціальної політики. Ця заява повинна містити таку інформацію про заявника:

- прізвище, ім'я та по батькові;
- громадянство;
- дата та місце народження;
- стать;

- відомості про малолітніх, неповнолітніх внутрішньо переміщених осіб, які прибули разом з ним (у разі необхідності);
- відомості про зареєстроване та фактичне місце проживання;
- адреса, за якою з особою може здійснюватися офіційне листування або вручення офіційної кореспонденції, та контактний номер телефону;
- обставини, що спричинили внутрішнє переміщення;
- декларацію особи про її непричетність до скоєння злочинів або співучасті у злочинах;
- відомості про житлові, соціальні, медичні, освітні та інші потреби [5].

Разом із заявою особа має представити документ, що посвідчує особу та підтверджує громадянство України [5]. У разі відсутності відмітки про реєстрацію місця проживання на території збройного конфлікту заявник має підтвердити факт проживання на такій території. Для цього слід надати докази, якими можуть бути військовий квиток з відомостями про проходження військової служби, трудова книжка із записами про здійснення трудової діяльності, документ, що підтверджує право власності на рухоме або нерухоме майно, свідоцтво про базову загальну середню освіту, атестат про повну загальну середню освіту, документи про професійно-технічну освіту, документ про вищу освіту (науковий ступінь), медичні документи, фотографії, відеозаписи тощо [4].

Національне законодавство також окремо визначає механізм оформлення довідки про взяття на облік ВПО для неповнолітніх осіб. Так, вищезгаданий Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» було доповнено в частині вимог до отримання статусу ВПО неповнолітніми особами після ухвалення Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення соціального захисту дітей та підтримки сімей з дітьми» від 26 січня 2016 року. Згідно внесених доповнень «кожна дитина, у тому числі яка прибула без супроводження батьків, інших законних представників, отримує довідку про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи». Неповнолітні діти мають подати заяву особисто, а малолітні діти – через законного представника. У разі якщо малолітня дитина прибула без супроводження законних представників, таку заяву може подати її родич або представник органу опіки та піклування за місцем перебування такої дитини. Разом із заявою має бути представлено свідоцтво про народження дитини, документ, що посвідчує особу законного представника, або документи, що підтверджують родинні стосунки між дитиною і заявником, якщо заявником є родич. Від імені дитини, влаштованої до дитячого закладу, закладу охорони здоров'я або закладу соціального захисту дітей на повне державне забезпечення, таку заяву подає керівник відповідного закладу, ним також мають бути представлені документ, що підтверджує його повноваження, та документ, що підтверджує факт зарахування дитини до цього закладу [3].

Термін розгляду заяви може відрізнятись. У разі наявності документу, що містить відмітку про реєстрацію місця проживання на території збройного конфлікту, довідка про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи або рішення про відмову у видачі довідки видається заявнику в день подання заяви. У разі відсутності такої відмітки та підтвердження факту проживання на такій території іншими вищезазначеними документами, термін розгляду заяви складає не більше 15 робочих днів (п.7 ст.4) [4].

У результаті розгляду заяви відповідний орган у зазначений строк видає довідку про взяття на облік ВПО або про відмову у видачі довідки з обов'язковим зазначенням підстави відмови, яке підписується керівником цього органу. Підставою для відмови можуть бути наступні випадки:

- 1) відсутні обставини, що спричинили внутрішнє переміщення;
- 2) у державних органів наявні відомості про подання завідомо неправдивих відомостей для отримання довідки;
- 3) заявник втратив документи, що посвідчують його особу, до їх відновлення;
- 4) у заявника немає відмітки про реєстрацію місця проживання на території адміністративно-територіальної одиниці, з якої здійснюється внутрішнє переміщення, та

відсутні докази, що підтверджують факт проживання на території адміністративно-територіальної одиниці, з якої здійснюється внутрішнє переміщення, визначені частиною сьомою цієї статті;

5) докази, надані заявником для підтвердження факту проживання на території адміністративно-територіальної одиниці, з якої здійснюється внутрішнє переміщення, не доводять факту проживання заявника на території зазначеної адміністративно-територіальної одиниці (п.10 ст.4) [4].

У разі відмови в оформленні довідки особа може повторно звернутися із заявою, або оскаржити рішення про відмову в судовому порядку.

Першочергово строк дії довідки про взяття на облік ВПО складав шість місяців, але з набуттям 13 січня 2016 року чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення гарантії дотримання прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» ця довідка діє безстроково [2]. Підставою для скасування дії довідки є обставини, за яких внутрішньо переміщена особа подала заяву про відмову від довідки; скоїла злочин; повернулася до покинутого місця постійного проживання; виїхала на постійне місце проживання за кордон; подала завідомо недостовірні відомості (ст. 12) [4].

Для обліку осіб із зазначеним статусом законом передбачено створення Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб (ст. 4) [4]. Цей реєстр було запущено в тестовому режимі Міністерство соціальної політики з 1 серпня 2016 року. До бази даних має вноситься така інформація: прізвище, ім'я, по батькові, громадянство; дата, місце народження; стать; документ, що посвідчує особу; номер довідки, дата її видачі та назва органу, що її видав; відомості про останнє зареєстроване місце проживання внутрішньо переміщеної особи та її фактичне місце перебування; адреса, за якою із внутрішньо переміщеною особою може вестися офіційне листування або вручення офіційної кореспонденції, та номер телефону; відомості про житлові, соціальні, медичні, освітні та інші потреби внутрішньо переміщених осіб, стан їх забезпечення; відомості про виплачені особі грошові кошти. Для ідентифікації в зазначеній базі даних може міститися фотографічне зображення [5]. Проте, варто зауважити, що досі дані реєстру є закритими для публічного доступу.

Не дивлячись на досить чітке визначення механізму отримання статусу ВПО в українському законодавстві шляхом оформлення довідки про взяття на облік, сьогодні існує низка проблем у правозастосуванні визначених вимог. Слід звернути увагу на неузгодження положень законів та підзаконних актів, наприклад, положення про безстроковість довідки, внесені до закону в січні 2016 р. ігнорувалося органами, що їх видавали, через відсутність такого положення в постановах Кабінету Міністрів. Крім того, працівники Державної міграційної служби (ДМС) згідно цих же змін до закону не мають більше ставити штамп про реєстрацію місця проживання на довідках, проте органи соціального захисту розглядали довідку без такого штампу як недійсну, керуючись нормами постанов уряду, а не акту вищої юридичної сили (законом). Порушення прав внутрішньо переміщених осіб у зв'язку з невизнанням довідок без відміток ДМС припинились тільки після внесення відповідних змін до постанов Кабінету Міністрів у червні 2016 року [1].

Отже, згідно положень національного законодавства отримати політико-правовий статус внутрішньо переміщеної особи можливо лише шляхом оформлення довідки про взяття на облік ВПО, після чого така особа може користуватися правами та пільгами, що їй гарантуються державою. Після внесення низки змін на основі проблем, що виникали у застосуванні правових норм у цій сфері, сьогодні механізм оформлення такої довідки є максимально спрощеним, а закони та підзаконні акти досить чітко прописують його етапи. Проте, основною проблемою залишається застосування нормативних положень на практиці, у першу чергу, через неузгодженість між собою нормативно-правових актів різного рівня, а також відсутність на практиці ефективної системи обліку внутрішньо переміщених осіб, доступної громадськості, яка передбачена законом.

Список використаних джерел

1. Права внутрішньо переміщених осіб / Благодійний фонд «Право на захист» // Українська гельсінська спілка з прав людини [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://helsinki.org.ua/prava-vnutrishno-peremischenyh-osib>.
2. Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення гарантій дотримання прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 24 грудня 2015 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/921-19>.
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення соціального захисту дітей та підтримки сімей з дітьми : Закон України від 26 січня 2016 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/936-19/paran114>.
4. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20 жовтня 2014 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1706-18/page>.
5. Про облік внутрішньо переміщених осіб : Постанова Кабінету Міністрів України № 509 від 1 жовтня 2014 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/505-2014-%D0%BF>.

УДК 323.173 (045)

EXOGENOUS INFLUENCE ON SEPARATIST PROCESSES IN UKRAINE

Рябінін Є. В.,

к.політ.н., доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Маріупольського державного університету

It is believed that separatism is a purely internal phenomenon. There is a number of internal factors that contribute to strengthening separatist processes in a particular region. However, while analyzing internal factors, exogenous factors should also be taken into account. In this regard the forefront geopolitical interests of powerful neighboring states that are interested in weakening or disintegration of the state to strengthen their position in the region or increasing their state territories by occupying a part of the neighboring state.

The exogenous influence has two methods – hard and soft. Hard one could be realized by military intervention. Soft support can be shown in the following way: economic (funding fight, financing NGOs), technical (weaponry), humanitarian (networking with ethnically related people in culture, science and education, funding educational programs, research projects, internships, support in the international arena, condemning the central government/rebellious region in world organizations UN, OSCE, constructing the same religion objects (Orthodox / Catholic churches, Muslim mosques), information (demonization of the central government).

Before the political and then military crisis that started in Ukraine we could observe four regions that could in this or that way feel external influence. But after the military conflict had started (hard influence) there are two regions, namely Bukovina and Transcarpathia, in which mild exogenous influence from neighboring states (Hungary and Romania) potentially may develop.

So, let's consider the problems of these two regions. In Ukraine there are 163,100 Hungarians or 0.3% of the total population in the Transcarpathian region - 151,500, the educational process in 103 schools is in Hungarian. In 2004, Uzhgorod Hungarian gymnasium was opened [7, p.36].

The region also has 87 libraries, where 408,000 copies of books are in Hungarian, 76 cultural clubs, 395 amateur cultural groups, Hungarian Theatre named after Dyuly Iyesha in Beregovo. More than 60 monuments and memorials to Hungarian political and cultural figures have been erected. 12.8% of regional, local and district councils deputies are Hungarians. There are 13

periodicals, 13 regional associations, Democratic Union of Hungarians of Ukraine functions at the national level [7, p.37].

In Ukraine there are about 50 Hungarian associations, 28 of them are in Transcarpathia. Among the most numerous are the Democratic Union of Hungarians of Ukraine – 10 thousand members, the Society of Hungarian culture in Transcarpathia – 22 thousands. Society of Hungarian intellectuals in Transcarpathia - 1500 people, The Forum of Hungarian Organizations in Transcarpathia – 10 thousands, Transcarpathian Hungarian pedagogical Society – 1200 , Transcarpathian Hungarian scientific Association – 79, Transcarpathian Hungarian community of students and young researchers – 90, Union of Hungarian journalists of Transcarpathia – 862, Transcarpathian Hungarian Association of Scouts – 500, the Union of Hungarian librarians Transcarpathia – 124 , Transcarpathian Hungarian Society for health care workers – 94, the Forum of Hungarian organizations of Transcarpathia, Transcarpathian Association of Hungarian entrepreneurs [2, p.236].

It is possible to get higher education in Hungarian in Beregovo Pedagogical Institute, Uzhgorod National University, Mukachevo Pedagogical Institute. Some Hungarian national organizations actively and openly put forward political demands as for creation of Hungarian autonomy [5].

In 2010 Hungary adopted amendments to the citizenship law according to under which the Hungarians all over the world are eligible to apply for Hungarian citizenship under simplified conditions. Hungary gives their passports to citizens of Ukraine, despite the ban on dual citizenship in Ukrainian legislation. Besides sometimes it is possible to hear from Hungarian politicians thoughts that some historically Hungarian land must be returned to Hungary.

Another region, which is influenced by the neighboring state is Bukovina, namely Chernovtsy region.

In the 1991 the majority of Bukovina population voted for Ukraine's independence at the referendum. Referendum was preceded by sharp ideological struggle, in which anti-Ukrainian forces were very active. They tried to agitate residents of Moldovan and Romanian villages to vote against the independence of Ukraine. The situation is complicated by the fact that the part of some political forces of neighboring country put forward territorial claims to Ukraine, there were calls for the transfer of Chernovtsy region to Romania [3, p.300]. In 1993, the Romanian Foreign Ministry sent a note to Kyiv, which declared the Treaty on the regime of the Soviet-Romanian state border in 1967 to be illegal and then in 1994 in Bucharest denounced the treaty altogether. Since then, de facto Romania does not recognize the post-war division of Europe, claiming a part of Ukrainian territory. While in 2003, Ukraine signed a basic agreement with Romania concerning Romanian-Ukrainian state border, cooperation and mutual assistance on border issues, which confirmed the line of the state border determined in 1961 (it opened Romania's road to NATO and EU). The agreement was signed for 10 years, with the right of further extension every 5 years. However, today we hear from leading Romanian politicians statements that contradict the contents of this document [6].

The situation in the region is significantly complicated by the territory claims put forward by radical organizations supported by influential political parties of Romania and the hierarchs of the Romanian Orthodox Church. Finally they found strong political support from Government and Parliament of Romania. Under such conditions, some leaders and activists of the Romanian community launched a propaganda action designed to study the possibility and feasibility of separating the Chernovtsy region of Ukraine with the subsequent addition of this territory to Romania, or at least to confirm the "unlawfulness" of being a part of Ukraine with the need for further review of the situation. This activity is a threat to national sovereignty and territorial integrity of Ukraine, has caused increasing tension in relations between the major ethnic communities of the region, especially between Ukrainians and Romanians. The threat of separatism began to lose political relevance, which, however, does not mean its complete elimination as a potential danger to regional stability. Indeed, in present-day Romania influential those political forces remain which consider the current borders of Romania as temporary. These forces are

important in the parliament, the main political parties, influential media and various structures of civil society, the Romanian Orthodox Church. The idea of Greater Romania is deeply rooted in the political consciousness of a large part of the Romanian national elite, and to some extent citizens. It became part of the national myth of Romanians "sacred" part of their national and state identity [4, p.16].

When the political crisis started in Ukraine (in late 2013 - early 2014), irredentist statements in Romania began to sound more frequently. Romanian "Adevarul" daily newspaper called on national authorities to "protect compatriots residing on the territory of Ukraine" and occupy "former Romanian territory" - Northern Bukovina, Hertsevskiy District and Southern Bessarabia. Romanian edition writes further: "Ukraine is an artificial, heterogeneous state that emerged from the ruins of the Soviet Union, with almost 24 years of history, for which Romania has the largest territorial claims, can be divided into two parts in the nearest future and slip to a real civil war" [1].

So, as for Romania and Hungary, these two countries have been investing in the development of the Hungarian and Romanian irredentism that in the future may serve as a pretext for such an event that took place in 2014 in Crimea.

Thus, it should be noted that the use of soft power by states bordering Ukraine and in which a large number of ethnic Hungarians, Romanians and Russians reside can be a factor of influence on the formation of cultural and ethnic identity above population, which can lead to catastrophic consequences for Ukraine such as the Crimea situation. Therefore, on the one hand state leaders must minimize cultural exogenous influence on the citizens of Ukraine without violating their civil rights, on the other hand, create such a situation when ethnic minorities would feel comfortable and safe in Ukraine.

Список використаних джерел

1. В Румынии уже заговорили о возвращении "своих" земель в Украине [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://vesti.ua/strana/34563-v-rumynii-uzhe-zagovorili-o-vozvrahenii-svoih-zemel-v-ukraine>
2. Гетьманчук М., Грищук В., Шипка Н. Угорська національна меншина в Україні: правові засади політичної суб'єктності: Монографія / М.Гетьманчук, В.Грищук, Н.Шипка – Львів: ЛьвДУВС, 2008. – 408 с.
3. Костишин С. Буковина: історичний нарис / С.Костишин. – Чернівці: Зелена Буковина, 1998. – 416 с.
4. Круглашов А. Відповідно до європейського рівня можливостей / А.Круглашов // Політика і час. – 2005. – №5. – С.15-26.
5. Семенов А. Венгерський сепаратизм в Закарпаття - угроза національній безпеці України / А.Семенов [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dc-summit.info/temy/bezopasnost/2190-vengerskij-separatizm-v-zakarpate.html>
6. Тимчук Д. Румунія проти України: сценарії воєнного конфлікту / Д.Тимчук [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://svit24.net/politic/77-politic/1956-konflikt-ukrani-z-rumunyu>
7. Євчак Ю.Б. Інформаційний бюлетень. Спецвипуск. «Реалізація в Закарпатській області положень Протоколів Міжурядових комісій (Україна – Угорщина, Україна – Словаччина) з питань забезпечення прав національних меншин/ Ю.Євчак. – Ужгород – 2007. – 82 с

ПРОЦЕСИ РЕГІОНАЛІЗАЦІЇ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЯК ФАКТОР СВІТОВОГО РОЗВИКУ

УДК 327(8)(043)

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ЛАТИНСЬКІЙ АМЕРИЦІ

Авер'янов А.А.,

студент ОС «Магістр» спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

Інтеграція країн Латинської Америки закономірна. Їх об'єднує іспанська мова (за винятком Бразилії, яка користується португальською), католицька релігія, спільні історичні корені і подібна культура, в тому числі політична. До того ж всі країни регіону протягом більшої частини своєї історії знаходилися під зовнішнім впливом - спочатку це була європейська метрополія - Іспанія або Португалія, потім неформальне панування США. Виникнення Європейського союзу в другій половині ХХ століття оживило мрію про інтеграцію за тим же зразком Латинської Америки. Практичні кроки не змусили себе довго чекати. Найбільш важливими з них були створення на півдні континенту спільноти МЕРКУОСУР, в Центральній Америці – ЦАСР (пізніше ЦАІС), а після і такого великого політичного об'єднання, як Група Ріо, і нарешті - УНАСУР.

На шляху до успішного і ефективного функціонування цих блоків є кілька перешкод: по-перше територіально-ресурсні відмінності, блокові і національні розбіжності в цілях розвитку, переважання приватно підприємницьких суб'єктивних інтересів учасників об'єднань; по-друге, недоліки організаційно-практичної роботи при розподілі витрат виробництва і вигод від інтеграції, при формуванні колективної схеми поділу праці всередині спільнот; відсутність синхронізації в об'єднаних зусиллях і здійсненні прийнятих рішень; по-третє, традиційний політичний і фінансово-економічний тиск з боку США, перш за все через мережу своїх дочірніх підприємств, особливо в ключових галузях господарства.

Визначаючи особливості інтеграційних процесів у регіоні, необхідно відмітити:

1. В основі розвитку інтеграційних процесів в Латинській Америці лежить спільність культури, історії, менталітету, глибоких економічних зв'язків, особливостей історичного, політичного, економічного розвитку, що впливає із загального колоніального минулого.

2. Латинська Америка почала розвиток інтеграції раніше, ніж інші країни третього світу (у 60-х рр. ХХ ст.).

3. Почавшись у 60 -х рр. інтеграційні процеси в Латинській Америці розвивалися вкрай нерівномірно, багатовекторно, зустрічаючи на своєму шляху цілий ряд труднощів і протиріч.

4. Виділяють ряд етапів у розвитку інтеграційних процесів на континенті - перший етап 1960 -1980 рр.; другий - 1980 -1994 рр.; третій - 1994-2016 рр. Кожен з цих етапів мав свою особливість, специфіку, свої вектори розвитку інтеграційних процесів і своїх лідерів. У теж час загальним для всіх етапів є формування інтеграційних структур насамперед економічного характеру, які створювалися за географічними принципами. І тільки на третьому етапі чітко простежується тенденція створення єдиних інтеграційних структур в масштабах усього континенту.

5. Підходи країн Латинської Америки до інтеграції мають принципові відмінності, так Бразилія і Аргентина виступають локомотивом латиноамериканської інтеграції, прагнучи поширити МЕРКОСУР на весь континент. У теж час Чилі і країни групи Анд пріоритетом розвитку інтеграційних процесів бачать в інтеграційних структурах

Азіатсько-Тихоокеанського регіону. Особливу позицію займає Венесуела яка має свій підхід до інтеграції.

6. Латинська Америка сьогодні є континентом, який грає все більшу роль у світовій політиці та економіці. Для континенту характерне поетапне включення в глобальні економічні процеси, прагнення стати частиною глобальної економіки через розвиток як всередині регіональних інтеграційних процесів, так і участь з субрегіональної інтеграції.

Сьогодні, однією з проблем, що стоїть на шляху інтеграції є те, що жодна велика країна регіону - Мексика, Аргентина, Бразилія - не є центром тяжіння регіональних сил, що протистоять гегемонії Вашингтона. Зазначені держави ведуть обережну політику щодо США, жодним чином не намагаючись викликати конфронтації з могутньою державою, або йдуть у фарватері Білого дому. Носіями ж ідеологічних проєктів, спрямованих на припинення засилля США в Латинській Америці і перетворення регіону в самостійний центр сили, є поки країни, що знаходяться в іншій ваговій категорії. Це Венесуела, Куба, Нікарагуа, Болівія, останнім часом - Еквадор, Уругвай, Парагвай. Їх потенціал непорівнянний з ресурсами провідних країн Латинської Америки. Крім того, вони територіально роз'єднані і не можуть створити ефективний геополітичний блок.

Не зважаючи на вище зазначене, накопичений існуючими інтеграційними об'єднаннями досвід неоціненний і, сприяє повноцінному виходу латиноамериканського регіону на світову арену.

Список використаних джерел

1. Рудаков А. «Боливарианский социализм» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://win.ru/raitings/855.phtml>.
2. Вальштейн И. How Far Left Has Latin America Moved? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.iwallerstein.com/how-far-left-has-latin-america-moved/>.
3. США и Латинская Америка. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.left.ru/2007/1/petras153.phtml?print>.

УДК 327

ПОСЕРЕДНИЦТВО В МІЖНАРОДНИХ ПЕРЕГОВОРАХ

Константинова Ю. В.,

к.і.н., доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Маріупольського державного університету

В сучасному глобалізованому світі підтримання міжнародного миру і безпеки є необхідною вимогою для успішного розвитку суспільства. Сьогодні роль дипломатії полягає в зниженні напруженості, пошуках компромісів між конфліктуючими сторонами, тому найпоширенішим засобом врегулювання міжнародних спорів є переговори.

Переговори - це засіб комунікації між державами та форма їх політичної взаємодії. Вони, як основа міжнародного діалогу, стають підґрунтям для прийняття важливих політичних рішень, починаючи від укладання міждержавних угод регіонального рівня і завершуючи створенням всесвітніх міжнародних організацій, які здатні активно впливати на організацію та функціонування світового порядку[5].

Посередництво – є однією з конкретних, хоча і специфічних форм дипломатичних переговорів. У дипломатичному словнику посередництво визначається як один із засобів мирного вирішення міжнародних суперечок, суть якого «полягає в тому, що будь-яка третя сторона, яка не бере участі в суперечці, відповідно до міжнародного права організує за своєю ініціативою, або на прохання сторін спору переговори між ними в цілях мирного вирішення спору, часто беручи безпосередню участь в цих переговорах» [6]. У міжнародній практиці і на заході посередництво отримало назву - медіаторство.

Посередництво є ефективним механізмом для врегулювання міжнародного спору що визнано міжнародним правом. Паризька Декларація 1856 року була однією з перших міжнародних угод, яка закликала держав-учасників урегулювати їх морські суперечки засобом медіації. Друга Гаазька конференція 1907 року визнала право нейтральних держав діяти в якості медіаторів у міжнародних спорах, що було підтверджено Пактом Ліги Націй. У даний час Статут ООН передбачає для своїх членів передавати свої спори на вирішення шляхом посередництва за рекомендацією Ради Безпеки. Стаття 33 Статуту ООН називає вирішення спорів шляхом медіації переважним механізмом для врегулювання міжнародних спорів. Так 27 вересня 2012 року ООН опублікувала Керівництво для медіаторів, покликане сприяти мирному врегулюванню спорів, стати основоположним у миротворчій діяльності [2].

Поняття «посередник» є широким і збірним, що включає в себе зазвичай такі терміни, як «третя сторона», «спостерігач за ходом переговорного процесу», «арбітр».

Під «третьою стороною» можна розуміти будь-яку особу, яка не має статусу посередника або спостерігача, проте зайняту питаннями врегулювання конфліктних відносин між іншими сторонами. Третя сторона втручається в конфлікт з метою його мирного врегулювання, а не для надання допомоги одному з учасників. Вона може втручатися в конфлікт самостійно, а може - на прохання конфліктуючих сторін. Її вплив на учасників різноманітний. Серед засобів впливу розрізняють дві групи:

- переконання і надання допомоги в знаходженні мирного вирішення;
- примус, чинення тиску і обмеження конфліктних дій [1].

Переконання і надання допомоги в знаходженні рішення є основними засобами впливу третьої сторони при використанні переговорного підходу, хоча не виключено і використання засобів тиску (наприклад, надання політичного або економічного тиску).

Щодо третьої сторони зазвичай розрізняють наступні поняття: «посередництво», «надання «добрих послуг», «спостереження за ходом переговорів», хоча нерідко вони виступають як синоніми.

Найбільш близьке до посередництва поняття - «надання «добрих послуг». Наприклад, Гаазька конвенція 1907 року не передбачала розмежування цих понять. Деякі дослідники підкреслюють, що для здійснення посередницьких послуг необхідна згода всіх конфліктуючих сторін. У той же час для надання «добрих послуг» достатньо згоди лише одного учасника конфлікту. Тут третя сторона виступає від його імені при контактах з протилежною стороною.

«Добрі послуги» спрямовані на те, щоб спонукати конфліктуючі сторони вирішити конфлікт мирними засобами надати їм умови для такого рішення. В цьому випадку третя сторона може обмежитися, наприклад, лише наданням своєї території для проведення зустрічей між конфліктуючими учасниками або виступити в ролі своєрідного «листоноші», доставляючи повідомлення від одного учасника конфлікту іншому. Посередництво же передбачає, як правило, більш істотну участь третьої сторони у врегулюванні конфлікту. Його завдання - не тільки організувати переговори, але і брати участь в них, допомагаючи знайти взаємоприйнятні формули рішення. Тому іноді пропонується розрізняти посередництво і надання «добрих послуг» по тому, наскільки активну роль відіграє третя сторона в процесі врегулювання конфлікту: активну – посередництво, пасивну - надання «добрих послуг» [1].

На практиці більш поширене посередництво, хоча в ряді випадків учасники конфлікту вважають за краще «добрі послуги», оскільки останні мають на увазі менше втручання.

Спостерігач за ходом переговорів ще в меншій мірі залучений в процес врегулювання. Однак сам факт наявності спостерігача при проведенні переговорів створює умови для зниження напруженості між сторонами, так як його присутність стримує сторони від прояву ворожих дій по відношенню одна до одної, або від порушення ними раніше досягнутих домовленостей, що сприяє більш ефективному пошуку переговорного рішення

В цілому ж відмінності між поняттями «посередництво», «надання «добрих послуг», здійснення «спостереження за ходом переговорів» досить умовні.

Залучення «третьої сторони» для вирішення спорів відомо з давніх часів. Сьогодні поряд з державами, третьою стороною можуть бути і нерідко бувають групи держав, об'єднані *ad hoc* для врегулювання конкретного конфлікту; міжнародні універсальні і регіональні організації; церква; неофіційні (неурядові) інститути і організації, а в деяких випадках - окремі особи, що здійснюють зусилля по мирному врегулюванню конфлікту [1]. Треба зауважити, що роль інших, неурядових, учасників врегулювання конфліктів в сучасному світі зростає.

Посередник стимулює конструктивне обговорення спірних питань і сприяє розумінню сторін, перш за все через впровадження певних процедурних правил, формування порядку денного переговорів, впливу на психологічну атмосферу, в якій відбуваються переговори. Посередництво є творчим процесом, в якому велику роль відіграють інтуїція та досвід, які мають допомогти посередникові знайти таку тактику дій, яка буде адекватною: 1) специфіці конфлікту, 2) стилям поведінки в конфлікті і на переговорах між сторонами конфлікту; 3) цілям посередництва [3]. Як правило, посередник намагається стримати ескалацію конфлікту, але в окремих випадках може допускати тимчасову ескалацію з метою продемонструвати сторонам непродуктивність обраної ними тактики ведення переговорів.

Наприклад, не виключаються і різні засоби обмеження і примусу, такі як, відмова в наданні економічної допомоги в разі продовження конфлікту, застосування санкцій до учасників; введення миротворчих сил для роз'єднання протилежних сторін; здійснення військових операцій. Всі ці заходи інтенсивно використовуються в ситуаціях збройного конфлікту, як правило, на першій (стабілізаційній) фазі врегулювання, з метою спонукати учасників припинити насильство. Але до них вдаються нерідко одночасно з посередництвом, для того щоб змусити сторони шукати мирне вирішення. Примусові і обмежувальні заходи іноді застосовуються і після досягнення домовленості з тим, щоб забезпечити виконання угод (наприклад, в зоні конфлікту залишаються миротворчі сили) [1].

Посередництво може бути прямим і непрямим, формальним (офіційним) і неформальним (неофіційними). При прямому посередництві сторони спільно з посередником обговорюють проблему. Посередництво може здійснюватися і побічно. Непряме посередництво застосовується тоді, коли сторони не хочуть безпосереднього контакту (ситуація конфлікту). У цьому випадку здійснюється так зване човниковий посередництво, коли посередник по черзі зустрічається з кожною зі сторін, виступаючи в якості носія інформації від однієї сторони до іншої. Саме човниковий посередництво може бути короткочасним і тривалим [6].

Процес посередництва має дві орієнтації: на досягнення домовленості та на поліпшення відносин між сторонами. У реальному процесі посередництва, як правило, існують обидві орієнтації, співвідношення яких визначається посередником на основі аналізу конкретної ситуації [3].

Отже, переговори для врегулювання протиріч можуть відбуватися безпосередньо між конкуруючими сторонами, але історичний досвід засвідчує, що наявність третьої сторони у якості посередника сприяє більш ефективному розв'язанню конфлікту. Неупереджений арбітр у якості медіатора повинен регулювати переговорний процес і сприяти налагодженню комунікації. Посередник прагне домогтися примирення сторін найбільш простим, швидким, доцільним і ефективним в даних конкретних умовах шляхом, тому недооцінювати роль цього актора сьогодні не є доцільним.

Список використаних джерел

1. Лебедева М.М. Политическое урегулирование конфликтов: подходы, решения, технологии / М. М. Лебедева – Режим доступу : http://society.polbu.ru/lebedeva_settlement/ch14_all.html

2. Миколаєнко Я. Ю. Медіація як ефективний засіб вирішення міжнародних конфліктів / Я. Ю. Миколаєнко – Режим доступу : file:///C:/Users/%D0%92%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D1%86/Downloads/Nashp_2015_3_31.pdf
3. Посредничество и главные условия достижения успеха в переговорах – Режим доступу : <http://psyznaiyka.net/conf-discus.html?Id=18>
4. Пушмин Э. А. Посредничество - важное международноправовое средство мирного разрешения споров между государствами / Э. А. Пушмин – Режим доступу : <http://law.edu.ru/article/article.asp?Articleid=1132498>
5. Феномен переговорів у комунікативному просторі – Режим доступу : <http://bo0k.net/index.php?P=achapter&bid=19339&chapter=1>
6. Шеретов С.Г. Ведение международных переговоров / С. Г. Шеретов – Алматы: КОУ, 2007. – 164 с.

УДК 327.39(564.3)(043)

МІЖНАРОДНА МІГРАЦІЯ З УКРАЇНИ ДО РЕСПУБЛІКИ КІПР (НА ПРИКЛАДІ МІСТА МАРІУПОЛЯ)

Пономарьова І. С.,

д.і.н., професор кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Маріупольського державного університету

Міжнародне переміщення населення, як різновид соціальної мобільності, здійснюється за різними мотивами та причинами: економічними, політичними, культурними. За даними Міжнародної організації з міграції (МОМ) за межами України працює більше 6,8 млн. мігрантів, що становить близько 15 % українського населення.

Найчастіше міграція – це пошуки кращої долі та спосіб самореалізації як для окремої особи, так і для окремих етнічних груп. Для українців міграційний простір Республіки Кіпр є дуже привабливим. Основні напрямки переміщення пов'язані з туризмом, бізнесом, роботою, навчанням, культурною програмою, одруженням, родинними зв'язками та ін. Все це викликає подекуди суперечливі тенденції. Воєнні події (2014-2017 рр.) в Донецькій та Луганській областях також сприяли новим явищам в міжнародних міграційних процесах.

Протягом 2011-2017 рр. нами було проведено польові розвідки щодо міграційних настроїв та міграційних процесів серед населення Маріуполя та його околиць до республіки Кіпр. Більш двохсот років назад у 1779-1780 рр. було засновано м. Маріуполь та 20 грецьких сіл вихідцями з Кримського ханства. Тому велика чисельність мешканців цього регіону має грецьке коріння. Також в місті функціонує Почесне консульство республіки Кіпр в Маріуполі, яке очолює ректор Маріупольського державного університету, професор К. В. Балабанов. Консульство сприяє економічним та культурним зв'язкам між Україною та Кіпром. Наприклад, у 2016 році Міністерство освіти та культури Республіки Кіпр в рамках програми «Гостинність для іноземних школярів» влітку 2016 року прийняла групу дітей (10-12 років) з грецької спільноти України в табір в Продромі.

Аналіз наших досліджень демонструє тенденцію міграційних настроїв серед різних груп населення. Збір інформації проводився методом особистого інтерв'ю та анкетування серед мешканців міста та околиць. Вибірка проводилася за статтю, віком, родинним становищем та освітою. В основу дослідження було покладено запитальники, в яких з'ясувалися наступні питання: причини міграції, наявність нерухоності на Кіпрі, хто запрошує, чи є наміри повернутися до України та інші.

Серед грецького населення міста міграційні настрої пов'язані з Грецькою республікою та Республікою Кіпр, які виявили значний інтерес до розвитку відносин з Україною. Позитивне ставлення громадян Греції та Кіпру до українців, особливо до мігрантів з

середовища грецької спільноти Північного Приазов'я – це легкість перетинання кордону, можливість швидкого, хоча й часто нелегітимного працевлаштування із зарплатнею значно вищою ніж в Україні, стали основними факторами, що впливають на вибір українських мігрантів на користь Греції та Кіпру.

Поїздки українських громадян до Республіки Кіпр пов'язана з наступними напрямками: відвідування родичів чи друзів (31%), культурна програма (25%), туризм (24%), працевлаштуванням (9%), здобуттям європейської освіти (4%), створенням родини (3%), бізнес (3%), наявність нерухомості (1%). За громадянством та місцем проживання – це українці, більшість з яких становлять етнічні греки. 45% потенційних мігрантів сподіваються працевлаштуватися легально або нелегально. За освітою Більшість мігрантів мають середню та професійну освіту (68 %), чверть потенційних гостей Кіпру мають вищу освіту. За релігійним походженням всі респонденти православні, тому вони відвідують грецьку частину Кіпру, турецька частина Кіпру українцями мало відвідувана і не приваблива для туризму і працевлаштування. Під час анкетування встановлено, що населення Маріуполя та околиць до міграції відносяться досить позитивно. Більшість респондентів вважають, що міграція до республіки Кіпр збільшує можливості покращити статки родини.

За нашими даними у 2011-2014 рр. Кіпр відвідували більше жінки (67 %) ніж чоловіки (33%). У 2015- 2017 рр. ситуація змінилася, до республіки Кіпр вже більше мігрувало чоловіків (62%), ніж жінок (38%). Щодо причин, то такі показники обумовлені тим, що у регіоні продовжуються воєнні дії (страх бути призваними до лав ВСУ). Часто мігранти мають за мету забезпечити родину матеріально, тому працюють у галузі будівництва, у сфері домашнього догляду, у сільськогосподарському секторі та торгівлі, - у промисловості та займаються іншими видами робіт.

Потенційний працівник з України повинен знайти роботодавця на Кіпрі. Останній – звернутися до Офіцера з питань міграції Міністерства внутрішніх справ. Цей орган видає дозволи на працевлаштування. Департамент праці Міністерства праці та соціального захисту виконує дорадчі функції, надаючи офіцеру з питань міграції інформацію про ситуацію на ринку праці та відповідність претендента критеріям працевлаштування іноземців. Якщо перевірка не виявила проблем із в'їздом вказаного іноземця до Кіпру, то мігрантам видається дозвіл на в'їзд та працевлаштування. Переважна більшість мігрантів із України працює в Республіки Кіпр на робочих місцях, які потребують набагато нижчої кваліфікації, ніж вони вже мають. Тому українським мігрантам найбільше потрібен юридичний захист, бо найбільше вони потерпають від шахрайства працевлаштівців.

Список використаних джерел та літератури

1. Ιρίνα Πονομαρίοβα. Η Μαρτιούπολη στα τέλη του 18 και του 19ου αιώνα //Οι Έλληνες της Αζοφικής 18ος – αρχές 20 ου αιώνα, επιμέλεια Ευρυδίκη Σιφναίου – Τζελίνα Χαρλαύτη. – Αθήνα, 2015. - Σ. 369 - 390.
2. Про Концепцію державної міграційної політики [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/622/2011>.
3. Ponomaryova Irina. The Azov Urums: history, culture, migration. Almanach VIA EVRASIA, 2013, 2. CONTENT <http://www.viaevrasia.com/bg/almanach-via-evrasia-2013-2-content.html>.
4. [Без автора]. 15 % українців хочуть назавжди покинути свою Батьківщину. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://tsn.ua/ukrayina/15-ukrayinciv-hochut-nazavzhdi-pokinuti-svoyu-batkivschinu.html>.
5. [Без автора]. За межами України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://tsn.ua/groshi/za-mezhami-ukrayini-pracyuye-14-naselennya.html>.

УДК:327.57(52:5-11)(043)

РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА БЕЗПЕКИ ЯПОНІЇ У АЗИАТСЬКО-ТИХООКЕАНСЬКОМУ РЕГІОНІ

Прекрасний Ю. Ю.,

студент IV курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського державного університету

Здебільшого, країни АТР стикаються з глобальними загрозами, які характерні і для інших регіонів світу. Тероризм особливо небезпечний для країн Південної та Південно-Східної Азії, де проживає значна частка мусульманського населення. Небезпека розповсюдження ядерної зброї і засобів її доставки вкрай актуальна для Південної Азії, Корейського півострова і прилеглих районів. Внутрішні збройні конфлікти та сепаратистські рухи є реальною або потенційною небезпекою для більшості країн регіону.

Разом з тим процеси в сфері безпеки в АТР мають свою специфіку, яка відрізняє його від інших регіонів. У своїй більшості країни регіону, будучи спадкоємцями древніх цивілізацій, тільки після Другої світової війни знайшли державність в сучасному вигляді. Лише Китай, Японія і Таїланд не були колоніями західних держав, інші переживають зараз період активного національного самоствердження. Конструктивні і негативні процеси, супутні початкового етапу формування національної державності, грають в регіоні підвищену роль.

Роль Японії у військово-політичних процесах в СВА, АТР і світі в цілому визначається збереженням в основному, формули «економічний гігант - військовий карлик». Сьогодні країна посідає третє після США і КНР місце за рівнем розвитку національної економіки. Але темпи її зростання в останнє десятиліття істотно сповільнилися. Важливим фактором політики в сфері безпеки залишається «пацифістський синдром», який Японія придбала внаслідок поразки у Другій світовій війні. Значною є підтримка населенням закріплених в конституції держави положень про неядерному статус країни, про те, що сили самооборони можуть бути використані лише для відображення прямого військового вторгнення на територію країни і не повинні застосовуватися за кордоном. Традиційним стало обмеження бюджету сил самооборони стелею в 1% від ВВП. Починаючи з 1951 р, коли був укладений перший, потім періодично продовжує американо-японський договір про безпеку, Японія делегувала велику частину обов'язки щодо її захисту Сполученим Штатам. Незвичайність цих договорів полягає в тому, що на відміну від США, які взяли на себе зобов'язання щодо захисту Японії, остання таких зобов'язань по військову допомогу американцям за межами своєї території не брала. В якості компенсації Вашингтон отримав право розміщення своїх баз в Японії. Ця модель в дещо видозміненому форматі продовжує функціонувати до теперішнього часу. Але зараз, через загрозу з боку Північної Кореї, ситуація починає змінюватися, в бік відходу від "пацифізму" [4].

Регіон Північно-Східної Азії. Корейський півострів в силу географічної близькості до Японії традиційно має першорядне значення в забезпеченні національних інтересів Японії в економічній, політичній, військово-стратегічній та інших областях. Проте у всьому комплексі аспектів взаємовідносин з двома корейськими державами - Корейською Народною Демократичною Республікою (КНДР) і Республікою Кореєю (РК) - особливо важливе місце займають інтереси забезпечення військової безпеки. Протягом усієї післявоєнної історії Японія розглядає ситуацію на Корейському півострові як одну із загроз своїй безпеці. І ця загроза була персоніфікована в особі КНДР, а відсутність нормальних дипломатичних відносин між Японією та Північнокорейським державою - один з чинників нестабільності в Північно-Східній Азії [1].

Важливою причиною стурбованості Японії стала так звана ракетна загроза з боку КНДР, пов'язана з реалізацією Пхеньяном програми створення балістичних ракет. Укупі з ядерними амбіціями ця програма також мала на меті посилити позиції КНДР на переговорах

з США, Республікою Кореєю і Японією з тим, щоб забезпечити найбільш сприятливі для себе умови вирішення всіх питань, що обговорюються. Однак основу головних стратегічних розрахунків північнокорейського керівництва щодо США, Республіки Корея і, особливо, Японії становило прагнення домогтися максимальних фінансових вливань в що знаходиться на межі розвалу економіку країни в обмін на відмову від виконання зазначених програм [2].

Головні надії КНДР на реалізацію стратегії шантажу пов'язує насамперед з Японією як основним фінансово-економічним донором Східної Азії. При виборі Японії в якості об'єкта шантажу враховувалося те, що вона стала першою і єдиною жертвою ядерної зброї, і її населення продовжує страждати від наслідків цієї атаки. Крім того, Японія знаходиться в безпосередній близькості від Корейського півострова. Через високу щільність населення, концентрації промислових підприємств, включаючи хімічні та інші потенційно небезпечні виробництва, а також наявності великої кількості атомних електростанцій, Японія виявиться надзвичайно вразливою в разі нанесення навіть одиночних ударів балістичними ракетами в звичайному порядку, не кажучи вже про ракети з ядерними боєголовками [1].

Сьогодні, поряд з ядерними «амбіціями-спекуляціями» північнокорейського керівництва і економічним суперництвом з Республікою Кореєю ще більшу загрозу для національної безпеки Японії представляє об'єднання двох Кореї. Японія виступає за збереження існуючого на Корейському півострові статус-кво, не приймаючи можливості возз'єднання двох корейських держав. У разі розвитку ситуації за вказаною сценарієм, Японія через 25-30 років в єдиній Кореї матиме потужного суперника, що спирається на природні ресурси і військову міць Півночі і розвинену виробничу і технологічну базу Півдня, здатного потіснити японських виробників, як на регіональних, так і на світових ринках. Більш того, в разі блокування об'єднаної Кореї і Китаєм, що підкріплюється загальним негативним сприйняттям історичного минулого у відносинах двох держав з Японією, може виникнути ситуація, при якій під загрозу буде поставлено весь комплекс її життєво важливих інтересів, включаючи і ті, які безпосередньо пов'язані із забезпеченням національної безпеки [4].

Регіон Південно-Східної Азії. Забезпечення морської безпеки є пріоритетним напрямком для держав Південно-Східної Азії (ПСА) в силу їх географічного положення, концентрації в регіоні ключових транспортних комунікацій, що проходять, в першу чергу, через Малаккська протока і Південно-Китайське море (ПКМ), зростання територіальних суперечностей між регіональними акторами на тлі інтенсифікації їх військового будівництва, а також нетрадиційних загроз у вигляді піратства і морського тероризму. За минулі десятиліття Японія стала не тільки одним з основних інвесторів, що сприяють економічному розвитку країн-членів АСЕАН, а й важливим партнером в галузі морської безпеки.

В першу чергу слід підкреслити, що морські транспортні комунікації ПСА мають важливе стратегічне значення: Малаккська протока - найбільш короткий шлях, що з'єднує Індійський і Тихий океани, на сучасному етапі щорічно через Малаккську протоку проходить більше 70 тис. кораблів, забезпечуючи близько 80% імпорту нафти в Японію, КНР і Республіку Корею і більше чверті світового торгового обороту [2]. У свою чергу Південно-Китайське море є ключовою транзитною акваторією між Індійським і Тихим океанами і, за попередніми оцінками експертів, містить близько 30 млрд. тонн нафти і 19 трлн. куб. м природного газу [3].

Разом з тим даний регіон характеризується і найбільшою активністю піратства: тільки в 2015 р. більш 55% нападів, ідентифікованих як піратство, було зафіксовано в районі Малаккської протоки. Блокування протоки і припинення поставок спричинить за собою значні економічні втрати для регіональної суднобудівної галузі, фінансових ринків і компаній. Для Японії, в силу особливого геополітичного положення і, отже, її повну залежність від зовнішніх поставок енергоресурсів, це означало б початок повномасштабної енергетичної кризи.

У листопаді 2004 р Японії вдалося домогтися підписання міжурядової Угоди про протидію піратству і збройному пограбуванню суден в Азії, що обговорювався

шістнадцятьма східноазійськими державами і що вступив в силу в 2006 р Сторони домовилися про створення інформаційного центру в Сінгапурі для обміну даними про інциденти та здійснення спільної дослідницької діяльності, про проведення спільних антипіратських операцій, наданні допомоги в затриманні і екстрадиції відповідальних осіб і в розширенні можливостей прибережних держав здійснювати протидію піратству і збройному пограбуванню суден [1]. Дана угода стала основним каналом, за допомогою якого Японія продовжує сприяти в здійсненні поставлених завдань і розвивати співробітництво в сфері протидії піратству в регіоні.

Південно-Китайське море. В даний час на тлі посилення напруженості в ПКМ в результаті загострення територіальних суперечок між Філіппінами, В'єтнамом і КНР, в тому числі з-за інтенсифікації останньої створення військової і транспортної інфраструктури, а також експлуатації родовищ в спірних зонах акваторії, розвиток стратегічного діалогу між Японією і АСЕАН отримало новий імпульс, тому що зміна статус-кво в ЮКМ і посилення стратегічних позицій КНР в регіоні є прямий виклик національній безпеці ряду країн-членів АСЕАН і містять в собі загрозу економічним і енергетичним інтересам Японії [3].

Тут варто нагадати, що в 2002 р КНР і АСЕАН була прийнята спільна Декларація поведінки сторін у ЮКМ, яка повинна була сформулювати найбільш сприятливі умови для подальшого досягнення міцних домовленостей щодо вирішення територіальних суперечок і відповідно до якої сторони повинні були не робити кроків, які могли б привести до загострення конфлікту. Однак фактичне порушення цих домовленостей і затягування процесу підписання Кодексу поведінки в ЮЖК сприяли активізації військово-технічного співробітництва між Японією і країнами, що зайняли найбільш жорстку позицію щодо КНР, а саме Філіппінами і В'єтнамом. Так, в жовтні 2015 року відбувся офіційний візит генерального секретаря Комуністичної партії В'єтнаму Нгуєна Фу Чонга, в ході якого були підписані Спільна заява про перспективи японо-в'єтнамських відносин і Меморандум про співпрацю між агентствами берегової охорони; Японія також зобов'язалася виділити грант в розмірі 200 млрд. ієн (1,66 млрд. доларів) і направити додаткові патрульні кораблі, а також дослідницьку групу з метою зміцнення морської безпеки В'єтнаму [3].

Ще більш помітними темпами розвивається співпраця з Філіппінами: в 2012 р підписаний Меморандум про наміри в здійсненні співробітництва в області оборони і обмінах, що заклав основу для взаємодії між Департаментом національної оборони Філіппін і Міністерством оборони Японії; в травні 2015 р проведені спільні навчання в ПКМ, що стало своєрідним сигналом для КНР; обговорюється можливість підписання угоди про постачання військового обладнання і технологій, що стане першою угодою такого типу, укладеним Японією з державою Південно-Східної Азії [2].

Аналізуючи вищесказане, можна вважати, що у взаємодії Японії і АСЕАН, незважаючи на загальну позитивну тенденцію інтенсифікації зв'язків, пріоритет віддається розвитку двостороннього діалогу з державами, які поділяють підходи Японії до забезпечення морської безпеки. Активізація багатостороннього співробітництва як щодо Малаккської протоки, так і Корейського півострова, і реалізація тих чи інших японських ініціатив стримується, з одного боку, недовірою ряду держав до Японії, заснованому на її історичне минуле і тісному стратегічному партнерстві з США, а також небажанням держав Малаккської протоки (Малайзії та Індонезії) допустити постійна присутність військово-морських сил третіх держав в регіоні, а з іншого, відсутністю єдиної позиції між країнами-членами АСЕАН по ряду питань забезпечення морської безпеки, в першу чергу щодо територіальних суперечок в ПКМ в зв'язку з різним рівнем і характером співпраці з КНР, яка також наполягає виключно на двосторонньому форматі їх дозволу.

Список використаних джерел

1. Ауган М.А. Формирование новой геополитики в Восточной Азии [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.rusnauka.com/19_DSN_2010/Politologia/69996.doc.htm.

2. Проблемы безопасности в Азиатско-Тихоокеанском регионе [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://nicbar.ru/politology/study/kurs-osnovy-mezhdunarodnoj-bezopasnosti/224-lektsiya-10-problemy-bezopasnosti-v-aziatsko-tikhookeanskom-regione>.
3. Свечникова Д.А. Взаимодействие Японии и АСЕАН в сфере обеспечения морской безопасности в Юго-Восточной Азии [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.scienceforum.ru/2016/1833/22620>.
4. Япония и международные конфликты [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://library.if.ua/book/57/4092.html>.

УДК339.92:061.1ЄврАзЕС (043)

ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У ЄВРАЗІЙСЬКОМУ РЕГІОНІ НА ПРИКЛАДІ ЄВРАЗІЙСЬКОГО ЕКОНОМІЧНОГО СОЮЗУ

Толстих М. І.,

*студентка ІV курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського державного
університету*

Серед основних тенденцій сучасного світового розвитку необхідно виділити два паралельних і взаємозалежних процеси: це глобалізація, з одного боку, і регіональна інтеграція - з іншого. Початок другого десятиріччя ХХІ століття відзначено великим динамізмом в реалізації глобальних проєктів інтеграційної спрямованості в різних регіонах світу, в тому числі у Євразійському регіоні. Характерна багатозначність регіональних трансформацій знаходить відображення в появі наднаціональних структур, розвитку транскордонного принципу. Зазначені тенденції розвиваються в рамках нових світополітичних феноменів - глобальних регіонів.

Євразійський простір наділений необхідними можливостями для міждержавної інтеграції, а в деяких аспектах і реінтеграції: чимала загальна історія; зовсім недавня спільність; ще не зникла системність в поділі і кооперації праці і господарства; багаті ресурси; розвинена, багато в чому і спільна, інфраструктура; оборонний комплекс; досить схожі інтереси у країн, що інтегруються; мовна культурна, цивілізаційна і навіть ідеологічна сумісність.

Зокрема, для інтеграційних процесів на пострадянському просторі, виділяються характерні особливості:

1. Дезінтеграція перед початком інтеграційних процесів. Інтеграцію на пострадянському просторі від інших інтеграційних процесів відрізняє той факт, що їй передував період дезінтеграції.
2. Дисфункція інтеграційних процесів. На території Євразійського регіону існує цілий комплекс факторів і передумов, що сприяють інтеграційним процесам серед незалежних держав, проте темпи інтеграції залишаються на невисокому рівні. Даний факт пояснюється тим, що поряд з інтеграцією, що веде до появи нових об'єднань і поповненню набору функцій у вже існуючих, на пострадянському просторі існує цілий комплекс факторів, які викликають розбіжності і дезінтеграцію серед країн - учасниць СНД, приводячи до дисфункції інтеграційних процесів, що розвиваються.
3. Різношвидкісна модель інтеграції. Модель різношвидкісної інтеграції дозволяє групі провідних країн-учасниць підвищувати рівень свого розвитку в такому темпі, в якому це можливо, «не озираячись» на інших учасників і не примушуючи їх негайно відповідати своєму високому рівню.

Одним з прикладів інтеграційних процесів у регіоні є діяльність Євразійського економічного союзу (ЄАЕС).

Процес зближення євразійських держав розпочався у 1995 році, вслід за підписанням Угоди про Митний союз Білорусі, Казахстану і Росії. Тим самим виокремилося «інтеграційна основа» держав, які виступають двигуном інтеграційних процесів на теренах Євразії. У 2000 році було створено нову інтеграційну структуру – Євразійське економічне співтовариство. З підписанням лідерами інтеграційної «трійки» Договору про створення Єдиної митної території і формування Митного союзу у 2007 році розпочався новий етап інтеграції. 1 січня 2010 року розпочав свою роботу Митний союз Білорусі, Казахстану і Росії, а в повноформатному режимі вже Митний союз запрацював з 1 липня 2011 року [1].

З 1 січня 2012 року розпочався наступний етап – формування Єдиного економічного простору. З 1 січня 2012 року розпочав свою діяльність суд ЄврАзЕС, а з 1 лютого 2012 року – Євразійська економічна комісія, яка замінила Комісію Митного союзу. З 1 січня 2015 року стартував новий етап, почало функціонувати нове інтеграційне об'єднання – Євразійський економічний союз, договір про створення якого було підписано 29 травня 2014 року. До складу ЄврАзЕС увійшли Білорусь, Казахстан, Росія, Таджикистан, Вірменія, Киргизстан.

В сучасних реаліях ЄАЕС виступає як багатофункціональний майданчик стратегічного, довгострокового характеру. Першою стадією і формою був економічний союз, покликаний забезпечити вільне переміщення товарів. У 2015 почалося формування єдиного енергетичного ринку, а до 2025 р передбачається формування єдиного євразійського ринку вуглеводнів, що покликане стимулювати розвиток євразійської економіки. Близькою перспективою є перехід до розгляду питань соціального, культурного і політичного характеру.

Разом з тим є об'єктивні перешкоди розширення ЄАЕС і поглиблення інтеграції в його рамках:

1. конфліктна напруга в стосунках Росії і Заходу, наслідки якого проектується на пострадянський простір і ускладнюють просування євразійської інтеграції в європейському напрямку;
2. власні модернізаційні проекти кандидатів у ЄАЕС, які можуть не корелювати із загальною стратегією євразійської інтеграції, розробленої і реалізованої основними учасниками цього процесу;
3. некогерентність економічних моделей, що використовуються різними пострадянськими державами (стратегія, що передбачає опору на власні ресурси розвитку);
4. слабкість або недостатня консолідованість політичних і владно-управлінських інститутів всередині деяких держав-потенційних учасників, що обмежує можливість участі їх в інтеграційних і, ширше, модернізаційних процесах на пострадянському просторі;
5. відсутність належного рівня політичного консенсусу серед еліт деяких країн - потенційних членів ЄАЕС, що ускладнює вчинення ними вибору на користь інтеграційної стратегії;
6. незавершеність формування структур самого ЄАЕС, покликаних спрямовувати інтеграцію і забезпечувати її якісне наповнення.

Окрім вищезазначених, варто вказати на кілька основних проблемних вузлів, пов'язаних з розширенням ЄАЕС:

- 1) Перенесення національних і регіональних проблем на ЄАЕС як міжнародний інститут. Прикладом гнучкого і зваженого підходу до інтеграції подібних держав до складу об'єднання є інтеграція в ЄАЕС Вірменії. З питанням нагірно-карабахського конфлікту, ЄАЕС продемонструвала, що уособлює економічну структуру і не планує піднімати питання міжнаціональних конфліктів і територіальних суперечок, підміняючи собою політичні об'єднання.
- 2) Необхідність для країн-членів ЄАЕС реагувати на міжнародні конфлікти, в які вимушено залучені інші його учасники (українське питання).

- 3) Питання, пов'язане із забезпеченням реальної і фактичної рівноправності країн-учасниць ЄАЕС, про недопущення дисбалансів у відносинах між «ядром», які утворюють країни-засновники ЄАЕС, і його новими членами, і перш за все між державами які входять у цей союз, відрізняючись один від одного за економічним потенціалом.
- 4) Побоювання «діючих» учасників ЄАЕС щодо нових країн-претендентів, які стосуються передусім готовності їх бути надійними партнерами, а також того, наскільки їх участь в діяльності Союзу є стратегічною і довгостроковою, а не продиктованою тактичними і короткостроковими вигодами. З останньою проблемою пов'язане питання про готовність багатьох держав суворо і пунктуально підходити до виконання своїх міжнародних зобов'язань, про наявність у них необхідних для цього політичних інститутів і політичної волі, а також необхідного рівня підтримки серед населення і еліт [3].

Розширення ЄАЕС не обмежено рамками пострадянського простору. Поряд з встановленням тісних взаємин з В'єтнамом, який перетворюється у важливу сполучну ланку з країнами АСЕАН, вірогідним виглядає укладення угоди про зону вільної торгівлі з Лаосом, подібним у багатьох економічних аспектах з В'єтнамом. ЄАЕС прагне до зближення з Китаєм, до участі в масштабних проектах, насамперед в «Новому Шовковому шляху». Зростаюча китайська економіка потребує сировини, яким багата Центральна Азія, і в доступі до транзиту в Європу, що зможе надати ЄАЕС, при успішному розвитку і функціонуванні.

Співпрацею з Китаєм не обмежується спектр партнерських відносин, що вибудовує ЄАЕС. 29 травня 2015 року було підписано угоду про створення зони вільної торгівлі (ЗВТ) з В'єтнамом. Документ, що передбачає протягом 10 років обнулення мит майже на 90% товарів, дозволить збільшити товарообіг більш ніж в два рази, а також покладе початок подальшої інтеграції з країнами Азіатсько-Тихоокеанського регіону.

Що стосується можливості поширення подібного досвіду на інші країни, то в Євразійській економічній комісії поки не беруться прогнозувати, коли і з ким буде підписано нову угоду про зону вільної торгівлі, але підтверджують, що пропозицій про укладення подібних угод на сьогодні достатньо.

Так, в ЄЕК вже майже готові, але «відкладені» угоди з Новою Зеландією та Європейською асоціацією вільної торгівлі (Ісландія, Норвегія, Швейцарія, Ліхтенштейн). Відносно Індії та Єгипту подібна можливість розглядається і вивчається експертами [2].

Успіх ЄАЕС залежатиме від відповідального дотримання ключових вимог Договору ЄАЕС і здійснення скоординованої промислової політики, узгодженої податково-фінансової, кредитно-грошової, особливо валютної політики. Також надзвичайно важлива розробка заходів щодо ефективної протидії корупції. Звісно, все це відбуватиметься за умов проведення координаційної соціальної і зовнішньої політики країн-учасниць.

Подальше розширення ЄАЕС передбачає коригування стратегії з урахуванням мінливих політичних і соціально-економічних обставин. Відмова від розуміння стратегії «багатовекторності» як перманентного лавірування між центрами сили для отримання односторонніх вигод практично неминуча. Інакше можлива дестабілізація структурних і інституційних основ ЄАЕС, що може зробити союз неіснуючим.

Євразійський економічний союз для поглиблення і підвищення якості інтеграції потребує політичного «підкріплення», яке пов'язане з посиленням паралельно діючих структур, що забезпечують системну безпеку в Євразії. В рівній мірі є важливою розробка і реалізація загальної демографічної та міграційної політики, що дозволить уникнути багатьох ризиків і зробити процес євразійської інтеграції більш керованим і передбачуваним, уникнувши катастрофічних і кризових сценаріїв. Варто скоригувати пріоритети економічної політики, чітко визначити і погодити її цілі, сформулювати нову модель розвитку економіки для країн ЄАЕС і спрогнозувати очікувані результати. Це може сприяти створенню того проривного потенціалу, який дозволить в найближчому майбутньому домогтися радикальної

зміни в можливостях забезпечення довгострокового динамічного економічного зростання, з опорою на людський і інноваційний потенціал, яким володіє Євразійський регіон в цілому.

Список використаних джерел:

1. История создания Евразийского экономического союза [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ereport.ru/articles/ecunions/eaeu.htm>.
2. Проблемы и перспективы расширения ЕАЭС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://svom.info/entry/676-problemy-i-perspektivy-rasshireniya-eaes/>.
3. Проект Евразийский союз: структура, особенности и институты управления [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://e-notabene.ru/nb/article_11270.html.

УДК 329.735(043)

ПОЛІТИЧНА СТАБІЛЬНІСТЬ У СХІДНОМУ СЕРЕДЗЕМНОМОР'І

Черепченко О. О.,

к.політ.н., доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Маріупольського державного університету

Владу ніколи не відбирають, її проста підбирає той, хто здатен.

С. Гантінгтон

Political order in a changing societies

Феномен політичної нестабільності, чи то дестабілізації політичної системи у Східному Середземномор'ї привертає увагу наукового співтовариства вже доволі давно і начебто давно є вивченим. Базові причини у демографічному вибуху та у позбавленні радянської допомоги правлячим режимам, авторитарне стримування ділової та суспільної активності: здавалося б усе є зрозумілим.

Але подібні дослідження є актуальними лише стосовно часів розквіту та розквіту «арабської весни». Вони стрімко втрачають практичну значущість, по мірі наближення до нашого часу. Адже, виходячи з них, важко зрозуміти, чому один процес призвів до відвертої феодалізації Лівії, стабілізації систем у Єгипті та Тунісі, становлення авторитарного режиму у Туреччині, або укріпленню таких у Судані та Мавританії? Чи чому саме вона не призвела до падіння влади у Саудівській Аравії, Арабських Еміратах, або Кувейті? А у випадках Сирії, Іраку та Ємену події «арабської весни» викликали цілковиту дисфункцію, чи то дестабілізацію політичних систем. Звідки береться ця різниця? Що лежить у її основі? На ці питання немає узгодженої думки у сучасній політичній науці, а значить вона відкрита до нових чи «нових» пояснень.

Одне з них запропонував Семюель Гантінгтон у роботі «Політичний порядок у суспільствах, що змінюються». Мова у зазначеній роботі іде про дестабілізацію політичної системи суспільства внаслідок демократичного транзиту [1]. Але сутність джерел та механізмів дестабілізації від того істотно не змінюється, а з іншого боку «арабська весна» також є проявом тенденції до демократизації суспільства. Тому ідеї книжки С. Гантінгтона абсолютно здатні урахувувати та пояснювати особливості ситуації Східного Середземномор'я. З іншого боку відносно стабільні країни регіону, та країни, яким вдалося запобігти суттєвій дестабілізації, мають кожна власні джерела непохитності чи то адаптації, і у кожній державі вони специфічні. Тобто, обходячи «дилему Лейпхарта», для нас цікавість мають викликати, перш за все, суспільства де стабільність зберегти не вдалося. Саме такі суспільства та їхні системи викликають найбільшої уваги з боку науковців та потребують осмислення шляхів до стабілізації їхніх політичних систем.

За визнанням науковців найбільшого удару з боку суспільних груп зазнали політичні системи Іраку, Сирії, а останнім часом ще і Ємену. Наслідком чого стало повне, або часткове, обрушення їхніх політичних систем і виникнення на їхній території альтернативних політичних систем. Чому саме вони, особливого здивування не викликає, адже саме у цих країнах центральна влада на момент «арабської весни» опинилася у ситуації сумнівної легітимності. Адже в Іраку влада у Багдаді просто не могла встигнути набути легітимності після американського вторгнення 2003 року. Влада у демократичній, за Конституцією, Сирії вже давно перетворилася на спадкову монархію, що репрезентувала, перш за все, вельми невеличку релігійну меншину – алавітів, лідер якої істотно втратив легітимність спробами поширити за допомогою державних інституцій саме власне розуміння Бога. Близьку ситуацію ми можемо бачити і у Ємені, де хусіти, релігійна більшість суспільства, не отримувала відповідного політичного та економічного представництва. Тому перші ж заворушення призвели до відсутності шляхів до порозуміння та втечі Президента Ємену Алі Абдалла Саллах до Ер-Ряду [2, 3, 5, 7].

Ці суспільства, частково чи повністю, залишилися без легітимної державної влади. Але капіталістична економіка вимагає певних чітких правил взаємодії окремих осіб та соціальних груп, що вимагає інститутів та практик гарантії таких взаємодій та перерозподілу результатів. У природньому прагненні побудувати такі інститути, чи отримати контроль над такими в межах державного механізму суспільства, зіткнулися із спротивом або груп з минулого, або альтернативних соціальних рухів, або усіх разом. Варто відзначити, що умма мала ще і відносно традиційні інститути антидержавної боротьби, як то Аль-Каїда чи Талібан. Тут надзвичайну цікавість викликає той факт, що навіть доволі поширені структури Аль-Каїди зіткнулися із рішучою опозицією. І не тільки з боку орієнтованих на помірковані соціальні моделі «світських опозиційних» рухів чи то традиційних кланових та етнічних ідентичностей, але і з боку альтернативних радикально-релігійних течій, на кшталт Ісламської держави (ІДІЛ) [2, 4].

Саме раціонально-економічні прагнення та орієнтації економічно розвинутих суспільств Іраку та Сирії стали основою течії, що відразу позиціонувала себе в якості альтернативної держави із релігійною легітимацією – ІДІЛ. На відміну від них, відверто нерозвинений у цьому аспекті, Ємен виявився більш схильним до консервативної та децентралізованої Аль-Каїди. У цієї різниці і має полягати ключ до стабілізації політичних систем регіону [4].

Підтвердженням саме такої тенденції є об'єднання навколо алавітської лідируючої меншості інших крупних меншин Сирії, тобто християн, шиїтів та відкрите приєднання до Асада ліванської квазі-держави Хізболи. Ще більш яскраве про-державні тенденції проявляються у втручанні цілої низки держав світу від РФ та Ірану до США та Британії. Але жодна з держав відкрито не співпрацює з самоорганізацією ІГІЛ (хоча є опосередковані відомості про співпрацю з ІГІЛ з боку держав Перської затоки та РФ) [2, 5, 6, 7].

Таким чином джерелом дестабілізації у Східному Середземномор'ї є боротьба трьох прото-державних утворень, що мають підтримку інших держав. Але є носіями обмеженої легітимності серед народів регіону. Війна припиниться лише у випадку остаточної втрати легітимності двох з них, та концентрації сподівань та надій на одному з рухів регіону. Асад та алавітський рух спирається наразі на закордонну допомогу, без якої він втратить легітимність остаточно і вельми вірогідна його загибель взагалі. Те саме стосується і раціонально-етнічних рухів світського напрямку – в разі позбавлення іноземної підтримки вони ризикують просто зникнути. Єдиний рух, що вже двічі 2007 та 2013 року продемонстрував здатність до самозбереження у пустинній та сільській місцевості [3]. Однак така можливість яскраво свідчить про причини дестабілізації регіону: а ні Ірак, а ні Сирія не звертали належної уваги на проблеми безпеки поза межами великих місць. В країнах де 41,3% населення Сирії та 30,5% населення Іраку є населення сільське таке положення неприпустиме [8, 9]. Режими фактично віддали фундаментальну основу власного суспільства – кланові коріння, що розташовані на традиційних кланових землях, під контроль ІДІЛ, та

полишили їх на одинці. З корекцією на соціально-економічну структуру, дане припущення яскраво підтверджується випадком Ємену – де 65,4% складає сільське населення [10]. Крах політичної системи Ємену викликав самоорганізацію суспільства. Але ІДІЛ є занадто централізованою структурою, для єменського суспільства, тому роль координатора суспільних зусиль перебрала на себе Аль-Каїда.

Звідси витікає завдання для тих, хто хоче стабілізувати регіон, чи то певну країну регіону. Той хто зможе гарантувати безпеку та стабільність у сільській місцевості, хто зможе дійти порозуміння з главами кланів той сконцентрує на собі переважну більшість легітимності населення всіх трьох країн. Дієва підтримка з закордону може нейтралізувати закордонну підтримку опонента, та практично гарантує перемогу, набуття легітимності переможця і як результат - стабілізацію політичної системи країни.

Список використаних джерел

1. Хантингтон С. Политический порядок в меняющихся обществах / С. Хантингтон. — М.: Прогресс, 2004. — 480 с.
2. Максимов А. Война в Йемене: причины и внешние игроки [Електронний ресурс] / А. Максимов // Петр и Мазепа. — 12.03.2017. — Режим доступа : <https://petrimazepa.com/playyemen.html>.
3. Максимов А. Теряя города: есть ли будущее у «Исламского государства» [Електронний ресурс] / А. Максимов // Петр и Мазепа. — 1.03.2017. — Режим доступа : <https://petrimazepa.com/futureofosis.html>.
4. Максимов А. Осиное гнездо: «Аль Каида» и ИГ в Йемене [Електронний ресурс] / А. Максимов // Петр и Мазепа. — 19.03.2017. — Режим доступа : <https://petrimazepa.com/playyemenchaptertwo.html>.
5. Москалик Д. Интервью из «Исламского государства». Часть первая [Електронний ресурс] / Д. Москалик // Петр и Мазепа. — 1.04.2017. — Режим доступа : <https://petrimazepa.com/isisview.html>.
6. Москалик Д. Интервью муджахиды «Исламского государства». Часть вторая [Електронний ресурс] / Д. Москалик // Петр и Мазепа. — 2.04.2017. — Режим доступа : <https://petrimazepa.com/isisview2.html>.
7. Hassan H. The Islamic State After Mosul [Електронний ресурс] / H. Hassan // The New York Times. — 24.10.2016. — Режим доступа : https://www.nytimes.com/2016/10/24/opinion/the-islamic-state-after-mosul.html?_r=0.
8. The World Factbook: Iraq [Електронний ресурс] // CIA. — 11 May 2017. — Режим доступа : <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/iz.html>.
9. The World Factbook: Syria [Електронний ресурс] // CIA. — 9 May 2016. — Режим доступа : <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sy.html>.
10. The World Factbook: Yemen [Електронний ресурс] // CIA. — 1 May 2016. — Режим доступа : <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ym.html>.

УДК: 316.32(043)

SOCIO-DEMOGRAPHIC SECURITY OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF MODERN GLOBALIZATION CHALLENGES

Kuriy L.,

PhD Academic Researcher at Khmelnytskyi National University

Problems of ensuring the socio-demographic security of Ukraine in the conditions of long-term socioeconomic instability and protracted military-political conflict are of acute importance and require the priority attention of the subjects of regulatory policy, scientific and educational circles and the general public. The prevention of mass emigration of the population as a result of the lowest

living standards in Europe, raising the low life expectancy of the population, and the creation of a system of educational and qualification potential formation appropriate to the modern world tendencies with its effective implementation on the labor market – are the priority directions towards formation of socio-demographic security of Ukraine.

The rapid and dynamic development of information and communication technologies in modern society requires a correspondingly rapid response to existing technological changes from the side of the human factor. Most countries with a high level of national economies competitiveness are characterized by the transition from extensive human resource use with low-level basic training to the intensive use of highly skilled labor which is more flexible in decision-making and in the process of adaptation to new technologies. In high-tech sectors of the economy, it is natural to increase demand for highly skilled universalists who not only have specialized training but also successfully apply entrepreneurial and managerial skills. The introduction of progressive methods of work organization, which naturally accompany changes in technology, requires analytical skills from the direct participants in the production process, a higher level of basic theoretical knowledge (provided continuing education and retraining), competence and initiative [1, p. 40-58]. Such trends demand progressive changes in the domestic system of education and training.

In this regard it should be mentioned that in the early 19th century, the well-known German scholar and public figure Wilhelm von Humboldt proposed to abandon the concept of the university as the only training center and depository of knowledge and proceed to the concept of "unity of learning and research", uniting these two functions in the institutional framework of the university. In the EU countries, a new unifying term "frontier research" was adopted - advanced science, that is, science that develops at universities and helps to develop and attract innovation [2, p. 29].

In addition to the fundamental principle of science and education unity with the pursuit of innovation and new curricula, the creativity should become the driving force of the Third Millennium Universities. Creativity is a process by which one can implement the introduction of new concepts and new approaches in science, education and university management. Creativity in science is an interdisciplinary and multidisciplinary approach to solving scientific problems. Creativity in the educational process is new methods and techniques for stimulating the students' interest. Creativity in the management of the university is the search for new forms and opportunities for funding, the creation of new effective units in its structure. The structure, management systems and activities of the universities in highly developed countries show that those of them have the highest international image which managed to form and integrate into their structure three systems: educational, research and innovation. The latter plays the role of university convergence with one or another production field and is the basis for the high-tech business development [2, p. 30].

Noteworthy is the opinion of Anne Sonnet, the OECD youth unemployment expert, believes that the future is by the dual system of education when young people receive knowledge in two institutions by the chosen profession. On the one hand, it is a vocational school or university, on the other - an educational enterprise. Moreover, the practical (production) part is about 2/3 of the time of training. The dual system is successfully practiced in Germany and Austria, where the unemployment rate among young people does not exceed 8% [3, p. 65].

Comparing the above trends with the situation in Ukraine and the countries of Central and Eastern Europe, it should be noted that most universities have a powerful system of educational activities, but their research material and technical base and the financing of research work are rather weak. Therefore, when considering ways to increase the educational and qualification potential of Ukraine, one should bear in mind the need for the quickest solution to these

problems [2, p. 30]. The need to implement the concept of lifelong learning throughout life is determined by the following objective factors:

1. Dynamic changes in educational technologies;

2. Aging population. According to the forecasts of some scientists [3, p. 60], fundamental changes in education will suggest that learning should no longer be based on memorization. It is anticipated that in the short term computers and glasses Google Glass will be transformed into tiny lenses, which will allow you to download all the necessary information. The points of additional reality having such a function exist already. That is why, after a few years, students on exams will be able to easily search for answers to questions on the Internet – it will be enough to blur and the necessary information will appear. On the one hand, there is no need to overload the brain with unnecessary knowledge, the main part of which as practice shows is not ever used afterwards. On the other hand, the dismissed mental reserve is refocused on the development of the ability to think, analyze, argue and make correct decisions [4]. Therefore, rapid adaptation to constant technological innovations is a priority task of all educational institutions.

Population aging is the next imperative for the development of the education system. In an aging society, the whole range of opportunities for the elderly, including employment opportunities and professional development is in charge of the life-long learning system. Life-long learning is not only a means of ensuring the competitiveness of workers in the context of innovation development, but also, to a certain extent, a means of solving the problem of social exclusion of the elderly, their integration into new socioeconomic structures by providing them with equal access to the knowledge necessary for maintaining their decent place in society. After all, a rapid change in the technical and technological characteristics of production and its structure, shortening the life of knowledge and skills lead to a very likely displacement of outdated or even simply non-innovative professions as well as those who do not renew their knowledge to the periphery of the public life. On the one hand, acquiring experience, knowledge, development of educational and professional abilities is in essence a function of the individuals age, on the other hand "a permanent and continuous technological revolution transforms the acquired knowledge and the learned habits from good to a burden and quickly reduces the lifetime of the useful skills" [4, 199]. Consequently, the actual ability to absorb and update knowledge, the susceptibility to innovation, the ease of "dismissal" from outdated knowledge and skills is what can be conventionally called educational and professional flexibility. Of course, such flexibility, the propensity to socio-professional mobility, the ability to perceive the need for significant changes in work biography as a natural phenomenon is largely determined by the psychological characteristics of individuals. However, one should not ignore the natural age-old difficulties of adapting to innovations, quick perception of new knowledge, in other words usually virtually inevitable loss of elements of the mentioned educational-professional flexibility and age-related mobility. In this regard, the adaptation of the aging demographically to the population, the accelerated pace of socioeconomic life, the formation and preservation of those qualities that enable sustainable economic growth to be based on the innovative model of development marks a significant demo-economic problem [5, p. 39-40].

The development of new forms of employment has become a key moment in the development of the world labor market. Traditional forms of employment were not enough to adapt enterprises to new business conditions. There was a need for the transition to non-traditional forms, in particular incomplete, secondary, temporary, seasonal, distant, etc. [6, p. 127-141]. Under the influence of globalization which by intensifying competition contributed to the spread of new technologies and forms of labor organization the most important factor in achieving socio-demographic security of the country gradually become the freedom to access advanced technologies, the development of mechanisms for their implementation, and increased mobility of labor force which implies not only

the need to maintaining a high qualification level but also compliance with generally accepted professional standards.

The most significant macro economic factor affecting the national labor market is its existing deformity, which manifests itself through the existence of significant disproportions in the ratio of demand and supply. The insufficient rates of reforming the labor sphere result in the preservation of the working population psychological orientation to a stable working place even with low and untimely payment of wages, the conservation of a sufficiently large number of inefficient and low-paid jobs, the existence of significant volumes of redundant employment in the absence of dissatisfied demand for workers of the certain professional and qualification levels [1, p. 40-58].

Ensuring socio-economic security of the country is possible only in case of overcoming the investment crisis and attracting financial resources to the real sector of the economy in order to preserve existing workplaces and create new effective ones. The creation of new, technologically advanced (from the standpoint of product competitiveness) jobs should be seen as a general trend in the regulation of the labor market in a transitory economy since the exact number of economic jobs determines the real demand for the economy in the workforce. At the same time, the system and dynamics of jobs are one of the main components of employment which form the demand for labor. However, it must be borne in mind that preserving the existing and creating new effective jobs serves the economic basis for the effectiveness of the structural adjustment of the Ukrainian economy [1, p. 40-58].

To conclude, socio-demographic security is one of the key factors in shaping the competitiveness of the national economy in the context of present-day globalization challenges the impact of which should not be underestimated. After all, social and demographic security is a guarantee of the human potential reproduction of the established quality necessary for sustainable social and economic development in the conditions of globalization.

References

1. Bohynja, D. P. (Eds.). (2003). Konkurentospromozhnist' robochoi syly v systemi sotsialno-trudovykh vidnosyn [Labor Force Competitiveness in the System of Social and Labor Relations]. Kyiv. [in Ukrainian]
2. Vashchuk, F.H. (Eds.). (2011). Intehratsiia v Yevropeyskyi osvittii prostir: zdobutky, problemy, perspektyvy [Integration to European Education Space: gains, problems and perspectives]. Uzhhorod: Zakarpatskyi derzhavnyi universytet. [in Ukrainian]
3. Gromova, T. (2014) Ucheba uzhe ne budet bazirovatsia na zapominanii [Learning will be no more based on memorizing]. Vlast deneg, 31-35, 58-56. [in Russian]
4. Bauman, Z. (2001). The individualized society. Cambridge, UK: Polity Press.
5. Naselennia Ukrainy. Imperatyvy demohrafichnoho starinnia [Population of Ukraine. Imperatives of demographic ageing]. Kyiv: «ADEF-Ukraina», 2014. [in Ukrainian]
6. Ilyich, L.M. (2007) Efektyvnist vidtvorennia trudovoho potentsialu Ukrainy [Effectiveness of labor potential reproduction in Ukraine]. Kyiv: Enerhiya plus. [in Ukrainian]

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЛІТИЧНИХ СИСТЕМ ДЕРЖАВ СВІТУ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

УДК 329 (4-ЄС) (043)

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПАРТІЙНИХ СИСТЕМ КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В ХХІ СТОЛІТТІ

*Парлюк В. І.,
старший викладач кафедри філософії та соціології Маріупольського державного
університету*

Сьогодні Європейський Союз, як вважають дослідники, знаходиться в стані глибокої системної кризи як унікальний інтеграційний проект і модель ефективної регіональної інтеграції [1]. Яскравим проявом цієї кризи є вихід Великобританії з цієї структури. Найважливішими компонентами цього явища стали: глобальна економічна криза 2008 р., яка охопила всі країни і регіони ЄС, окрім Польщі; міграційна криза 2015-2016 рр. і українська криза 2014 р.

Економічна криза 2008 р. розкрила всі хронічні хвороби ЄС: диспропорцію країн в соціально-економічному розвитку, проблеми конкурентоспроможності, показала нездатність Брюсселя оперативного відповідати на виклики, що виникають і виробляти механізми їх нейтралізації. Так, в умовах кризи, коли спад виробництва в країнах-членах склав від 1,5-2% - Франції, Німеччини - і 7% в Латвії, а цілий ряд країн членів євросони виявилися перед загрозою дефолту (Греція, Кіпр, Італія), роль рятувальника взяли на себе Німеччина і Франція. Криза призвела до зростання безробіття, особливо серед молоді [7].

Вихід з кризи збільшували проблеми в Україні. Обопільний режим санкцій обійшовся країнам ЄС втратами в розмірі понад 400 млрд. євро. Економіка країн ЄС в своїй більшості знаходиться в стадії рецесії.

У 2015-2016 рр. Європа, яка ще не пододала наслідки економічної кризи 2008 р, зіткнулася з небаченим за своїм масштабам потоком мігрантів. Їх число перевищило 3 мільйони осіб [10, с. 7]. Нелегальна міграція набула нових якісних характеристик і таких масштабів, що керівництво ЄС оцінило цю ситуацію, як «міграційна криза». Міграційний потік став потужним каталізатором процесу ісламізації Європи, загострив проблеми безпеки, зробив країни ЄС об'єктами терористичних атак. Терористичні акти 2015-2017 рр. у Франції, Бельгії, Великобританії продемонстрували повну безпорадність Брюсселя в забезпеченні безпеки громадян Євросоюзу. Боротьбу з терористичною загрозою взяли на себе держави Європи. Наслідком міграційної кризи стало зростання злочинності. Все це стало потужним каталізатором зростання євроскептицизму, націоналізму, невдоволення в першу чергу європейською бюрократією, яка виявилася абсолютно не готова адекватно відповісти на ці виклики. У цих умовах змінюється суспільна свідомість громадян, їх електоральні симпатії, зростає громадянська активність, прагнення в умовах повної бездіяльності або неефективності державних структур і Брюсселя змусити їх вирішувати виниклі проблеми [5; 8].

У контексті цих тенденцій швидко змінюється політичний ландшафт на всьому політичному просторі ЄС. Тенденції, які намітилися в розвитку партійних систем країн Європейського Союзу на рубежі століть, стали домінуючими трендами партійних систем країн ЄС для сьогодення. Це все менш чіткий розподіл на правих і лівих, скорочення відмінностей, звуження діапазону стратегічних розбіжностей в управлінській політиці лівоцентристських і правоцентристських урядів, широке використання популізму. Наочним прикладом може служити президентська виборча кампанія у Франції 2017 р., коли її лідери Марін Ле Пен і Еммануель Макрон стверджували, що вони не належать ні до лівого, ні до

правого крила. На основі аналізу даної кампанії дослідники роблять висновок - вона свідчить про те, що відбувається розмежування традиційного розділу на праві і ліві сили. На стику націонал-популізму з одного боку і ліберал-технократії - з іншого зароджується новий тон опозиції [2].

Характерною рисою сучасних партій стало широке використання популізму, який став найважливішим інструментом боротьби за електорат. Процеси політизації, які бурхливо розвиваються в умовах кризового розвитку, створили, на думку дослідників, умови для зростання протестних рухів і розвиток альтернативних форм для громадянської самоорганізації, які, як правило, носять протестний характер. Прикладом може служити створення на хвилі міграційної кризи руху в Дрездені, який отримав назву «Пегіда» (рух проти ісламізації), що незабаром перетворився в загальноєвропейський. Рух виступає проти міграційної політики Ангели Меркель. В Іспанії таким рухом став «Рух обурених» (Рух 15 травня).

Одночасно дослідники відзначають, що в умовах кризового розвитку сформувалися і принципово нові умови для діяльності головного актора політичного процесу - партій. Так, деякі експерти і вчені роблять висновок, що виникає реальна небезпека, обмеження найважливішої функції партій - функції політичної комунікації і вибудовування взаємодії між урядом і електоратом. З'явився новий рівень взаємодії партій - наднаціональний [8, с. 36].

Сьогодні в рамках ЄС створено кілька загальноєвропейських партій, які об'єднують близькі за ідеологією і політикою національні партії, що мають свої об'єднані фракції в Європарламенті або входять до Європарламенту без фракції. Це - Європейські об'єднані ліві / Ліві-зелені Півночі / GUE / NGL, Європейська народна партія / EPP, Прогресивний альянс соціалістів та демократів / S&D, Європейська партія зелених / EGP, Європейська демократична партія / EDP, Альянс лібералів та демократів за Європу ALDE [1, с. 36; 11], Європа за свободу і пряму демократію (ЄСПД), Альянс європейських національних рухів, Партія європейських соціалістів, Альянс європейських консерваторів і реформістів (AECR), Європейський вільний альянс (EFA), Європейський альянс за свободу (EAF), Європейське християнське політичне рух (ECPM) [13].

Крім процесу взаємодії на наднаціональному рівні в рамках партійних зв'язків, національні політичні партії сьогодні відіграють значну роль в прийнятті рішень на рівні ЄС. Водночас в старих традиційних партіях посилюється вплив партійних еліт і авторитарних тенденцій в партійному будівництві, що в свою чергу стає причиною внутріпартійних розбіжностей і втратою довіри пересічних виборців [8, с. 14].

Системна криза, яку переживає ЄС, наслідком якої стало зростання євроскептицизму в більшості країн ЄС, зажадала від старих традиційних (системних) партій осмислення нинішнього етапу розвитку європейської інтеграції, ролі і перспективи ЄС, пошуку нових моделей розвитку інтеграції поряд з вирішенням ключових проблем розвитку конкретної країни. У контексті вирішення цих завдань ліві і праві партії рухаються в одному напрямку, що веде до зближення їх ідеологій і політичних установок. Праві і ліві фланги партійної системи оголюються [8, с. 14], створюються ніші. Їх заповнюють нові політичні сили, які формують нові партії, що отримали назву гібридних.

Ці партії фактично ведуть до руйнування класичного підходу до типології партій - ліві, центр - праві, увібравши в себе характеристики всіх класичних партій. Яскравим прикладом такої партії є грецька партія «СІРІЗА», що отримала більшість на парламентських виборах у 2015 р. в країні і на виборах Європарламенту у 2014 р. Одночасно в цей період формуються партії, які отримали термін «антистеблшментські» - партії, ідеологічною основою і головною програмною установкою яких є жорстка критика ЄС і брюссельської бюрократії з різних позицій.

До таких партій сьогодні можна віднести: Партію незалежності Сполученого Королівства, яка активно виступала за «Брексіт»; грецьку «Золота Зоря»; італійській «Рух п'яти зірок»; Національний фронт у Франції; нову іспанську партію «Ми можемо»

(«Podemos»), яка надзвичайно швидко трансформувалася з протестного «Руху 15 травня» («Рух обурених»). Іншою особливістю цих партій є їх яскраво виражена ультраправа позиція, яка пов'язана з оцінкою ролі держави, повернення до пріоритетності національних цінностей над загальноєвропейськими. Багато в чому це було відповіддю на розчарування значної частини населення ЄС в проведеної політиці Брюсселя, яка виявилася неефективною, перш за все в питаннях міграції, в спробі протистояти ісламізації Європи.

Особливість сучасного популізму - це критика ЄС, як елітарного проекту для політичної верхівки, яка ігнорує інтереси народу і заклик повернутися до справжніх цінностей, як альтернативі європейської ідеї [1].

Саме на цьому ґрунті йде відособлення традиційних правих консерваторів-антиєвропейців від лібералів-європейців. Відбувається якісне оновлення європейського політичного мейстріма - посилення правого радикалізму, пов'язаного із зростанням націоналізму і сепаратизму. Аналіз ситуації на політичному олімпі ЄС свідчить про їх затребуваність з боку електорату, посиленні їх впливу, на основі відмови від традиційно рекламованих ними цінностей. Стали використовувати гасла, що виходять за рамки «системної правої опозиції». Так, Баварський Християнський Соціальний Союз фактично ініціював дискусію про крах «мультикультуралізму», що в кінцевому підсумку визнала А. Меркель. Союз зайняв жорстку позицію щодо міграційної політики, що проводиться урядом А. Меркель. Міграційна криза, як протистояння міграційної політики ісламізації, стала потужним підживленням націоналізму в країнах «Старої Європи». Прикладом може служити успіх нової партії в Німеччині - «Альтернатива Німеччини», типово гібридної партії. Створена на хвилі міграційної кризи і з метою боротьби з міграцією в 2014 р. вона вже в 2016 р. на виборах до місцевих органів влади міцно зайняла третю позицію, пропустивши вперед тільки соціал-демократів і партію А. Меркель.

Різко зріс вплив правих партій в Скандинавських країнах: в Данії - це Датська народна партія, Партія прогресу в Норвегії, «Шведська демократія» - в Швеції. За підсумками виборів до Європейського парламенту в 2016 р. вони отримали найбільший відсоток підтримки електорату [3, с. 78]. Партія незалежності в Британії в травні 2014 р. на виборах до Європарламенту отримала 12,7 % голосів, що в чотири рази більше, ніж на попередніх виборах; 25,2 % голосів на цих виборах отримав Національний фронт Франції [5, с. 45]. Про вплив цієї партії і її ролі свідчить прохід її лідера Марін Ле Пен до другого туру президентських виборів з 22 % голосів.

Наочним прикладом впливу правих партій нового типу є Австрія. Будучи однією з найблагополучніших країн ЄС, вона стала однією з перших, де праві отримали підтримку більшості електорату. Це, перш за все, Австрійська партія свободи (АПС), яка відноситься до парламентської популістської правої партії, виступає за обмеження міграції замість політики відкритих дверей. Під час своїх передвиборчих кампаній партія зверталася до тих виборчих сегментів, які політично не задоволені таким станом і шукають політичну альтернативу. Характерний успіх АПС в ході парламентських виборів 2013 р. - 40 мандатів (20,5 % голосів). Інші партії цього напрямку, хоча і не отримали такої очевидної підтримки, але також домоглися помітних результатів: партія «Команда Штронаха» (створена в 2012 р.), яка прийняла позицію помірнього євроскептицизму, широко використовуючи популістські ідеї, але уникаючи антиіммігрантської риторики - 11 мандатів (5,7 %). Результати виборів до Європарламенту 2014 р. свідчать про те, що АПС наблизилася до домінуючих в країні традиційним партіям - Соціал-демократичної і Австрійської народної, поліпшивши свої показники 2009 р. (19,7 % проти 12,7 %), отримавши 4 мандати [14; 16]. У 2015 р. АПС, в тому числі і інші націоналістичні, крайні праві партії, що представляють «Європейський альянс за свободу», «Рух за Європу націй і свобод» створили нову фракцію Європарламенту «Європа націй і свобод» під керівництвом Марін Ле Пен. У другому турі президентських виборів 4 грудня 2016 р. лідер АПС Норберт Хофер програв своєму суперникові экс-лідеру «зелених» Ван дер Беллену з різницею в 7,6 % голосів (Хофер - 46,2 %, Беллен - 53,8 %) [15]. Той факт, що ультраправий кандидат, який посів критичну позицію по відношенню до ЄС у

зв'язку з вирішенням питання про біженців та на основі національного суверенітету, вийшов до другого туру виборів, обігнавши конкурентів з двох центристських партій в першому турі, є показником ставлення австрійського суспільства до мігрантів і вказує на трансформацію партійної системи в Австрії.

У країнах Центральної та Східної Європі після їх вступу в ЄС чітко виявилася тенденція до відкоту вправо, посилення елементів авторитаризму в цілому ряді їх політичних систем. Національно-орієнтований і патерналістський авторитаризм розглядається політичними елітами в деяких східноєвропейських країнах як один з найважливіших інструментів консолідації націй і вирішення тих проблем, з якими вони сьогодні стикаються [4].

У діяльності політичних партій цих країн найбільш яскраво простежується тенденція виступати з позиції історичного реваншизму, закликати до відновлення традиційних цінностей своїх товариств на шкоду принципам відкритості і толерантності. Такі партії і рухи надихаються боротьбою із західними цінностями, не сприйманням етнічних меншин і їх прав, геополітичними проектами «Велика Румунія», «Велика Угорщина», «IV Річ Посполита» [4].

В Угорщині партія Віктора Орбана «Фідес», здійснивши зрушення в бік націонал-консерватизму, тріумфально виграла парламентські вибори 2010, 2014 р., вибори в Європарламент 2014 р. У нову Конституцію Угорщини в 2011 р. включили слова засновника Угорської держави Штефана Баторія, що угорську націю об'єднує Бог і християнство. В. Орбан зробив цілий ряд кроків і заходів, які йдуть в розріз з правовими, ціннісними орієнтирами і законами прийнятими на рівні ЄС - Угорщина категорично відмовилася виконувати свої квоти по розміщенню мігрантів, прийняла закон, що забороняє будувати мечеті. Ще більш жорсткі позиції демонструє інша ультраправа партія Угорщини - «За кращу Угорщину» («Йоббік»), відкрито пропагує ідею Великої Угорщини, активно підтримує угорські діаспори за кордоном.

У Чехії - це партія «Громадянська демократична платформа», в останні роки трансформувалася в націоналістичну і антиєвропейську. У Польщі - це партія «Право і справедливість», яка зазнала значний зсув до край правих партій під впливом ультраконсервативної партії «Ліга польських сімей». У Словаччині - це Словацька національна партія. Їх особливістю є також те, що праві партії Східної Європи, на думку експертів, більшою мірою є традиційними правими партіями з яскраво вираженим відтінком націоналізму і євроскептицизму. А в партійних системах цих держав йде процес відокремлення традиційних правих консерваторів-антиєвропейців від лібералів-європейців. Водночас, у цих країнах, як і в Західній Європі, йде тенденція формування альянсу неолібералів і неоконсерваторів на основі популізму і євроскептицизму, створення гібридних і антисистемних партій [4, с.55]. Як для Східної, так і для Західної Європи, характерна відсутність «центристських партій». В сучасних умовах центризм втрачає свою політичну значимість, як «вираження проміжної суті відповідних партій» [11, с.542].

Характерною рисою сучасної партійної системи європейських країн є зростання чисельності і впливу сепаратистських партій, як реакція на пожвавлення сепаратизму в Європі на початку XXI ст. За оцінками в Європі налічується 20 осередків сепаратизму і близько 200 сепаратистських партій, організацій, рухів і військових структур. Велика частина з них носить нелегальний характер [9, с. 9]. У ряді країн сепаратистські партії домоглися значного впливу: в Іспанії - це «Конвергенція і Союз», яка виступає за незалежність Каталонії; Шотландський національний союз в Британії; в Бельгії - «Новий фламандський альянс», який на виборах до парламенту отримав в 2014 р. 33 % голосів. На виборах до Європарламенту в 2014 р. сепаратисти отримали близько 20 місць [12].

Таким чином, сучасна партійна система країн Європейського союзу в XXI ст. знаходиться в процесі трансформації, пов'язаної як з модернізацією ідеологічних основ партій, так і з модернізацією методів боротьби за електорат. Основою розколу політичного простору є підходи, пов'язані з моделями не стільки економічного розвитку, скільки

національно-культурного. Ставлення до ЄС і бачення перспектив його розвитку - ключова проблема сучасного політичного європейського простору. Це обумовлено тим, що громадяни ЄС все більше розчаровуються в даній структурі і вже не сприймають її ні як парасольку, яка рятує їх від проблем, ні як навігатор подальшого розвитку, оскільки вона виявилася не здатна захистити населення країн від ударів глобальної кризи, жаху тероризму і міграційного колапсу. Такий негативний тренд, який все глибше проникає в суспільну свідомість громадян ЄС, ще в 2011 р. озвучив тодішній лідер Чехії В. Клаус, порівнявши Європейський Союз з іншими імперіями, які кілька століть придушували Чехію [6].

Список використаних джерел

1. Арбатова Н. Кризис и Европейский союз: политические аспекты / Н. Арбатова // Мировая экономика и международные отношения. - 2012. - № 11. - С. 33-42.
2. Ачетти К.И. Обуздать популизм: зарождение нового феномена в политике Франции / К.И. Ачетти // Foreign Affairs. Council on Foreign Relations // Tribune News Services. - 6 февраля 2017 г.
3. Бадаева А.С. Праворадикальные партии и иммиграция в странах Скандинавии / А.С. Бадаева // Мировая экономика и международные отношения. - 2012. № 12. - С. 78-86.
4. Бирюков С. Восточная Европа: евроскептицизм и правоконсервативный тренд / С.В. Бирюков, А.А. Коваленко // Мировая экономика и международные отношения. - 2012. - № 8. - С. 49-58.
5. Вайнштейн Г. Евроскептицизм: новый фактор европейской политики / Г. Вайнштейн // Мировая экономика и международные отношения. - 2015. - № 8. - С. 40-48.
6. Джоджуа Т. Чехия не торопится в «долговой союз» [Электронный ресурс] / Т. Джоджуа. - режим доступа: <http://www.kommersant.ru/doc/1761163>.
7. Клинова М.В. «Возвращение» государства: «скорая помощь» в кризис или устойчивая тенденция? / М. Клинова // Мировая экономика и международные отношения. - 2010. - N 5. - С. 18-31.
8. Семенов И. От проекта элит к массовой политике: вызовы политизации европейской интеграции / И. Семенов, И. Прохоренко // Мировая экономика и международные отношения. - 2015. - № 07. - С. 29-40.
9. Сепаратизм в политической жизни современной Европы / под ред. П.Е. Канделя. – М. : Ин-т Европы РАН, 2015. – 88 с.
10. Толстов С. Середземноморський шторм: міграційна криза в Європейському Союзі / С. Толстов, М. Оврамець // Зовнішні справи. - 2015. - № 9. - С. 6-11.
11. Швейцер В.Я. Трансформация партийно-политических систем Европы / В.Я. Швейцер // Большая Европа: идеи, реальность, перспективы. - М., 2014. – С. 542-562.
12. Яницкий О.Н. Европейский Союз и кризис: сепаратизм нарастает? [Электронный ресурс] // Институт социологии РАН. - режим доступа: http://www.isras.ru/blog_yan_5.html?&printmode
13. European Parliament [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.europarl.europa.eu/portal/en>.
14. Europawahl 2014 [Elektronische Ressource] // Bundesministerium für Inneres der Republik Österreich. - Anschluss-Modus : <http://euwahl2014.bmi.gv.at/>.
15. Bundespräsidentenwahl 2016 [Elektronische Ressource] // Bundesministerium für Inneres der Republik Österreich. - Anschluss-Modus : <http://wahl16.bmi.gv.at/>.
16. Nationalratswahl 2013 [Elektronische Ressource] // Bundesministerium für Inneres der Republik Österreich. - Anschluss-Modus : <http://wahl13.bmi.gv.at/>.

УДК 329(438)(043)

ПРОБЛЕМА ВВЕДЕННЯ ВАЛЮТИ ЄВРО В ПРОГРАМАХ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА*Чекоданова К. К.,**студентка ІV курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського державного університету*

Сьогодні, Республіка Польща, позиціонує себе європейською державою з розвиненими демократичними інститутами та намагається відігравати більш активну роль в Європейському союзі. Зовнішньополітичний курс країни спрямований на забезпечення сприятливих міжнародних умов, які в повній мірі гарантують безпеку, демократичний державний устрій, права і свободи громадян та сприяє цивілізаційній та економічній модернізації, рівно як і підвищенню міжнародного авторитету країни.

Відповідно до статті 146, п.1 Конституції Польщі, основні напрями внутрішньої та зовнішньої політики визначає уряд — Рада Міністрів. Президент призначає кабінет відповідно до пропозицій прем'єр-міністра, який, як правило, представник від коаліції більшості в Сеймі. Тому слід розглянути програми політичних партій в контексті зовнішньої політики держави.

Досліджуючи програми політичних партій Польщі, слід зазначити, що 5 партій, що за результатами чергових парламентських виборів увійшли до Сейму, мають різні ідеології. Так партія «Право та Справедливість», що зайняла більшість парламентських місць, має євро скептичні погляди, «Громадянська платформа» навпаки є орієнтованою на ЄС, «Кукіз 15» - популістська партія, «Новочесна» ліберальна, «Польська селянська партія» - центристська, що виступає за активне членство в ЄС, але тільки на вигідних умовах для держави.

Так розбіжності існують у питанні введення валюти євро замість польського злата. Польща вступивши в 2004 році до Європейського Союзу взяла на себе обов'язок прийняття спільної валюти. Однак, оскільки в договорі про вступ не зазначений термін прийняття євро, існує свобода вибору моменту зміни валюти [3]. В 2008 році прем'єр-міністр Дональд Туск декларував, що запровадження євро в Республіці Польща буде можливим в найближчі роки. Пройшов тривалий період часу, а польське суспільство переконане, що немає конкретної перспективи членства держави в єврозоні [2]. Гальмівний процес можна коментувати нестабільною економічною ситуацією в зоні євро та в цілому світі. Однак, така ситуація не виключає дебатів на тему перспектив та умов запровадження євро як валюти і серед політичних партій. В цьому питанні парламент розділено на два табори, перший, виступає проти введення нової валюти – «Право а справедливість» та «Кукіз 15», інший підтримує цю можливість – «Польська селянська партія» та «Громадянська платформа». За відповідними угодами з Європейським Союзом Польща, як відносно новий член спільноти, після приєднання до структури, погодилася на запровадження на своїй території єдиної європейської валюти. Крім того, перспективи запровадження валюти євро не є вдалим варіантом з погляду на становище, послаблення та нестабільність польської економіки, яку часто називають «євроленд» та значно сильно пов'язана з економікою США, звідки й почалась фінансова криза 2008 року [1]. Такої думки тримається партія «Кукіз 15». Партія наголошує, що Польща має залишити свою національну валюту і не переходити на євро, пояснюючи це тим, що криза євро ще далека від завершення [8].

Протилежна позиція в цьому питанні у Християнської партії. Програма якої проголошує необхідність входу до зони євро, пояснюючи це тим, що прибуток від цього перевищить втрати, але з огляду на останні події, багато хто не згоден з цією позицією. Ця проблема присутня у відносинах і дискусіях у багатьох колах в Польщі, а також в сільській місцевості. Також партія підіймає питання національної ідентичності і суб'єктності Польщі в ЄС. Бо на сьогодні державі важко захищати національні інтереси — коли багато ключових економічних рішень приймаються в Брюсселі, а не у Варшаві [6].

Представники партії Право і справедливість, вважають, що сьогодні євро замість злого не є в інтересах поляків. На їх думку, попередження колишнього прем'єр-міністра Дональда Туска (представника «Громадянської платформи») – це порожні декларації. Представники партії вважають, що це питання має вирішуватись шляхом проведення всенародного референдуму. Але така позиція не має юридичного обґрунтування, оскільки поляки брали на себе зобов'язання щодо вступу до Євросони, висловившись шляхом референдуму в 2003 році за ратифікацію договору про вступ країни до ЄС. А питання реалізації Польщею останнього етапу економічної та валютної інтеграції — запровадження євро замість національної валюти злого, мало стати лише питанням часу [5]. Польська правляча партія «Право та Справедливість» твердить, що пришвидшення процесу входження Польщі в зону євро завдасть польській економіці великої шкоди. У перебігу парламентських слухань депутати нагадували, що під час економічної кризи в Європі Польща уникла великих проблем, зокрема завдяки тому, що має власну національну валюту. Як кажуть польські аналітики, саме дискусія про євро може поглибити польський внутрішньополітичний конфлікт [4].

Така позиція правлячої партії зумовлюється, як згадувалося раніше, її ідеологією. Політична партія Право та справедливість багато часу відрізнялася євроскептичними поглядами. Якщо за часів правління Громадянської Платформи Польща здобула значних успіхів в євроінтеграції та отримала членство в ЄС, то політика першої відрізняється певним консерватизмом. Протягом її правління, Польща переорієнтувалася від європейського курсу до євроатлантичного, особливо після того, як партія сформувала коаліцію із «Самообороною» (партія, що цього разу не увійшла до Парламенту, але завжди відрізнялася сильним євроскептицизмом) [7]. В даний час Польща є одного з найвірніших і послідовних союзників США в Європі, що значно напружує її відносини з іншими європейськими країнами, особливо з Німеччиною і Росією.

Але враховуючи те, що на сьогодні президент та прем'єр-міністр держави з однієї партії, що має євро скептичні погляди («Право та справедливість»), та процес «брекситу», це питання буде відкладено на певний час.

Така розбіжність у поглядах спровокована тим, що політичні партії, представлені на сьогодні в Парламенті мають різне бачення подальшої зовнішньої політики держави. На сьогодні ситуація склалася так, що жодна з партій не має спільної згоди у вирішенні принаймні двох питань. Партії, що мають спільну позицію стосовно введення валюти євро, розходяться в питаннях продовження санкцій проти Росії (партія «Громадянська платформа» та «Селянська демократична» партія), а партії що погоджуються в питанні стосовно продовження санкцій, не мають згоди стосовно національної валюти («Право та справедливість», «Громадянська платформа»). Такі розбіжності створюють бар'єри для створення коаліцій та формування більшості голосів при голосуваннях у прийнятті важливих зовнішньополітичних рішень.

Отже, проаналізувавши програми політичних партій в питанні зовнішньої політики, можна помітити деякі відмінності: так, наприклад, партія «Кукіз 15» відхиляє прийняття валюти євро, що в свою чергу схвалює «Християнська партія». Що стосується двох найбільш впливових — «Право і справедливість» та «Громадянська платформа», то тут спостерігається певне узгодження програм: утримання позицій в ЄС, підтримка санкцій проти Російської Федерації та особлива співпраця з США. Стосовно перспектив введення євро, слід зазначити, що оскільки польська економіка орієнтована на експорт, а найважливіший ринок збуту для країни - це ЄС. У короткостроковій перспективі незалежність злого від євро допомогла підвищити конкурентоспроможність польського експорту. Та в довгостроковій перспективі експортери муситимуть лобювати перехід на євро, аби зменшити втрати на конвертації валюти і зробити планування більш прогнозованим. Також для переходу на євро Польща не повністю відповідає критеріям Маастрихської угоди. Для цього країні потрібно буде насамперед збалансувати державний бюджет. До того ж, Через неоптимальне встановлення обмінного курсу злого до євро може погіршитися конкурентоспроможність польської

економіки на міжнародній арені. За умови недооцінки злота відбудеться перегрів економіки і відповідне посилення інфляції, зниження експорту і погіршення торговельного балансу. Ці чинники в сукупності з політикою правлячої консервативної партії ведуть до відкладення переходу польської економіки на євро валюту.

Список використаних джерел

1. Петрович І.В. Перспективи запровадження валюти євро в Республіці Польща / І. В. Петрович [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://gileya.org/index.php?ng=library&cont=long&id=89>.
2. Седякин Ю. Внешняя политика современной Польши / Ю. Седякин [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.rau.su/observer/N6_2010/058_069.pdf.
3. Чехлов А. Новая линия поведения или косметические изменения внешней политики Польши / А. Чехлов // День. — 2007. — С. 30.
4. Dokumenty Programowe X Kongresu PSL [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.psl.org.pl/upload/pdf/dokumenty/Dokumenty_X_Kongres_PSL/Dokumenty_Programowe_X_Kongresu_PSL_.pdf.
5. Priorytety polskiej polityki zagranicznej [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.polska.ru/turystyka/artykuly/pl/priorytety.html>.
6. Polskie Stronnictwo Ludowe wobec problemów i wyzwania dla Polski [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.psl.org.pl/upload/pdf/dokumenty/Dokumenty_X_Kongres_PSL/Dokumenty_Programowe_X_Kongresu_PSL_.pdf.
7. Priorytety polskiej polityki zagranicznej [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.polska.ru/turystyka/artykuly/pl/priorytety.html>.
8. Strategia zmiany Kukiz`15 — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://ruchkukiza.pl/wp-content/uploads/2015/10/Strategia-Zmiany-Kukiz151.pdf>.

УДК 321(564.3)(043)

ПРОБЛЕМА ПЕРІОДИЗАЦІЇ РОЗВИТКУ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ РЕСПУБЛІКИ КІПР В ДОСЛІДЖЕННЯХ НАУКОВЦІВ

Ясірова Ю. Ф.,

асистент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Маріупольського державного університету

Становлення політичної системи держави, історія її розвитку завжди представляють інтерес для дослідників. Особливо це стосується відносно молодих держав, як, наприклад, Республіка Кіпр. Історія незалежної держави Кіпру бере свій початок з 1960 р. Тоді було проголошено створення суверенної республіки з президентською системою управління. Однак формування кіпрської політичної системи хронологічно не може бути визначено так чітко як створення незалежної держави. Зважаючи на вплив різних факторів, пов'язаних як з національними особливостями, так і з визначними подіями на внутрішньодержавному, міжнародному рівнях, дослідники пропонують різні варіанти періодизації розвитку політичної системи Республіки Кіпр.

Викладач Університету Кіпру, автор багатьох досліджень в галузях соціології, права і політики Н. Трімклініотіс в своїй статті «Європеїзація і модернізація: розташовуючи Кіпр в південно-європейському контексті» Н. Трімклініотіс розглядає історію модернізації Кіпру в рамках соціальної та політичної історії острова. Дослідник виділяє чотири основні фази соціально-політичного розвитку Кіпру. Перша фаза – фаза колоніальної модернізації 1878-1960 рр.. Наступна фаза – 1960-1974 рр., яку автор визначає як постколоніальний розвиток, тобто період створення самостійної держави і формування своєї політичної та економічної

системи. 1974-1991 рр. Н. Тріміклініотіс визначає фазою модернізації за замовчуванням після турецької окупації північної частини острова. Остання фаза починається з 1991 р. та характеризується структурною гармонізацією з європейським законодавством та стандартами після підписанням Митного союзу в 1988 р. і поданням Кіпром заявки на вступ до ЄС [4; с.47-74]. Слід зазначити, що Н. Тріміклініотіс брав за основу критерії і особливості економічного розвитку та соціальної структури населення. Тому представлена ним періодизація, повністю не відображає специфіку формування політичної системи, хоча і ґрунтується на тих подіях, які стали переломними в історії острова.

Ще один кіпрський науковець, викладач європейської політики в Університеті Ньюкасла в Великобританії А. Сепос є автором книги «Європеїзація Кіпру: державний устрій, політичний курс, політична діяльність», в якій він розглядає вплив ЄС на державний устрій, сфери політики, а також акторів політичної системи Кіпру. Сепос розглядає еволюцію відносин Кіпру з Європейським Союзом і виділяє етапи: Угода про асоціацію і Митний союз (1972-1988 рр.), заявка на членство (1990 р), переговори про членство (1998-2002 рр.), приєднання (2003 р.-). Серед цих аспектів він виділяє також основні етапи розвитку політичної системи Кіпру. 1950-1970 рр. визначаються як роки домінування фігури архієпископа Макаріоса, першого президента Республіки. Парламентські вибори 1981 р., за Сепосом, позначили початок нового етапу, коли створювалися нові партії щоб заповнити політичний вакуум після смерті Макаріоса [3; с.61]. Тобто дослідником використовувалися критерії політичного розвитку, тому його періодизація з іншого боку відображає розвиток країни.

В дослідженні Центру європейських та міжнародних справ Університету Нікосії за авторства грецького науковця С. Ладі «Економічна криза і адміністративна реформа в Греції і на Кіпрі: можливості та обмеження» порівнюються системи державного управління двох країн та шляхи реформування державної служби після 2009 р. С. Ладі розглядає історію державної служби Кіпру, прирівнюючи її до становлення політичної системи і визначає головні етапи трансформації за переломними подіями. Періодизація починається з 1960 р. Першою переломною подією дослідниця визначає 1963 р., коли в результаті міжобщинних конфліктів із державних органів вийшли всі представники турецько-кіпрської спільноти. Другим переломним моментом стала турецька окупація 1974 р. і обмеження державної влади Республіки Кіпр було до 62,6% територій. Третім етапом визначені 1998-2004 рр. як період переговорів щодо приєднання до ЄС до самого вступу, що означало гармонізацію кіпрського законодавства до *acquis communautaire* [5; с.24].

Політолог, експерт Ради Європи з питань ЗМІ ат виборів Х. Хрістофору в дослідженні «Еволюція партійної політики греків-кіпріотів» говорить про три основні етапи формування і розвитку політичної системи Кіпру. З 1940-х рр. до 1959 рр. продовжувався перший етап, який позначився створенням перших партій та організацій, знайшов перший прояв поділ політичних сил на лівих та правих. 1960-1980 рр. –другий період, період незалежності, панування в політичній системі Макаріоса. В 1981 р. з'явилася сучасна політична система, коли були проведені перші парламентські вибори після смерті архієпископа [2; с. 99]. В іншій праці «Партійні зміни та розвиток на Кіпрі 1995-2005 рр.» розглядаючи модернізацію політичної системи країни, Хрістофору зазначає, що 1980-1990 рр. позначені важливими соціальними та інституціональними змінами у зв'язку з курсом на вступ до ЄС. А більшість змін мали місце після 1995 р., коли зі зміненням системи виборів та зменшення прохідного порогу до парламенту почали створюватися нові партії. Саме тоді почався і процес гармонізації з ЄС [1; с. 515]. Тобто Хрістофору першим закладає створення партій та інші аспекти партійного життя як критерій поділу на етапи. І саме ця періодизація, на нашу думку, найкраще відображає становлення політичної системи.

Таким чином, розглянувши точки зору дослідників щодо періодизації розвитку політичної системи Республіки Кіпр, слід зазначити, по-перше, що це питання розглядається здебільшого кіпрськими науковцями і є частиною або окремим аспектом більш широких досліджень. По-друге, різниця запропонованих варіантів розподілу на періоди та етапи засновується на використанні різних критеріїв розвитку. Не зважаючи на це, зазначені підходи поєднує спирання на визначні події в історії країни: отримання незалежності, турецька окупація і розділ острова, вступ до ЄС. В цьому контексті цікавою представляється думка ще одного кіпрського дослідника, який розглядаючи політичну історію Кіпру, визначив історичні події, які стали катализаторами політичного розвитку і визначили його напрям. Серед них визвольна антиколоніальна боротьба 1955-1959 рр., створення незалежного Кіпру в 1960 р., між обцинні зіткнення 1963-1964 рр., переворот і турецьке вторгнення в 1974 р. [6].

Отже, беручи до уваги вищезазначені підходи щодо етапів становлення та розвитку кіпрської політичної системи, вважаємо найбільш доцільною наступну періодизацію: 1. 1940-1950-ті рр. – поява і діяльність перших політичних організацій Кіпру; 2. 1960-1970-ті рр. – персоналізація влади незалежного Кіпру в руках архієпископа Макаріоса; 3. кінець 1970-х-1990 рр. – становлення сучасної політичної системи; 4. 1990-2004 рр. – підготовка до вступу в ЄС, адаптація до європейських норм; 5. з 2004 р. – політична система в умовах членства в ЄС.

Список використаних джерел

1. Christoforou C. Party change and development in Cyprus 1995-2005/ C. Christoforou // Party change in Southern Europe / Ed. by A. Bosco, L. Morlino. — Abingdon : Routledge, 2007. — Ch. 10.— pp. 513-542 [p. 515]
2. Christoforou C. The evolution of Greek Cypriot party politics / C. Christoforou // The Government and Politics of Cyprus / Ed. by J. Ker-Lindsay, H. Faustman. — Oxford : Peter Lang, 2009. — Ch. 4. — 296 p. [p. 99]
3. Sepos A. The Europeanization of Cyprus: polity, policies and politics / A. Sepos. — Basingstroke : Palgrave Macmillan, 2008. — 211 p. [p. 61]
4. Trimikliniotis N. Europeanisation and modernisation: locating Cyprus in the Southern European context / N. Trimikliniotis // The Cyprus Review. — 2001.— Vol. 13.2. — p. 47-74.
5. Λάδη Σ. Οικονομική κρίση και διοικητική μεταρρύθμιση στην Ελλάδα και στην Κύπρο: ευκαιρίες και περιορισμοί / Σ. Λάδη. — Λευκωσία : Σειρά κειμένων πολιτικής. Κέντρο ευρωπαϊκών υποθέσεων, 2011. — 48 σ. [σ. 24]
6. Στυλιανίδης Σ. Η πολιτική ιστορία της Κύπρου τα τελευταία 25 χρόνια – Μια χαρτογραφική προσέγγιση [Електронний ресурс] / Σ. Στυλιανίδης, Ν. Καρανικόλας // 6ο Εθνικό συνέδριο χαρτογραφίας «Η χαρτογραφία σε εξέλιξη», (22-24 Νοεμβρίου 2000). — Режим доступу: <http://karanik.webpages.auth.gr/main/images/papers/synedria/xeee2000b.pdf>.

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ДЕРЖАВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Андреева В. Ю.,

студентка II курсу спеціальності «Международные отношения» Мариупольского государственного университета

ОПЫТ ИТАЛИИ И ПОЛЬШИ ДЛЯ УКРАИНЫ В ПРОЦЕССЕ ЕВРОПЕЙСКОЙ ИНТЕГРАЦИИ

3

Вегерук В. С.,

студентка IV курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського державного університету

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО СТАНУ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В МОЛДОВІ ТА ЇЇ ПЕРСПЕКТИВИ

5

Верютіна Д. М.,

студентка ОС «Магістр» спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

БОРТЬБА З МІЖНАРОДНИМ ТЕРОРИЗМОМ В ЄС НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ: ПОЗИЦІЯ НІМЕЧЧИНИ

6

Долгов А. А.,

студент II курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського державного університету

КОНСТИТУЦІЙНЕ ЗАКОНОДАВСТВО НІМЕЧЧИНИ З МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

10

Кратовський В. В.,

студент ОКР «Спеціаліст» спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

ФРАНКОФОНІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ФРАНЦІЇ

12

Ліко І. І.,

студент ОКР «Спеціаліст» спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

ДОСВІД ПОРТУГАЛІЇ В «ЗЕЛЕНІЙ ЕНЕРГЕТИЦІ» ЯК ПРИКЛАД ДЛЯ РОЗВИТКУ ЕНЕРГЕТИЧНОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ

14

Маргуліс О. Я.,

студентка III курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського державного університету

ВИХІД ВЕЛИКОБРИТАНІЇ З ЄС

16

- Мартиненко Р. А.,
студент ОКР «Спеціаліст» спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету*
**ГЛОБАЛЬНІ ІНТЕРНЕТ-СЕРВІСИ ЯК ІНСТРУМЕНТ
ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ США** 19
- Пелих Г. В.,
студентка IV курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського державного університету*
**БОРІТЬБА З МІЖНАРОДНИМ ТЕРОРИЗМОМ ЯК ОДИН З НАПРЯМКІВ
ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ НОВРЕГІЇ** 22
- Пічахчі А. І.,
студентка III курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського державного університету*
ПРОБЛЕМИ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ НІМЕЧЧИНИ 25
- Рабчевська О. С.,
студентка III курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського державного університету*
ЕКОЛОГІЧНА ДИПЛОМАТІЯ ФРАНЦІЇ. ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ 27
- Романюк М. В.,
студентка ОКР «Спеціаліст», спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету*
ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА КУБИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ 29
- Шаповалов В. П.,
студент IV курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського державного університету*
ЛАТИНОАМЕРИКАНСЬКИЙ ВЕКТОР У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ ІСПАНІЇ 32
- Юдіна А. А.,
студентка ОС Магістр спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету*
НАСЛІДКИ МІГРАЦІЙНОЇ КРИЗИ В ІТАЛІЙСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ 35
- ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ**
- Корячкіна К. І.,
студентка III курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського державного університету*
**УКРАЇНА НА ШЛЯХУ ДО БЕЗВІЗОВОГО РЕЖИМУ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ
СОЮЗОМ** 37

- Кусса Р. І.,
студентка II курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського державного університету
РОЛЬ УКРАЇНИ У ВРЕГУЛЮВАННІ ПРИДНІСТРОВСЬКОГО КОНФЛІКТУ 38
- Парахневич Д. А.,
студент IV курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського державного університету
НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ РОЗВИТОК ТА СПІВРОБІТНИЦТВО ЯК ВЕКТОР ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ 41
- Цebro С. О.,
студент II курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського державного університету
СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З НАТО ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ 44
- Чокотило Н. Е.,
студентка III курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського державного університету
НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА УКРАЇНСЬКО-ШВЕДСЬКИХ ВІДНОСИН 47
- ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**
- Гамідова І. І.к.,
студентка I курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету
ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ОКТАВІАНА АВГУСТА 49
- Клюс В. В.,
студент I курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету
ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА США В 1865-1918 РР. 50
- Ковалевська А. Е.,
студентка I курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету
РОЛЬ ОТТО ФОН БІСМАРКА У ФОРМУВАННІ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИХ ПРІОРИТЕТІВ НІМЕЧЧИНИ НАПРИКІНЦІ XIX – НА ПОЧАТКУ XX ст. 52
- Кондратенко А. В.,
студентка I курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету
ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА АНГЛІЇ В ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XVII СТ. 53

Кулик В. С.,
студентка I курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету
ЕКОНОМІЧНІ ТА ПОЛІТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ВІЙНИ ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ США 55

Нечпай Є. О.,
студент I курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету
ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ОЛЕКСАНДРА МАКЕДОНСЬКОГО 58

Сіняєва А. О.,
студент I курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету
КОЛОНІАЛЬНА ПОЛІТИКА ФРАНЦІЇ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ — ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ 59

Тишлек В. М.,
студентка II курсу спеціальності «Політологія» Маріупольського державного університету
ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ 62

Усенко Г. А.,
студентка I курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського державного університету
ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНА ДУМКА У ПРАЦЯХ ДАВНЬОГРЕЦЬКИХ АВТОРІВ 63

Федоренко Ю. С.,
студентка I курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського державного університету
ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ГАЯ ЮЛІЯ ЦЕЗАРЯ 66

Швайкіна О. О.,
студентка I курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету
ТРИДЦЯТИЛІТНЯ ВІЙНА 68

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ТРАНСФОРМАЦІЇ

Кондратенко І. Д.,
студент II курсу спеціальності «Політологія» Маріупольського державного університету
НАЦИОНАЛЬНАЯ ИДЕНТИЧНОСТЬ: ПРОБЛЕМЫ СОХРАНЕНИЯ И ТРАНСФОРМАЦИИ 71

- Мирошников Б. Р.,*
студент ОКР «Спеціаліст» спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету
ІТАЛІЙСЬКА НАЦІОНАЛЬНА МЕНШИНА У СЛОВЕНІЇ 73
- Сальнікова Н. В.,*
к.і.н., доцент кафедри історичних дисциплін Маріупольського державного університету
НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ 74
- Федосова М. І.,*
студентка II курсу спеціальності «Політологія» Маріупольського державного університету
НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ: ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ТРАНСФОРМАЦІЇ 76
- ПІВДЕННО-СХІДНИЙ РЕГІОН УКРАЇНИ В УМОВАХ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ НАУКИ**
- Трофименко А. В.,*
к.політ.н., ст. викладач кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Маріупольського державного університету
ВИМОГИ ДО ОТРИМАННЯ СТАТУСУ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНОЇ ОСОБИ В УКРАЇНСЬКОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ 79
- Рябінін Є. В.,*
к.політ.н., доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Маріупольського державного університету
EXOGENOUS INFLUENCE ON SEPARATIST PROCESSES IN UKRAINE 82
- ПРОЦЕСИ РЕГІОНАЛІЗАЦІЇ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЯК ФАКТОР СВІТОВОГО РОЗВИКУ**
- Авер'янов А.А.,*
студент ОС «Магістр» спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету
ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ЛАТИНСЬКІЙ АМЕРИЦІ 85
- Константинова Ю. В.,*
к.і.н., доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Маріупольського державного університету
ПОСЕРЕДНИЦТВО В МІЖНАРОДНИХ ПЕРЕГОВОРАХ 86
- Пономарьова І. С.,*
д.і.н., професор кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Маріупольського державного університету
МІЖНАРОДНА МІГРАЦІЯ З УКРАЇНИ ДО РЕСПУБЛІКИ КІПР (НА ПРИКЛАДІ МІСТА МАРІУПОЛЯ) 89

- Прекрасний Ю. Ю.,
студент IV курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського
державного університету*
**РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА БЕЗПЕКИ ЯПОНІЇ У АЗІАТСЬКО-
ТИХООКЕАНСЬКОМУ РЕГІОНІ** 91
- Толстих М. І.,
студентка IV курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського
державного університету*
**ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У ЄВРАЗІЙСЬКОМУ РЕГІОНІ НА ПРИКЛАДІ
ЄВРАЗІЙСЬКОГО ЕКОНОМІЧНОГО СОЮЗУ** 94
- Черепченко О. О.,
к.політ.н., доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики
Маріупольського державного університету*
ПОЛІТИЧНА СТАБІЛЬНІСТЬ У СХІДНОМУ СЕРЕДЗЕМНОМОР'І 97
- Kuriy L.,
PhD Academic Researcher at Khmelnytskyi National University*
**SOCIO-DEMOGRAPHIC SECURITY OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF
MODERN GLOBALIZATION CHALLENGES** 99
- ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЛІТИЧНИХ СИСТЕМ ДЕРЖАВ СВІТУ В КОНТЕКСТІ
ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**
- Парлюк В. І.,
старший викладач кафедри філософії та соціології Маріупольського державного
університету*
**ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПАРТІЙНИХ СИСТЕМ КРАЇН
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В ХХІ СТОЛІТТІ** 103
- Чекоданова К. К.,
студентка IV курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського
державного університету*
**ПРОБЛЕМА ВВЕДЕННЯ ВАЛЮТИ ЄВРО В ПРОГРАМАХ ПОЛІТИЧНИХ
ПАРТІЙ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА** 108
- Ясірова Ю. Ф.,
асистент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Маріупольського
державного університету*
**ПРОБЛЕМА ПЕРІОДИЗАЦІЇ РОЗВИТКУ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ
РЕСПУБЛІКИ КІПР В ДОСЛІДЖЕННЯХ НАУКОВЦІВ** 110

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
СЬОМОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ТА
СВІТОВОГО ПОЛІТИЧНОГО ПРОЦЕСУ»**

У збірнику публікуються матеріали українською, російською, англійською мовами

МАРІУПОЛЬ : МДУ, 2017